

Fiati : 30 Lira

PARTİZAN

Bütün Mithatların İçleri ve enine hatları, birleşim!

Yayınları

Rus Sosyal Emperyalistlerinin

AFGANİSTAN'

Sömürgeleştirmesi

**Rus Sosyal
Emperyalistlerinin
AFGANİSTAN'ı
Sömürgeleştirmesi**

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Giriş	5
A-Afganistanın Kısa Tarihçesi	13
B-Taraki Dönemi	33
○ Afgan Halkının Mücadelesini Temsil Eden Örgütler	55
○ Kapitalist Emperyalist Uşağı Örgütler	60
○ Önderliğini Kesin Tesbit Edemediğimiz Örgütler	61
○ Taraki'nin Pakistan Ve İran'la Çekişmesi	69
○ Taraki'nin Devrilmesi	72
○ Amin'in Devrilmesi Ve İşgal	78
○ İşgale Karşı Direniş Ve Bahara Hazırlık	83
○ Emperyalistlerin Ve İşbirlikçilerinin İşgal Karşısındaki Tavrıları	88
○ Ülkemizdeki Ortayolcuların İşgal Karşısındaki Tutumları	92
○ Afganistan'lı Komünistlerin İşgal Şartlarındaki Tutumu Ne Olmalıdır	99
○ Rus Sosyal-Emperyalistlerinin Afganistan'ı İşgalinden Çıkarmamız Gereken Dersler	125
○ Notlar	108

Dizgi-Baskı: Zafer Matbaacılık

Sahibi: İsmet Tosun

Sorumlu Müdür: M. Uğur Sülün

Yönetim Yeri: İsmetpaşa Mah. 3626 Sok. No:8/A
Gürçeşme/İzmir

Yazışma Adresi: P.K 648

Aksaray/İst

GİRİŞ

Yazıyı kaleme almaya başladığımız günlerde Afganistan, Rus Sosyal-Emperyalist tümenleri tarafından işgal ediliyordu. ABD başta olmak üzere, batılı emperyalistler, Çin, birçok yarı-sömürge ülke ve özelikle de İran işgali kınıyor, bunun dünya barışını tehdit ettiğini açıklıyorlardı.

Bu işgal, gerçekten de, yakın doğu ve ortadoğu ülkeleri başta olmak üzere, tüm dünyanın güvenliğini ve geleceğini yakından ilgilendiren önemli bir olaydır. Ülkemizde küçük burjuvaziden, komprador burjuvaziye kadar çeşitli sınıf ve tabakaların siyasi hareketleri bu olayı halka kendi amaç ve niyetleri doğrultusunda açıklamaya hız verdiler. Zaten bu hareketler, başından beri Afganistan'daki gelişmeleri izlemekte ve zaman zaman görüş belirtmekteydiler. Rus bürokrat-burjuvazisinin ülkemizdeki uşakları ve işbirlikçileri, TASS ajansı ve Pravda'nın borazanlığını yaparken, ABD ve batılı emperyalistlerin uşakları ise, Afganistan'daki bağımsızlık mücadelesini destekleme sahtekarlığını sürdürüyorlardı. Öte yandan Çin revizyonizminin ülkemizdeki temsilcisi karşı-devrimci Aydınlık Afganistan olayını, Sosyal-Emperyalizmi tek düşman olarak göstermenin, diğer emperyalistleri

gözlerden gizlemenin bir aracı olarak kullanıyor, Afgan direniş cephesindeki bazı örgütlerin uşak niteliğini örtbas ediyorlardı. AEP yandaşları ise işgali lanetleme gibi olumlu bir tavır içine girmelerine rağmen, Rus Sosyal-Emperyalistleri ile Afgan halkı arasındaki mücadeleyi, emperyalistler arası çekişme ve ya «it dalaşı» olarak karalıyorlardı (1).

Marksist-Leninistler ise Rus sosyal emperyalizminin iğrenç işgaline karşı tavır alarak; bunun bir dünya emperyalist paylaşım savaşı tehlikesini tırmandıran, Ortadoğu petrolleri üzerindeki emperyalistler arası dalaşımı daha da kızıştıran, ezilen halkları emperyalist ve sosyal emperyalist boyunduruğa karşı uyandıran ve harekete geçiren bir saldırganlık hareketi olduğunu açıkladılar. Marksist-Leninistler çeşitli milliyetlerden Afgan halkının Rus sosyal emperyalizminin işgaline karşı verdikleri silahlı direnişi desteklediklerini; bu direnişin ABD ve diğer batılı emperyalistler ve onların Afganlı uşakları tarafından kendi hegemonya dalaşları için kullanılmaya çalışıldığını ve bunu lanetlediklerini açıkladılar. Ama ne varki sınıf mücadelesinin günümüz şartlarında, Marksist-Leninistlerin Afganistan işgali konusundaki propagandaları yeterli olamadı. Bunun neticesinde ileri işçilerde ve halkımızın ileri bilinçli kesimlerinde, Afganistandaki silahlı mücadeleye tereddütle bakma ve ona kara çalma yada sırt çevirme tavrı gelişti. Daha geri bilinçli kesimlerde ise birbirine zıt gibi görünen iki değerlendirme hakim oldu: bir yanda (Rus sosyal emperyalizminin uşaklarının propagandasının etkisiyle) 'Afgan dağlarının sakallı-entarili yurtseverlerini, köylülerini, «gerici», «yobaz», «toprakları köylülere dağıtılan ağaların fedailerini», «anti-komünist» vb. olarak karalayan ve onların anti-emperyalist duygularını ve

mücadelelerini hiçe sayan değerlendirme; diğer yanda da (emperyalistlerin ve onların yerli uşaklarının dinci ve anti-komünist propagandasının etkisiyle) Afgan halkının mücalesini değil de, onun önderliğini ele geçirmek için cansiperane bir uğraş veren batılı emperyalistlerin ve onların uşağı Afganlı komprador ve feodallerin hegemonya dalaşımını öven, Afganistan'daki direnişi «kızillara karşı cihad» olarak gören değerlendirme.

Tüm bu nedenlerden dolayı, Arganistan meselesini geniş bir yazıyla ele almayı doğru bulduk. Halkımıza hem Rus Sosyal-Emperyalistlerinin suçlarını, entrikalarını, vahşi ve kalles taktiklerini, ruble, şantaj ve tehdit politikalarını açıklamayı, hem de Afgan halkının direnişi tanıtmayı acil ve önemli bir görev saydık.

Afganistan meselesine geçmeden önce Rus Sosyal-Emperyalistlerinin Orta-doğu ve Hint okyanusu üzerindeki emelleri ve faaliyetlerine kısaca değinmemiz gerekir. Çünkü Afganistan meselesi bundan bağımsız değildir.

SOSYAL-EMPERYALİSTLERİN ORTA-DOĞU VE HİNT OKYANUSUNDAKİ FAALİYETLERİ

Sosyal-Emperyalistlerle ABD'nin başını çektiği kapitalist-emperyalist ülkeler arasındaki stratejik kaynakları ve mevkileri ele geçirme mücadelesinin en şiddetli olduğu birkaç kritik bölgeden birisi Orta-doğu'dur. Metropollerdeki sanayinin can damarlarında akan petrol esas olarak bu bölgedeki kuyulardan pompalanmaktadır. ABD ve SB başta olmak üzere tüm emperyalistler (kendi güçleri, istek veya isteksizlikleri oranında) yeni bir dünya savaşına hazırlan-

dıklarına göre, bu bölgedeki petrollerin savaş makinasının işlemesi açısından da büyük bir önemi vardır. Amerikan emperyalistlerinin mızıkçılık eden Orta-doğu ülkelerini 'sakın ha! petrol kuyularını işgal ederim' şeklindeki tehdidi boşuna değildir. Sosyal emperyalistlerin sık sık başvurdukları denizden çıkartma, havadan indirme manevraları boşuna değildir. Rus keşif uçaklarının Basra Körfezi semalarını sık sık ihlal etmesi, nükleer füzelerin petrol bölgelerine yönelmesi, denizaltıların Hürmüz Boğazını yol geçen hanına çevirmesi boşuna değildir.

Geniş bölgeleri kontrol etmek ve ele geçirmek için, kilit noktaları tutmak, hareket üsleri, sıçrama tahtaları ayarlamak tüm emperyalistlerin besmelesidir. Geçtiğimiz dönemde Sosyal-Emperyalistlerin Kızıl Denizin girişindeki Novanyi Adalarını işgal ederek deniz ve hava üsleri kurması, Afrika Boynuzu'nda çıkardığı karışıklıklara anında müdahale ederek buralara çok sayıda askeri ve siyasi danışman, ajan ve Küba'lı kiralık asker göndererek kilit noktaları tutması sadece birkaç örnektir. Bugün Hint Okyanusu ve Orta-Doğu'nun stratejik mevkileri ABD ve Rus Sosyal-Emperyalistleri tarafından tutulmuş durumdadır. Amerikan emperyalistlerinin Hint Okyanusunun ortasında bulunan Diego Garcia'da, Avustralya'nın batı kıyısındaki Kaphord Kuest ve Perth'inde, Filipinler'in doğusundaki Guam'da, Singapur'da ve Kızıl Deniz girişinde dev askeri üsleri vardır. Ayrıca Hint Okyanusunda, SB'ne karşı mücadelede ABD'nin yanında yer alan İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin de üsleri vardır. Fransızların Cibuti ile Reunion ve Mayotte adalarında 8 bin kişilik bir vurucu kuvveti vardır. İngilizlerin Suveys'in doğusunda deniz güçleri, Seyşeller açığındaki adacıklarda önemli radar istasyonları ve elektronik gözetleme merkezleri

bulunmaktadır. Sosyal-Emperyalistlerin ise Güney Yemen'de, Aden ve Socatra'da, Şattularab'ın güney yakasında, Hindistan'ın doğu kıyısında deniz ve hava üsleri vardır. Bu üslerde denizaltılar, nükleer filolar, Mig uçak filoları, taarruz helikopter filoları v.s. üslenmiş durumdadır. L'Auvore göre Rus Sosyal-Emperyalistleri Güney Yemen'deki deniz ve hava gücü, füzeleri ve izleme istasyonları yanısıra 10 denizaltısını barındıracak kapasitede bir üs inşa ediyorlar. Sosyal-Emperyalistlerin son yıllarda bu bölgede giriştikleri hükümet darbeleri, satınalma ve sızma hareketleri, açık, sinsî veya aba altından sopa gösterme şeklinde ortaya çıkan tehditleri, entrikaları, diplomasi hileleri v.s. şaşırtıcı ölçüde yoğunlaştı. Onlar önce kanlı bir darbeyle Etyopya'yı ele geçirdiler ve onbinlerce kişiyi kurşuna dizdiler. Daha sonra bir darbe ile Güney Yemen'e hakim oldular. Aynı şekilde Irak'ta bir darbe tezgahladılar. Ama istekleri kursaklarında kaldı. Saudi limanına hafif makineli tüfek ve çeşitli silahları gizlice soktular. Bu ve benzeri faaliyetler bölgedeki «tarafsız» ve Amerikancı iktidarları tedirgin etti. Irak «Devrim Komuta Konseyi» başkan yardımcısı Saddam Hüseyin 1979 nisanında şöyle konuşmak zorunda kaldı: «Sovyetler Birliği ile dostluk ilişkileri kurmaktan yanayız. Ancak Arap dünyasındaki Sovyet yayılmacılığını reddediyoruz... Sovyetler Birliği'nin Suudi Arabistan topraklarını işgal etmesine izin verilmeyecektir.» Aynı şekilde etekleri tutuşan Humeyni Rus elçisine şunları bildirdi; «İçişlerimize hiç bir müdahale olmamalıdır... İran'a Sovyetler Birliği'nden silah sokuldu denmesine yol açacak hiç bir olaya imkan verilmemelidir.» Umman'ın taçlı haramisi, Dofar celladı Kabus'da yabancı gazetecilere; «Ruslar körfezdeki nüfuzlarını artırmaya çalışıyorlar. Faaliyetleri bir sır değildir. Bölgedeki durum çok tehlikeli

boyutlara ulaşmıştır» diyordu. Tabi Sosyal-Emperyalist yayılmaya karşı bölge ülkeleri sadece konuşmakla kalmıyor, batılı emperyalistlerin akıl hocalığı ve candan desteği ile fırtınaya hazırlanıyorlardı. Geçtiğimiz haziranın sonlarında Suudi Arabistan'ın güne yinde geniş çaplı bir USA markalı askeri tatbikata girişildi. Petrol krallarının kralı Halid, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Bahreyn, K. Yemen ve Kuveyt liderlerini manevrayı izlemeye çağırdı. Onlarla Sosyal-Emperyalist yayılmaya karşı konulması üzerine bir toplantı düzenledi. Şeyhlerin gazetesi «Al Ukadh» toplantının önemi, her türlü tehdide (gerçekte Sosyal-Emperyalist tehdide-P) karşı genel bir strateji belirlenmesinde yatmaktadır».

Tabi Rusya'nın bölgedeki yayılmasına karşı ABD sadece uçakları aracılığıyla mücadele etmiyordu. O, bu mücadeleyi aynı zamanda bilfiil donanması, hava güçleri, izleme istasyonları, danışman ve istihbarat güçleriyle sürdürüyordu. Çünkü durum ciddiye. ABD ve yandaşlarının petrol kuyuları, pazarları ve stratejik mevkiileri Sosyal-Emperyalistlerin doğrudan tehdidi altındaydı. ABD emperyalistleri Hitler Almanyasından sonra en büyük hasımla karşı karşıyaydı. İkinci dünya savaşından sonra nafakaya bağladığı ama eskisi gibi güdemediği hasımları bile şimdi bu nun yanında solda sıfır kalırlardı. O, şimdi savaş sonrasında olduğu gibi dünya pazarlarında serbestçe at oynatamıyordu. Artık onun karşısında, Stalin'in ölümünden sonra iktidara gelişlerini alkışladığı, kendisine yaltaklanan, Kruşçev ve şürekasının büyük devlet şövenizimiyle başlayan ve giderek palazlanan modern revizyonist Rusya'sı yoktu. Onun karşısında şimdi yağma sofrasına sonradan oturan, hırslı, iştahlı, atak ve aynı zamanda muazzam bir savaş makinasına ve istihbarat ağına sahip olan, her yerde kendisiy-

le çatışan, hayat sahalarının bugünkü dağılımına la net okuyan Brejnev'lerin Sosyal-Emperyalist Rusya'sı vardır. Artık Truman'ların, Dulles'lerin, Kennedy'lerin pervasızlığına, saldırganlığına seyirci kalan, bir atom savaşından ödün kopan, hatta çoğu zaman onlara boyun eğen, yaltaklanan Kruşçev'lerin yerinde şimdi parmağıyla sağ-solu küstahça tehdit eden, bir gecede hükümet yıkan, boyunduruğundan kurtulmak isteyen halkların üzerine tankları süren Brejnev'ler vardır. Kaldı ki günümüzün Truman ve Dulles'lerinin eskilerinden farklı olarak, dünya halklarından yedikleri darbelerle önemli ölçüde geriledikleri, mevki kaybettikleri, açık, pervasız, saldırgan taktiklerden, sinsi ve şeytani taktiklere geçmeye başladıkları da bir gerçektir. Fakat bu, Çin revizyonistlerinin ve yandaşlarının iddia ettikleri gibi onun kocadığı, dışlarının döküldüğü anlamına gelmez. O, ne kocamış, ne de dışları dökülmüştür. O, ağır darbeler yemesinin, mevzi kaybetmesinin, güçlü rakiplerle karşılaşmasının v.s. etkisiyle taktiklerinin biçimlerini değiştirmeye başlamıştır. O, bugün pazarlarını inatla korumakta, Rus Sosyal-Emperyalistlerine karşı dışı dışı mücadele etmektedir. Bunun yarın Münih politikasına dönüşüp, dönüşmeyeceğini şimdiden söyleyemeyiz. Bu gün ortada olan -bazı tavizlere rağmen- dışı dışı mücadeledir. Bu gerçeği, konumuz dahilinde iki örnekle de gösterebiliriz.

Bu yılın ilk yarısında Arap yarımadası ABD emperyalizmi ile Rus Sosyal-Emperyalizminin iki ciddi sürtüşmesine veya rekabetine sahne oldu. İlk sürtüşme Mart ayında cereyan etti. Sosyal-Emperyalistler Kuzey ile Güney Yemen arasında patlayan savaş sırasında Güney Yemen'e büyük miktarda silah, cep hane ve Küba'lı kiralık asker yığdı. Bunun üzerine ABD derhal harekete geçerek Kuzey'e yeni geliştiril-

miş uçaklarla, zırhlı araçlar gönderdi. Çatışma büyümeden önlenemedi.

Öteki sürtüşme de yine Kuzey'le, Güney Yemen arasındaki çatışmaya Sosyal-Emperyalistlerin müdahalesi üzerine meydana geldi. ABD alel-acele uçak gemisi «Midway Island» ile bir filosunu Arap denizine gönderdi. Tabi Rus Sosyal-Emperyalistleri durur mu, hemen o da uçak gemisi «Minsk»i ve bir filosunu Güney'e gönderdi. 15 Mayıs'ta Rus keşif ve bombardıman uçakları «Midway Island» üzerinde alçaktan tehdit uçuşları yaparak, ABD uçaklarının hareket imkanlarını sınırlandırdılar. Hatta Rus uçakları ABD uçaklarını zorla yönlendirmeye kalkıştılar. Bu Rusya'nın ABD'ye «ayagını denk al karşıma çıkma» demesiydi. ABD bu kabadayıca tutumundan dolayı Rusya'yı protesto etti. Ardından da ABD uçak gemisi bölgeden ayrıldı.

Gelelim Hint Okyanusundaki duruma..

Hint Okyanusu SB ile ABD arasında çok önemli bir rekabet alanıdır. Burası (özellikle Kızıl Deniz ve Basra Körfezi üzerinden) Orta-Doğu'ya, Afrika'nın batısına ve Güney Asya'ya hakim olmak için elde tutulması zorunlu bir hayat sahasıdır. Hint Okyanusunda hakimiyeti ele geçiren emperyalistin, güçlü bir donanmayla Orta-Doğu ve bu denize kıyısı olan ülkeler üzerindeki baskısı ve kontrol imkanı artacaktır. Anında müdahale, doğrudan tehdit, sızma, yıkıcılık v.s. yollarıyla bu ülkeleri kendine boyun eğdirmek daha da kolaylaşacaktır. Bundan dolayı emperyalistler ve sosyal-emperyalistler Hint Okyanusundaki donanma güçlerini karşılıklı olarak sürekli artırmaktadırlar. Hint Okyanusundaki adaları ele geçirme, buradaki ticari yolları, önemli liman ve boğazları kontrol altına alma faaliyetleri gittikçe yoğunlaşmaktadır.

Tüm bu sebeplerden dolayı, Afganistan emperyalistleri için yakın doğu ve orta doğuda, Hint Okyanu-

sunda etkinlik kazanmak açısından önemli bir stratejik konuma sahiptir. Rus Sosyal-Emperyalistleri için, Afganistan sadece bir pazar, bir hammadde kaynağı değildir. O, hem Hint Okyanusuna bir geçiş köprüsüdür, hem de öncelikle İran ve Pakistan'ı baskı altına almak ve giderek düşürmek için dayanılacak bir üstür. Orta-doğu ile Asya arasındaki kara ticaret yolu ile, Kuzey Asya ve Hint Okyanusu ve Basra Körfezi arasında bir geçit noktasıdır. Sosyal-Emperyalistler şimdiden Güney Asya'nın bu kartal yuvasında üç büyük havaalanı inşa etmeye başlamışlardır. Gerek buradan, gerek Güney Yemen'den ve diğer üslerden, gerekse uçak gemilerinden kalkacak keşif ve bombardıman uçakları Orta-doğu ve Hint Okyanusu üzerinde hava kontrolünü ve hakimiyetini kolayca sağlayabilecek, ABD uçaklarının manevra serbestliğini, faaliyetlerini ve imkanlarını sınırlandırabileceklerdir. Şimdi tehlike çanları İran ve Pakistan başta olmak üzere tüm Yakın ve Ortadoğu ülkeleri için çalmaktadır, özellikle Pakistan'ın durumu kritik. Ziya Ül Hak Afganistan ve Pakistan'ı Rusya için «körfezin ve Hint Okyanusunun servis kapıları» olarak değerlendirmiştir. ABD'yi, batılı emperyalistleri ve onların müttefiki Çin revizyonistlerini korkutan da bu gerçektir. (Afganistan işgali aynı zamanda, Vietnam, Laos, ve Kamboçya'yla güneyden sarılan Çin'in Sosyal-Emperyalistler tarafından kuşatılması yolunda atılmış önemli bir adım sayılırdı)

Bunları belirttikten sonra, Afganistan dramını anlatmaya başlayabiliriz.

A — AFGANİSTAN'IN KISA TARİHÇESİ

Afganistan'ın üçbin yıllık bir tarihi vardır. O, merkezi krallığın kurulduğu 1747'den, general Davud

Han'ın 1973'teki darbesine kadar monarşiyle yönetildi. Başında kraliyet ailesinin bulunduğu, feodallerle bir avuç batı uşağı feodal-burjuvaziye dayanan monarşi, Afgan köylülerini ve halkını yıllar boyunca ezdi, sömürdü. Afgan milliyetleri, feodal aristokrasinin yontulmamış milli boyunduruğu altında yıllarca acı çekti. İngiliz emperyalistlerinin sömürge çarkının 1919'da silah zoruyla kırılmasından sonra da esas olarak çeşitli emperyalist ülkelerin bir pazarı, hammadde kaynağı, çatışma alanı, kısacası bir yarı-sömürgesi olarak kaldı.

Afganistan tarihini inceleyenlerin ilk planda dikkatini çekeceği şey (köylülerin feodallere karşı mücadelesini bir yana korsak), Afganistan halkının feodaller veya feodallerle ticaret burjuvazisi önderliğindeki, İngiliz sömürgecilerine karşı mücadelesi olacaktır. Küçük Afganistan yüzyıllar boyu kuzeyden Orta Asya'yı pençesi altına almak isteyen Rus Çarları'nın, güneyden ise (güneydeki sömürgelerini, özellikle Hindistan'ı sağlama almak için kuzeye doğru ilerleyen ve giderek Afganistan'ı da sömürgeleştiren) İngiliz sömürgecilerinin ve uşaklarının tasallutundan kurtulmanın yollarını arayıp durdu. İki dev sömürgeci devletin çıkarlarının kesiştiği yerde bulunan ve bir «emniyet kemeri» durumunda olan bu mazlum halk, İngiliz sömürgecilerine karşı üç kez silaha sarıldı. 1838'de, Afganistan'ın iradesini çiğneyerek Şah Şuca'yı tahta oturtan İngilizler, bunu takip eden yıllarda Afgan halkından unutulmayacak bir ders aldılar. Afganlılar, 1842'de «Afganistan'ı işgal etmek isteyen ve Hindistan yolunu açmak için uğraşan İngiliz ordularına karşı olağanüstü bir direniş savaşı ver(diler). Ve sonunda ünlü İngiliz ordusu Afganistan'da burnunu sürtmüştür. Soğuk bir kışta, Kabul nehrini geçen İngiliz orduları tepelerde mevzilenmiş Afgan savaşçıları

tarafından kırılmıştır. 13 Ocak 1843 günü, bir at üzerinde ölüm halinde Celalabad İngiliz garnizonuna gelen cerrah Brydon onaltı bin (dört bin olmalı-P) İngiliz askerinin bir haftada öldürüldüğü haberini getiriyordu. 1868 yılında da Ruslar Orta Asya'yı ellerine geçirmeye başladıklarında çetin ceviz Afganistan'ın İngilizler ile aralarında bir tampon devlet olarak kalmasını daha uygun buldular». (10 yıl Afganistan'da kalan ve islam uzmanı bir etnolog olan Mike Barry ile yapılan röportajdan, Cumhuriyet gazetesi 23/Ocak/1980) Hintliler boşuna dememişlerdi; kobranın zehirinden, kaplanın dişinden, Afganlının intikamından (2)...

Afgan feodalleri ve burjuvaları, 1878'deki ikinci savaşta ülkenin sınırlarının belirlenmesini İngilizlere kabul ettirdiler. Bugünkü Afganistan sınırları o zaman «Durand hattı» adıyla belirlenmiş oldu. İngiliz sömürgecileri sık sık baş kaldıran ve çete savaşlarına giren Afganistan halklarını dize getirmek için Çaria anlaşılarak 1885'te bir çok bölgelerde hakimiyet kurdu. Afgan halkı, üçüncü kez Ekim Devriminden sonra (1919'da), bu devrimden de aldığı cesaretle feodallerin ve ticaret burjuvazisinin önderliğinde silaha sarıldı ve «bağımsızlığını» kazandı.

Taraki'nin halkı aldatmak için kendisini takipçisi olarak gösterdiği, Emanullah Han İngilizlerin bozgunundan sonra Lenin ve Stalin'in Sovyetlerine karşı dostluk politikası izledi. Sovyetler Birliği tüm ezilen milletlere olduğu gibi Afganistan'a da sömürgecilığe karşı mücadelesinde yardımcı oldu. Emanullah Han Hindistan'daki yurtseverlere yardım etti. Kurtuluş savaşı vermekte olan Türkiye'yi ilk tanıyanlardan birisi oldu. 1926'da Sovyetler'le bir tarafsızlık ve saldırmazlık anlaşması imzaladı. Emanullah Han'ın gerek bu dış politikası, gerekse ticaretin ve sanayinin geliştiril-

mesi isteginden kalkarak kendi başına buyruk en büyük feodallerin keyfi davranışlarını çıkardığı anayasa ve buna dayanan kanunlarla sınırlaması, bu yolda bazı reformcuklara kalkışması, özellikle de toprak vergisi koymak istemesi, 1929'da en büyük feodallerin, tefecilerin ve gerici mollaların büyük bir kesiminin silahlı gazabına ve kendisini tahtan alaşağı etmelerine yolaçtı. Feodaller bir yıl sonra kendi güvendikleri temsilcilerini, Paris'te elçilik görevinde bulunan İngiliz uşağı Nadir Şah'ı tahta oturtular.

Nadir Şah, şehir küçük burjuvazisinin, köylülerin ve çok az sayıdaki işçilerle aydınların memnuniyetsizliğini ve kabaran öfkesini gözönünde bulundurarak, orta sınıfların da baskısıyla feodallerin razı olduğu göstermelik reformlar piyasaya sürdü ve bunları ülkenin şartlarına «uyarlardı». O, yine, görünüşte Sovyetler Birliği'ne karşı dostluk politikası izledi; gerçekte ise İngiliz emperyalistlerinin direktiflerini uyguladı. Bolşeviklere karşı silaha sarılan Türkmen karşıdevrimcilerine el altından imkanlar sağladı. Afganistan'ı bir hareket üssü olarak kullanmalarına müsaade etti. Nadir Şah'ın 1933'de öldürülmesi üzerine yerine oğlu Zahir Şah geçti.

Zahir Şah da babası gibi İngiliz işbirlikçisi sınıfların temsilcisiydi. O, Afganistan'ı 1973'de Irak, Türkiye ve İran'ın da bulunduğu Sadabad paktına bağladı. Zahir Şah dünya pazarlarında İngiltere ve diğer emperyalistlerle hırsla rekabet eden ve dünyanın yeniden paylaşılması talebiyle yoğun bir şekilde savaşa hazırlanan Alman emperyalistleriyle ilişkileri geliştirdi. Dünyayı paylaşma hırsıyla yanıp, tutuşan Alman faşistleri de tıpkı Rus Sosyal-emperyalistleri gibi stratejik noktaları ve kaynakları ele geçirmenin, savaşa hazırlanmanın gereği olarak ülkeleri, (hükümetleri satın alarak, sızmalar ve komplolarla tek tek dü-

şürerek) ele geçirmenin yoğun faaliyeti içindeydiler. Zahir Şah güçlü Almanya'yı, yağmadan daha fazla pay alma, pazarlık gücünü artırma konusunda İngiltere'ye karşı bir koz olarak kullanmak, İngiltere'yi Alman uşaklığına geçmekle korkutarak pazarlıkta getirmek istiyordu. Ama en büyük emperyalistlerle çekişen, her yere el atmaya çalışan, gücünü ve dikliğini dağıtan Almanya'nın Afganistan'a ayırdığı imkan ve desteği yeterli bulmadı. Savaş yollarında İngiltere ve Sovyetler Birliği'nin, Alman faşistlerinin ülkeden kovulması istegini İran'ın aksine kabul etmek zorunda kaldı.

Sovyetler Birliği Afganistan'a savaş yıllarına kadar kendi öz sanayilerinin temellerini kurma veya canlandırmada dostça yardım etti. Feodallerin ve burjuvazinin iğrenç ve riyakar tutumlarına rağmen Afganistan'a karşı tüm samimiyetini, iyi niyetini, fedakarlığını defalarca ortaya koydu. Fakat savaş yıllarında, topraklarına çekirgeler gibi üşüşen Hitler istilacılarına karşı ölüm-kalım yıllarında, yardımı kesmek zorunda kaldı. Bunun üzerine Afgan sömürücüleri Hindistan'la, daha doğrusu Hindistan'ı amansızca soyan İngiliz şirketleri ve yerli ortaklarıyla dış ticaretini geliştirdi. Ticaretle uğraşan toprak ağaları ve büyük tacirler, savaş yıllarında ham madde, özellikle de kuzu kürkü satışından (Sovyetlerin kuzu kürkü dış satımının savaş nedeniyle durması bunlara avantaj sağladı) bir hayli döviz elde ettiler. İç ticaret kısmen canlandı. Talebin artmasıyla birlikte iç pazar çok az da olsa genişledi. 1933'de Herat kentinde Afganistan'ın ilk bankasını, sınıfının «haremi şerifi»ni kurma şerefini taşıyan ve ticaretin can damarını elinde tutan fakat hakim ulus Paştuların baskısı altında olan Tacik ve Uzbek kompradorları palazlandı. Öte yandan Afganistan'ı iyice avucunun içine almak, tam bir yağma

sofrası ve sıçrama tahtası haline getirmek isteyen İngiltere savaş yıllarının sonunda Afgan subaylarının Hindistan'da eğitimini üzerine aldı. İngiliz ordu pazarlarının Zahir Şah ve şürekasına verilmesi için anlaşmalar yapıldı.

Fakat İngilizler, Afganistan'da birinci derecedeki efendilik kariyerlerini adım adım kaybedeceklerdi. Çünkü tekel çıkarları uğruna halkların kanına belelenen dünya, milyonlarca cesetin ve yıkıntının arasından güçlenerek çıkan, Hitler'in çizmesini giyerek görevi devralan yeni bir jandarmaya, ABD emperyalizmine tanık oluyordu. Böyle bir jandarma dururken İngilizlerin Afganistan'da eski devranı sürdürmeleri tabi ki zor olacak, tehlikeye girecekti. Nitekim «hür dünya»nın koruyucusu yeni jandarma, derhal kolları sıvadı, eski kurdun Hindistan'da (1947'de bağımsızlık savaşıyla) darbe yemesinden de yararlanarak öne atıldı. Mamul madde depolarının ve dolar kasalarının ağızlarını açtı. Tabi doların ucunu görür görmez «eyvallah» çeken saray ve ticaret ekabirlerinin temsilcisi Zahir Şah da bir çok uşağın yaptığı gibi savaş sonrası yıllar içinde dümeni yavaş yavaş İngiliz uşaklığından, Amerikan uşaklığına doğru kırmaya başladı.

Afganistan'a ağır şartlarla «yardım» eden ABD tekelleri sürüm pazarlarını açmak, ham madde kaynaklarına yönelmek için yol, köprü, baraj inşaatlarına girişti. Fakat bu «yardım» ve faaliyet aynı hızla devam etmedi. Hindistan'ın 1947'de devlet egemenliğini kazanması ve Pakistan'ın kurulmasıyla ortaya çıkan yeni durumda Afganistan, Pakistan'dan Paştuların oturduğu bölgenin kendisine verilmesini yeniden gündeme getirdi. İki ülke arasındaki anlaşmazlıkta ABD ve yandaşları «tarafsızlık» numaralarıyla ağırlıklarını kendileri için çok daha önemli gördük-

leri Pakistan'dan, Hint Okyanusuna ve Basra Körfezinin «servis kapısından» yana koymak zorunda kaldılar. Tabi bu tutum, ABD'nin Afganistan'da hızla etkinlik kurmasını sekteye uğrattı.

Savaşın sonra Afganistan'ın ticari durumu yeniden kötüleşti. Çünkü savaşın sonra birçok ülkenin hammadde satışına, özellikle Sovyetler Birliği'nin ve Güney Afrika'nın kuzu kürkü ihracatına yeniden başlamaları Afganistan'ın avantajlı durumunu ortadan kaldırdı. ABD «yardımları»nın azalmasıyla birlikte Afganistan'ın genel ekonomik durumu yeniden ağırlaştı. 1948'de Afganistan'ın ithalatı tüm dünya ithalatının onbinde dokuzunu, ihracatı ise onbinde sekizbuçuk'unu oluşturuyordu.

1953'de Zahir Şah'ın yeğeni Davut Han kansız bir darbeye krala dokunmadan başbakanlık koltuğuna oturdu. Davut Han esas olarak, Afgan ticaretini geliştirmek, ekonomiye soluk aldirmek için Sovyetler'le ekonomik ilişkilerin geliştirilmesini isteyen ABD ve İngilizci kompradorları ve ticaretle uğraşan feodalleri temsil ediyordu. Tabi o buna uygun bir «denge» siyaseti izledi. Ülkenin çok önemli meselelerini görüşmek için toplanan ve Afganistan'a hükmeden aşiret reislerinin oluşturduğu Jirga'yı toplayarak bazı kararlar aldı. Ağalar tekkesi, Paştuların Pakistan'da yaşadığı bölgelerde Plebisit yapılmasının ısrarla istenmesi ve Pakistan'a yapılan ABD yardımıyla iki ülke arasında bozulan güç dengesinin kurulması için «yol ve araç» bulunması konusunda hükümeti yetkili kıldı. Davut Han bunun hemen akabinde «yol ve araç»larını da buldu. Sovyetler Birliği'yle bir dizi anlaşma imzaladı. Makina, araç-gereç, kredi v.s. Afganistan'a daha yoğun bir şekilde girmeye başladı. Şimdi gelelim bu noktadan sonraki duruma.

Stalin'in ölümünden ya da modern revizyonist bürokrat burjuvazinin iktidarı gasp etmesinden sonraki dönemde iki ülke arasındaki siyasi, ekonomik, askeri v.b. ilişkiler.

Stalin'in ölümünden sonra Kruşçev ve şürekası'nın proletarya diktatörlüğünü yıkararak yerine bürokrat-burjuva diktatörlüğünü kurmasıyla birlikte «Sovyetler Birliği» ile diğer ülkeler özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri arasındaki ilişkilerin niteliği de değişti. Partide, devlet aygıtında ve ekonomide köşebaşlarını tutan, yüksek maaşlar, işletme primleri ve karlarıyla semiren bürokrat ve teknogradların, makam avcılarının, kasa hırsızlarının akraba kayırcılarının, itibarlı aylakların v.s. temsilcisi olan Kruşçev ve şürekası Sovyetler Birliği'nin dış politikasını kâr ve emperyalistlere karşı nüfuz alanları elde etme temeline oturttu. Stalin döneminin yaman «Stalin'cisi», sınıf düşmanlarına karşı estirilen kızıl fırtınadan korunmak için kızıl bayrağa en önde sarılan ve Moskova birinci Parti Sekreteri olarak «dürüst bir işçinin bir damla kanına karşı, bir kova dolusu düşman kanı akıtacağız!» diye kükreyen bu kahraman (!) bir zamanlar «babamız» diye göklere çıkardığı Stalin'i bir çırpıda «cellat» ilan ettikten sonra ABD'nin karşısında tüccarlık ve tefecilik görevine sarıldı. O bir yandan içte tüm ekonomik faaliyetleri ve hedefleri, kâra tabi kılarken, kârı emeğin verimliliği için en temel ölçüt alırken diğer yandan da ABD karşısında esas olarak Asya, Afrika, Latin Amerika ülkelerinde etkinlik kazanmak, giderek onları avucunun içine almak için çekici kalkınma projeleri, daha çok teknisyen, düşük faizli uzun vadeli kredi, silah, danışman ve uzman tekliflerini yağdırdı.

Afgan hakim sınıflarının bu cazip tekliflere «kabal» demesi Kruşçev'le, Bulganin'in 1955 aralığında Kabil'i ziyaretleriyle oldu. Afganistan'ı etki alanına almak ve sömürmek isteyen Rus bürokrat-burjuvazisi Zahir Şah ve Davut'la yaptığı anlaşma gereğince Afganistan'a yüzde-iki faizle 100 milyon dolar kredi verecekti. Bu borç 30 yıl vade ile ödenecek ve Rus'lar onbeş büyük endüstri projesinin yapımını üstleneceklerdi. Ama yatırımların tayininde esas söz sahibi onlar olacaktı. Aynı şekilde onlar silah satmayı da tahhüt ettiler ve 1956'dan itibaren Afgan ordusuna Rus ve Çek yapısı silahların, mühimmatların satışı başladı. Alınan ilk borçları yeni ticaret ve kültür anlaşmaları izledi.

Onlar tıpkı emperyalistler gibi Afganistan'ın «geleceksel» mallar üretimini teşvik ettiler. Afganistan Rusya'dan «yardım» adıyla aldığı faizli kredilerin büyük bir kısmıyla son derece pahalı mamul maddeler alıyor ve tabi tüm bu borçlarını revizyonistlerin dayatmasıyla dünya pazarlarındaki fiatlardan daha düşük bir fiatla tesbit edilen ham madde ve tarım ürünleriyle ödüyordu.

Kruşçev ve Davut Han döneminde iki ülke arasındaki ticaret bir hayli gelişti. 1960'larda Rus Sosyal-emperyalizminin «yardım»ı 250, ABD emperyalizminin ki ise 180 milyon doları buluyordu. Afganistan'ın 1963-1964 ihracat durumunu gösteren aşağıdaki tablo Rusya'nın ABD'yi ne kadar geride bıraktığını gösteriyor.

Afganistan'ın Sovyetler Birliği, ABD ve
Hindistan'a ihracatı (1963/64)

		SSCB	ABD	HİNDİS- TAN
Kuru meyve,	miktar	10566,6	47,8	10273,1
fıstık	değer	141693	1410	315556
	fiyat	13,40	29,50	30,20
yağlı tohum	miktar	11879,3	34,0	482,6
	değer	93090	248	11697
	fiyat	7,84	7,29	24,24
yün	miktar	3969	255,4	10,2
	değer	276700	39175	2991
	fiyat	69,71	153,35	293,24
ham pamuk	miktar	12733,3	—	342,8
	değer	470715	—	12735
	fiyat	36,97	—	37,16
TOPLAM	değer	982108	40833	342979

miktar : ton olarak

değer : bin Afgani olarak

fiyat : bin Afgani/ton olarak

not : 1963/64'te 12.53 Afgani = 1 DM.

KAYNAK : «Afganistan's Foreign Trade 1335 through 1342»
Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin restorasyonu-III.
Kitap. WILLI DICKHUT

1960'da ithal edilen petrol ürünlerinin % 70'i, buğday ithalatının % 90'ı ve şeker ithalatının yüzde yüze yakını SB'nden yapıldı.

1965'de SB'nin Afgan ihracatındaki payı % 25, ithalatındaki payı ise % 54 idi. Afgan ihracatında önemli yer tutan diğer ülkeler, Pakistan % 13, Hindistan % 12; ithalatı ise Japonya % 19, Federal Almanya

% 12 idi. SB'nin 1975'de Afgan ihracatındaki payı % 39, ithalatındaki ise % 24'dü. 1973'te dış borç tutarı bir milyar dolar olan Afganistan'da «yardım»ların % 60 kadarını Rus Sosyal-Emperyalistlerine ait olduğu tahmin edilmektedir.

Revizyonist bürokrat-burjuvazi şehirler başta olmak üzere Afganistan'ın en ücra köşelerine kadar sızmak amacıyla, karayolları yapımına da büyük hız verdiler (3). Bugün tankların ve zırhlıların üzerinde tesbih tanesi gibi dizildiği bu yollar, 1964'de 6 bin km. iken 1974'de % 180'lik bir artışla 18 bin km.'ye ulaştı; tabi buna bağlı olarak taşıt araçlarının sayısı da arttı. Ayrıca her türlü uçağın inip kalkabileceği şekilde modern havaalanlarının inşasına önem verdiler. Yolların kenarlarına uçakların inip kalkabileceği küçük havaalanları yaptılar. İşgal sırasında Afganistan'a giden bir Türk gazetecisi bu havaalanlarından birisini şöyle anlatıyordu; «yolun sol tarafındaki ufak hava alanındaki beş Mig savaş uçağı, onların hemen gerisinde dev çadırlardan oluşan büyük askeri garnizon, uçak savar topları buralara yerleşen Rus askerlerini en açık şekilde belgeliyordu...» (Tercüman 19/Ocak/1980) Bu gerçekler Rus Sosyal-Emperyalistlerinin kuzeyden güneye uzanan yolları ne amaçla yaptıklarını açığa vuruyor.

Sosyal-Emperyalistler kuzeyden (kendi topraklarından) güneye uzanan bu yolların Afganistan'ın komşuları ve batılı emperyalist ülkelerle ticari bağlarını zayıflatacağını ve bu ülkeyi kendilerine daha çok bağlayacağını önceden hesap ediyorlardı. Mesela Afganistan hududunun kuzey batısındaki Kuşka'dan başlayıp Herat'tan geçen ve Kandahar'a varan 750-800 km.lik yol Afganistan'ı Pakistan'ın Küräşi limanından mal almaktan kısmen koparıyor, Rusya'ya bağlıyordu. Mesela Amuderya'nın kıyısında yapı-

lan liman Rusya'dan Afganistan'a, Afganistan'dan Rusya'ya nakledilecek malların depolanmasına imkan veriyor, büyük mali kazançlar sağlıyordu. Tabi bu durumun bilincinde olan ABD ve diğer emperyalistler de Afganistan'ı güneyden Hint Okyanusuna bağlamanın faaliyeti içindeydiler. 1960'larda ABD emperyalistleri, İran'ı Kabil'e, Kabil'i de Pakistan'a bağlayan yolu yapmaya başlamışlardı.

1963'de batılı emperyalistlerin ve büyük feodallerin baskısıyla Davut Han başbakanlıktan uzaklaştırıldı. Yerine Muhammet Yusuf getirildi. 1964'de bir anayasa hazırlanarak mutlakiyetten sözde meşrutiyete geçildi. Feodaller tekkesi Loya Jirga resmen kaldırıldı. Aslında yapılan, isim değişikliğinden başka bir şey değildi. Yeni meclisler (millet meclisi ve ayan meclisi) ismi değişen Loya Jirga'lardı. Bu değişiklikten sonrada Rusya'nın hakim sınıflarıyla (tiyatroların direktör localarında süs köpeklerini okşayarak, gerinen, antikacıları dolaşan, doğum günlerini ünlü orkestraların nağmeleriyle kutlayan, zevkü sefahat yuvalarında pırıl pırıl elbiseler, mücevherler ve değerli kürklerle arzı endam eyleyen bürokratlarla, süper maaşlı, imtiyazlı, daçalı, hizmetçili, özel şoförlü, apoletli, madalyonlu, bol nişanlı generallerle) Afgan hakim sınıfları arasındaki ilişkiler gelişmeye devam etti. 1964'de Rusya ile «yeraltı gazları ve kimya maddelerinin geliştirilmesi» için bir anlaşma yapıldı. Afganistan doğal gazlarının biricik efendisi olan Rusya Afgan hakim sınıflarıyla yeni yağma anlaşmaları yapmak için yeni cazip teklifler hazırlamaya koyuldu. Öte yandan Afgan ticaret burjuvazisi gittikçe palazlanıyordu. Başını Tacik ve Özbeklerin çektiği tüccarlar az sayıdaki sanayicilerle birlikte Zahir Şah'ın dayandığı büyük feodallere karşı içten içe süren bir mücadele veriyordu.

1965'lerden itibaren Rusya'nın ekonomisi meta ve sermaye ihracıyla, tüccarlık ve tefecilik yoluyla yarı-sömürgelerin soyulmasının da büyük katkısıyla muazzam bir yoğunlaşma derecesine ulaştı. Sanayi sermayesiyle banka sermayesinin birleşme ve yoğunlaşma derecesi, batıdan daha yüksek olan bu ülkenin kâr hırısı, yayılma ve boyunduruk altına alma hırısı büyük boyutlara ulaştı. Buna bağlı olarak o, giderek dev bir savaş makinası haline geldi.

Dünya pazarları üzerinde ABD ve diğer emperyalistlerle rekabet eden Sosyal-Emperyalistler Afganistan'dan ham madde alımının yanında, bazı ham maddeleri, bu ülkede fabrikalar kurarak burda mamul veya yarı-mamul hale getirdikten sonra alma işlemi de geniş ölçüde uyguladılar. Çünkü hammaddelemlerin işlenmesi kendi ülkelerinde pek kârlı olmuyordu. Bu işlem, en iyisi Afganistan gibi yarı-sömürgelerde yapılmalıydı. Bunun için onlar, ağır sanayi mallarının ihracına yol açan faizli proje kredileri açtılar. Bu kredilerin büyük bir kısmıyla kendilerinden makina ve donatım malzemeleri aldirdılar. Tabi tüm bu ağır borçları da kendi mühendis, teknisyen ve idarecilerinin insiyatifinde Afgan halkının ucuz emeğiyle kurdukları fabrikaların mallarıyla kapattılar. Bu, fabrikaların senelerce Sosyal-Emperyalistlere çalışması, Afganistan'ın vahşice soyulması demektir. Tabi bu fabrikalar yedek parça, bazı «kilit ham madde», teknisyen, «yüksek idareci» ihtiyaçları v.s. bakımından Sosyal-Emperyalistlere borçlu ve bağımlı kalıyordu. 1975'de Afganistan'da Kurulan (çoğunluğunu tekstille, gıdanın oluşturduğu) 200 kadar «büyük» işletmenin, «doğal kaynakların işlenmesi alanında» 67 tanesi Sosyal-Emperyalistlere aitti. Bunların kurdukları devlete ait fabrikalar, Afganistan sanayi üretiminin beşte üçünü sağlıyordu. Tüm bu işletmeler doğarken,

kendi ayrılmaz parçasıyla (Sosyal-Emperyalistlere bağlı, bunlarla içil-dışlı ve aynı zamanda devlet kademelerinde görevli olan) bir bürokrat-burjuva sınıfla birlikte doğdu. Bu sınıf, 1960'lardan beri Rusya'da eğitilen ordu içinde az sayıdaki subay ve aydınlarla birlikte Sosyal-Emperyalistlerin Afganistan'daki dayanğını oluştuyordu.

Rus Sosyal-Emperyalistlerinin Afganistan'a sızması 1965'lerden, özellikle 1968'lerden sonra iyice yoğunluk kazandı. Onlar devlet «yardım»larıyla, rüşvetle, istikbal ve destek vaatleriyle, Moskova'ya gezi davetleriyle, devlet cihazındaki bürokrat burjuvaları kazanmaya, Rusya ile ticaretin köşe başlarını tutan «medeni» tüccarları tavlama, muhalefet içinde adam ayarlamaya, bazı yeraltı örgütlerini el altından desteklemeye ve kendi saflarına çekmeye istahla sarıldılar. Nisan darbesiyle iktidar koltuğuna oturan Rus piyonu Afganistan Demokratik Halk Partisi (ADHP) 1965'de, kendilerine Marksist payesi veren bir grup bürokrat-burjuva aydın tarafından kuruldu. Partinin birinci sekreterliğine, hayvancılık ve esrar ticaretini elinde tutan Paştu milliyetinden (1934'ün (Paştulara ait) konserve fabrikasının Bombay (Hindistan) şubesi görevlisi, 1950'nin enferyasyon başkanlığı, Kabil radyosu ve Bahtar haber ajansı bürokratı ve sonraların Washington büyükelçiliği basın ataşesi Nur Muhammed Taraki getirildi (4). Gizli olarak kurulan bu parti, «Halk» adıyla bir gazete yayınlamaya başladı. Parti ilk yıllarında milli burjuvazinin, monarşie karşı mücadelesinde dış yardıma bel bağlayan bürokrat-burjuva kesimlerinin bir partisiydi. Tabanı çoğunlukla monarşinin ezdiği şehir küçük burjuvazisinin ve aydınların bir kesiminden (özellikle de, Paştulara mensup olanlardan) oluşuyordu. Parti içinde bazan biribirinden ayrılan, bazan birleşen iki

ana hizip mücadele halindeydi. Birinci hizip, Taraki ve Hafızullah Amin'in başını çektiği Halki'lerdi. İkinci hizip ise KGB ajanlarının Amin'i yok edip işgali başlattıktan sonra alel-acele yurt dışından getirip koltuğa oturttukları Babrak Karmel'in (5) başını çektiği Parçam'cılar yani Bayrakçılardı. Bunlar 1968'de partiden ayrılarak «Parçam» gazetesini çıkarmaya başladılar. (bu grup daha sonra bölündü ve Tahir Badakşi liderliğindeki bir grup ayrılarak «Sitem-i Milli» adıyla mücadeleye atıldı). Aynı yıl Halki'lerden de bir grup devrimci demokrat ayrılıp Şule-i Cavid (sonsuz Işık) adıyla bağımsız bir hareket olarak örgütlenmeye başladı. Halktan uzaklaştıkça bağırılarındaki devrimci, demokrat veya yurtsever unsurları kaybeden bu iki ana hizbin aralarındaki çatışmaları ilerde anlatmak üzere yeniden konumuza dönelim.

Sosyal-Emperyalistlere ve uşaklarına göre Afganistan'ın sanayisi Sovyetler Birliği'nin sayesinde «gelişiyordu». Sovyetler Birliği kurduğu devlet fabrikalarıyla Afgan «milli» sanayisine ve proletaryasına analık ediyordu. Evet, bu diğer emperyalistler için ne kadar doğruysa, Rusya için de o kadar doğrudur. Fakat gerçekler, Sosyal-Emperyalistler başta olmak üzere, emperyalistlerin ağır sömürsünden dolayı Afgan ekonomisinin sürekli olarak gerileme kaydettiğini, Afganistan'ın yoksullaştığını gösteriyor. «1965-1974 yılları arasında yıllık ortalama kişi başına gayri safi milli hasıla % 1 oranında artmıştır. 1970 yılında Afganistan'daki kişi başına GSMH'nın tüm kapitalist ülkelerin ortalama kişi başına GSMH'sına oranı % 10,43 iken bu oran 1974 yılında % 7,38'e düşmüştür. Aynı yoksullaşmayla ilgili olarak -GSMH konusunda daha önceki yıllar için yeterli veri bulunamaması nedeniyle- 1948-1975 yılları arasında Afganistan dış ticaretinin dünya ticareti ile karşılaştırılması ilginç so-

nuçlar vermektedir. 1948 de Afganistan'ın dışalım tüm dünya dışalımının onbinde dokuzunu, dışsatım tüm dünya dışsatımının onbinde 8,5'ini oluşturmaktaydı. 1975'te bu oranlar onbinde 3,8 ve onbinde 2,5'e düşmüştür. Bu yıllar arasında (OPEC hariç) az gelişmiş ülkelerin dışalım ve dışsatımı sadece %501 ve % 355 artmıştır». (Ülke dergisi, sayı 8. sf. 178) Bu rakamlar, yarı-sömürgelerdeki rakamlara göre Afganistan için ağır bir gerileme ve yoksullaşma göstergesidir. Bu emperyalist ve Sosyal-Emperyalist yağmanın doğal bir sonucuydu. (Aynı vahşi yağma bugün daha katmerli bir şekilde sürmektedir. Sosyal-Emperyalistler Davut zamanında bulunan Badakşa'nın platini ve uranyumunu, Cevciyan'ın petrolünü bugün diledikleri gibi sömürmektedirler. Mesela onlar doğal gazın metre küpünü 75 Afgan rupisine (yaklaşık 0.90 TL.) kapatıyorlar. Oysa ki aynı miktarda doğal gazın dünya piyasasındaki ortalama fiyatı 0,65 dolardır (yaklaşık 30 TL.). Sosyal-Emperyalistler Afganistan'a doğal gazını alıp işledikten sonra dünya piyasasının üstünde bir fiyatla yeniden Afganistan'a satmaktadır.

Afganistan'daki emperyalist soygunların üzerine 1971'deki kuraklık ve açlık tuz-biber ekti. Emperyalist ve feodal tahakküm altında acı çeken onbinlerce insan açlıktan öldü. Nüfusunun % 80'i kırlarda yaşayan ve % 17'si göçebe olan bu ülke hayvanlarının yarısından fazlasını kaybetti. Tarımsal üretim hızla düştü. Yiyecek ve buğday fiyatları afet halini aldı. «Kurdun danasız, kuşun denesiz kaldığı» bu felaket günleri. Sosyal-Emperyalistler başta olmak üzere diğer emperyalistlerin ve ticaretle uğraşan bazı büyük toprak ağalarının işine yaradı. Özellikle Sosyal-Emperyalistler bu durumdan yararlanarak, Afganistan'ı ağır borçlandırmalarla kendilerine daha çok bağımlı hale

getirdiler. Tabi 71'deki bu kriz, Zahir Şah'ın da suyunu iyice ısıtmaya başladı.

MONARŞİNİN YIKILIŞI (DAVUT HAN DÖNEMİ)

Zahir Şah'ın yeğeni Davut Han ve taraftarları artık kralı alaşağı etmenin zamanı geldiğine inanıyorlardı. General Davut 1953'te yaptığını yani amcası krala dokunmadan başbakan amcasını alaşağı etme şeklindeki darbeyi artık tekrarlayamazdı. 20 yıl içinde şartlarda ve sınıf güçlerinde önemli değişiklikler olmuştu. Şimdi onun dayandığı sınıfsal monarşinin yıkılmasını istiyorlardı. Monarşi yeterince kokuşmuş, tecrit olmuştu.

Bir yandan halkın homurtusu ve muhalefeti artıyor, diğer yandan da monarşinin «gadrine uğrayan», onun kösteklerinden, su başlarını tutan haramilerinden kurtulmak isteyen bir kısım komprador sanayiciler, ithalatçılar, üvey evlat muamelesi gören küçük feodaller ve milli ticaret burjuvazisi artık monarşinin devrilmesini istiyorlardı. Bitlerin dikiş aralarına yuvarlanması gibi devlet cihazının ve çeşitli kuruluşların, çeşitli kesimlerinde yuvalanan Rus'çu bürokrat-burjuvalar tek başlarına bir darbe tezgahlayabilecek durumda olmadıkları için Davut Han'ın sırtını sıvazlıyor, onun kulağına monarşinin artık devrilmesi gerektiğini fısıldıyorlardı.

Nihayet beklenen gün gelip çattı. Ordu içindeki durumunu sağlama bağlayan Davut Han kral yurtdışındayken (17 temmuz 1973'te) bir askeri darbe ile monarşiye, Zahir Şah'ın 40 yıllık saltanatına son verdi ve hem «cumhuriyeti», hem de kendisini cumhurbaşkanı ve başbakan olarak ilan etti. Böylece Zahir Şah'ın, İkbâl avcılarından, Paştuların en kodaman

hayvan ve esrar tüccarlarından, dalkavuklardan, entrikacılar, itibarlı sarraf ve tefecilerden, borsa dolandırıcılarından kurulu saray ağı parçalanmış oldu. Böylece, subaşlarını tutanların, kraliyet mensuplarının, en iri ve en uşak feodallerin, birkaç doymak bilmez ithalatçının, bankerin en büyük spekülâtörün hakimiyeti yıkılmış oldu. Bunun yerini, daha geniş tabanlı komprador burjuva, feodal ve üst kanat milli burjuvazinin hakimiyeti aldı. Zaten devrilenlerin bir kısmı bunlara katıldı. Krala sadık olan unsurlar ise muhalefete geçti. Davut Han'a karşı Müslüman Kardeşler hareketinin içinde yer aldı.

1747'den beri hüküm süren monarşinin «yıkıcısı», haşmetli general Davut Han, iktidar döneminde zaman zaman ABD'nin başını çektiği emperyalist ülkelere, zaman zaman da Rus Sosyal-Emperyalizmine kayan bir politika izledi. Çünkü esas olarak batılı emperyalistlerin uşağı olan sınıfların temsilcisi Davut Han, içte gün geçtikçe güçlenen Rus'çu bürokrat-burjuvazinin dışta ise SB'nin baskısı altındaydı. Bu baskının artmasına paralel olarak o, Rus Sosyal-Emperyalizmiyle dostluğu politikasının temel taşı yaptı ve ona karşı genel olarak teslimiyetçi bir politika izledi. Bu durumdan titizlikle yararlanan, en küçük fırsatları anında değerlendiren KGB ve GRU (Sovyet Askeri Gizli Servis memurları) devletin önemli mevkiilerine, orduya, polise ve bürokrasiye (adam satın alma, yerleştirme gibi çeşitli metodlarla) sızdılar. Rus elçilikleri, ticaret kurumları, Afganistan'la SSCB arasındaki ithalat-ihracat ağı, Rus teknisyenlerinin insiyatifi altındaki işletmeler, KGB ve GRU ajanları için önemli saklanma yerleri ve hareket noktalarıydı.

Davut Han'ın ayda 100 bin lira maaşla askere çağırıldığı gençlerden oluşan mevcudu 100 bine yaklaşan bir ordusu vardı. Davut Han bir yandan Sosyal-emper-

yalistlerle çeşitli anlaşmalar imzalarırken diğer yandan da ordu mensuplarını ve öğrencileri eğitim için SB'ne gönderiyordu. Rus subaylarıyla, Afganlı subaylar ve bürokratlar arasında «dostluk ve kardeşlik» ilişkilerinin gelişmesine göz yumuyordu. Sosyal-emperyalistler Afganistan'dan gönderilen askerleri ve öğrencileri kendi emperyalist amaçları doğrultusunda eğitiyorlardı. Ponamarev, Suslov ve benzerlerinin kitaplarıyla eğitilen ve ülkeye gönderilen bu unsurlar KGB ve GRU'nun yerli unsurlardan kurduğu ağın düğüm noktaları oluyordu. Rus Sosyal-emperyalistlerinin bu tip faaliyet metodlarına yabancı olmayan ABD ve yandaşı emperyalistlerin istihbarat örgütleri, uşakları yaklaşan tehlikeyi görüyor, Davut Han'ı zaman zaman uyarıyor, ona baskı yapıyorlardı. Bu yüzden Davut Han bazan dümeni «batı»ya, bazan da «doğu»ya doğru kırıyordu.

Davut Han darbesinden sonra Afganistan Demokratik Halk Partisi legal faaliyete geçti. Davut Han dönemi bu partinin palazlanma ve iki kanadı arasındaki mücadele dönemidir. Bu dönemde özellikle Taraki'yle Amin'in başını çektiği Halki'ler Rusya'da eğitim görmüş subayları ordu içinde örgütleyerek bir cunta oluşturdular. Zaten Rus danışman ve teknisyenlerin -ki bunların sayıları Davut Han'ın son dönemlerinde iki bin kadardı- cirit attığı bakanlık ve hükümetteki eğitim, tarım ve içişleri bakanları da Rusya yanlıydılar. Taraki'yle Amin'in başını çektiği Halki'lerle Babrak Karmel'in Perçam'cuları, gerek Davut'a karşı izlenecek politika konusunda gerekse ele geçirilen mevki ve imkanların paylaşılması, hareketin liderliği konusunda birbirleriyle mücadele halindeydiler. Davut'un ABD'ye ve yandaşlarına meyletmesi ve kendi üzerlerinde biraz baskı uygulaması durumunda birleşiyor, SB'ne meyletmesi, üzerlerindeki baskının kalk-

ması durumunda ise yine birbirlerine giriyorlardı. 1977 temmuzunda Kabil'deki Rus büyükelçisi Puza-nov'un aracılığıyla tekrar birleştiler. Taraki ve Bab-rak'ın imzasını taşıyan birleşme bildirisinde şöyle de-niliyordu: «Kardeş partiler, özellikle SBKP aynı ama-ca sahip olan iki partinin varlığını benimsemiyor». Onlar bu birleşmeyle Davut'un «tek parti diktatörlü-ğüne», «Hizb-i İnkılab-ı Milli»nin devranına karşı ver-dikleri mücadeleyi daha da güçlendirdiler.

Nisan darbesinden önce gerek Davut Han'ın ABD uşaklarının baskısıyla Rus uşaklarının gelişmelerini durdurmaya çalışması (Davut'un Rus yanlısı bakan-ları görevden uzaklaştırması, Taraki'yi tutuklaması v.s.), gerekse Rus uşaklarının bir darbe için yeterin-ce güç toplamış olmaları ve sosyal-emperyalizmin iş-tahı onları harekete geçirmeye yetti. 17 Nisanda Par-çam gazetesinin ileri gelenlerinden Mir Ekber Hay-ber bilinmeyen kişilerce öldürüldü. Hayber'in cena-zesine katılan 15'bini aşkın kişi sokaklarda gösterile-re giriştiler. ABD elçiliği önünde protesto sloganları haykırdılar. Bu gösteriler nedeniyle Davut Han, Tara-ki başta olmak üzere parti merkez komitesinden 6 ki-şiyi (Hafızullah Amin hariç) tutukladı. Bunun üzeri-ne ADHP'nin güçlü adamı H. Amin 2 bin üyeli Halk Partisiyle cuntayı (KGB ve GRU'nun onayıyla) 17 ni-san 1978 günü harekete geçirdi. 10 saat içinde tanklar ve uçaklarla Davut'u (Taraki'nin dediği gibi) «aile ef-radından bazıları» ile birlikte (30 erkek, kadın ve ço-cuk) yokederek iktidarı ele geçirdi. Derhal geniş bir tutuklama ve sindirme hareketine giriştiler. Davut Han taraftarı askerlerin direnişini kırdılar. Rus, sos-yal-emperyalizminin Afgan halkına karşı ilanı anla-mına gelen bu darbeye, çeşitli emperyalist ülkelere bağlı komprador ve feodallerin, Rus uşaklarının da içinde yer aldığı geniş tabancı feodal-faşist diktatör-

lüğünün yerini bir avuç Rus uşağı bürokrat-burjuva-nın sosyal-faşist diktatörlüğü aldı.

Bugün Rus işgaline karşı direnen Cemaati İslami örgütünün başkanı, ticaret burjuvazisinin batılı em-peryalistlerle işbirliği yapan kanadının ve bir kısım büyük feodalin sözcüsü Burhaneddin Rabbani, bir za-manlar Rus bürokrat-burjuvazisinin «Kızıl Prens» di-ye övdüğü Davud Han için doğru olarak şöyle diyor:

«Davut yalnızca bir aşamaydı. Onu kullanarak or-duya ve diğer görevlere sızdılar. Sonra da Davut'un işi bitince onu pis bir mendil gibi attılar». (Yankı Der-gisi, 10/eylül/1979)

Şimdi gelelim yeni bir döneme...

B — TARAKİ DÖNEMİ

Cezaevlerinden çıkartılarak, barut dumanları arasında, Davut'un kanıyla lekelenen başkanlık kol-tuğuna oturtulan ve 35 kişilik «Devrim Konseyi»nin başkanı ilan edilen Taraki, Anayasayı derhal yürür-lükten kaldırdı ve ülkeyi askeri kararnamelerle yö-netmeye başladı. Gözünü Rus danışmanların işaret parmağından ayırmayan ve efendisi gibi aç gözlü olan bu Quisling hükümeti, ilk iş olarak bazı rakiplerinin (Davut Han'a boyun eğen bir kısım kralcıların, diren-me yolunu seçen Davut taraftarlarının v.s.) malları-na, topraklarına el koydu. ABD ve batı uşağı ithalat-çıları, bankerleri, sanayicileri, borsacıları, müteahhit-leri ve spekülâtörleri, namlunun altına alarak onlara rahat durmalarını, «devrime» ses çıkarmamalarını, haklarına razı olmalarını ve bu şartla güvenlik için-de olacaklarını hatırlattı. Kulağı kırışte olan çeşitli emperyalist ülkelerin istihbarat servisleri ülkelerini

gelişmelerden haberdar etmenin yoğun faaliyeti içine girdiler. Çok geçmeden, İngiltere başta olma küzere çeşitli emperyalist ülkeler ve uşakları Taraki'yi tanıdıklarını açıklamaya başladılar. Bu arada direnme yolunu seçen Davut taraftarlarının isyan hareketinde birleşmelerini sağlamak için öteden beri Davut'a karşı mücadele eden «Müslüman Kardeşler» adlı gerici örgüt, elemanlarının ayrılarak, kurulan yerli örgütlere girmeye başlaması şeklinde çözülme sürecine girdi.

Kabil radyosunun, «devrimin babası», «Afganistan halkının büyük lideri», «geleceğimize götüren ışık» diye pohpohladığı Taraki, arkasındaki eli tabancalı muhafızlar ve süngülü askerlerle yaptığı ilk basın toplantısında Rus uşağı yüzünü gizlemek için «hiç kimsenin uydusu» olmadığını, «ülkeyi Sovyetler Birliği yörüngesine oturtmak amacıyla» olmadığını, «hiç bir askeri pakta katılmayacağını» açıkladı, ve «tüm dünya ülkelerini ABD dahil olmak üzere» dostluğa çağırdı. Sahtekar bir edayla temel hedeflerinin «Afganistan'daki işçi ve köylülerin refahını güvence altına almak» olduğunu vurguladı. Efendilerinin karakterinden kaynaklanan kaba çıkarıcılığını ve açgözlülüğünü de şöyle ortaya koydu: «Tüm ülkelerle ilişkilerimiz onların hükümetimize yapacakları siyasal ve ekonomik yardımın miktarına bağlı olacaktır.»

Taraki'nin Kabil'deki gürültülü darbesi ve bunu izleyen gelişmeler, dünyanın en yoksul 11 ülkesinden birisi olan Afganistan'ı, feodal dokusu çok güçlü olan, ekonomisi esas olarak hayvancılığa dayanan ve ataerkil klan örgütlenmesini büyük ölçüde koruyan, yarı-sömürge, yarı-feodal Afganistan'ı, Paşpu'ların, Türkmen, Özbek, Beluci ve Tacik'lerin bu 20 milyon ülkesini derinden sarstı. En başta ülkenin orta çağı, nüfusunun % 2,5'i yani feodal boyunduruğun ve

beş kuyruklu kırbacın sahipleri Hocatül İslam'lar (Afganistan'ın Ayetullahları), kabile reisleri, mollalar ve diğer feodaller devlet mekanizmasıyla ve siyasetle sıkı ilişkilerinden dolayı Davut Han'ı yıkan Kabil'deki şeytanın Rus uşağı bir avuç bürokrat-burjuva olduğunu çok geçmeden anladılar. Amerikan'cı ve Avrupa'cı kompradorlarla sıkı işbirliği ve kader ortaklığı içinde olan büyük feodaller, Rus'çu bürokrat-burjuvazinin -her dedigine he demedikçe, onlarla önemli tavizleri göze alarak uzlaşmaya yanaşmadıkça- kendilerini ezecekleri endişesi içindeydiler. Onlar artık Zahir Şah veya Davut Han döneminde olduğu gibi at oynatamayacaklardı. Üstelik Rus'çu bürokrat-burjuvazinin yığınların desteğini almak için ilan ettikleri toprak reformu vaadleri de kendileri için hayra alamet değildi. Çünkü gerçekte palavra ve aldatmacadan ibaret olan bu vaadler, bir yönüyle de «gerçikti» ve boyun eğmeyen Amerikan'cı ve Avrupa'cılarının mallarına, iktidarı gaspeden Rus kuklası sosyal-faşist klik tarafından, hatta bir kısmının da göstermelik olarak halka dağıtılması şeklinde, elkonması demekti.

Öte yandan orta büyüklükte toprak veya sürü sahipleri, hayvancılık ve tarım ürünleri ticareti yapan, feodallerde sıkı bağları olan ticaret eşrafı da çok geçmeden durumu anladılar. Bunlar Amerikan'cı ve Avrupa'cı kompradorlarla büyük feodallerin, Zahir Şah'la Davut Han'ın, kendilerine üvey evlat muamelesi yaptığı, kendilerini ezdiği gibi Rus'çu bürokrat-burjuvazinin de pek farklı bir şey yapmayacağını kavramakta güçlük çekmediler. Bunlar devleti ele geçiren yeni uşakların yeraltı zenginliklerini efendilerine açacaklarını, efendilerinden alacakları kredileri yine efendilerinin isteği doğrultusunda, onların istedikleri projelerde kullanacaklarını, kendilerine yine kredi ve-

rilmeyeceğini üstelik kendi ellerinde olan hayvancılık ve tarım ürünlerini -kendi uşakları başa geçtiği için- Rus sosyal-emperyalizminin bu sefer daha ucuza kapatacağını biliyorlardı.

Afganistan'ın yağmasından alınan komisyon paylarının doğrudan bürokrat-burjuvazinin kasalarına akacağını biliyorlardı. Devlet cihazını tamamen ele geçiren bu bürokrat-burjuvazinin kendisinden başka hiç kimseye demokrasi tanımayacağı da açıktı. Bundan dolayı bu sınıflarda darbeye karşı çıktılar. Sosyal-emperyalistlerin kuklası sosyal-faşist kliklerin halka açıkladığı sahne «toprak reformu» ve «mülkiyet devrimi» ile pekala kendilerinin de karşılaşacakları muamma olan bir şey değildi.

Devletin ve mahalli feodallerin demir ökçesi altında olan emekçi köylülere gelince... Onlar, Kabil'de dönen dolapları, darbecilerin kimliğini ve amaçlarını kendi sınıf düşmanlarının ağzından öğrendiler. Molaların vaaz ve beddualarından öğrendiklerini derin sınıf ve yurtseverlik duygularının terazisine vurdu. Kökleşmiş geleneklerin ve feodalizmin hüküm sürdüğü bölgelerde yaşayan, iç yönetimi hiyerarşik bir biçimde servet gücü ve gelenekler tarafından belirlenen, merkezi otoriteden bağımsız, «otonom» bir karakter arz eden kabilelerin içinde yer alan bu emekçi köylülerin gelişmeleri zaten başka yollardan öğrenmeleri de ya imkansız ya da çok zordu. Topraksız ya da az topraklı olan bu köylülerin büyük bir çoğunluğu, kırsal nüfusun % 5'ini oluşturan ama ekilebilen toprakların -ki bu, Afganistan topraklarının % 10'u kadardı- yarısından fazlasını elinde tutan ağaların topraklarında ortakçı olarak çalışıyorlardı. Tohumu ve karasabanı ağalar sağlıyor, buna karşılık değişik oranlarda mesela altıda-beş kadar ürün alıyorlardı. Bu oran sulanmayan topraklarda yarı yarıyaydı. Ağa-

ların ve vekillerin baskısı altında olan, «kör öküz, kırık tapan» geçinen bu köylüler dünyadan bihaberdi. Fakat tüm köylülerin durumu böyle değildi. Kapitalizmin nispeten daha fazla girdiği ticari merkezlere yakın yerlerdeki köylülerin şehirle ilişkilerinden dolayı bilinç ve doğrudan haber alma durumları daha iyiydi. Makina kullanımının, iş bölümünün olmadığı, kanallar açma, sulama, gübreleme gibi verimliliği artırma işlemlerinin pek yapılmadığı bu kesimlerin tefeci faizleri altında ezilen küçük köylüler (ki bunlar kır nüfusunun % 45'ini oluşturuylardı) esnafla, şehir küçük burjuvaziyle ilişki içindeydi. Topraktan krediden ve tarım biliminden nasibini almayan bu köylüler birincilerine nazaran siyasetle daha yakından ilgileniyorlardı. Babalarından devr aldıkları borçları oğullarına katmerli bir şekilde devretme veya tamamen işsizler ordusuna katılma durumunda olan bu köylüler, küçük dükkan sahiplerinin, tüccarların, öğretmen ve öğrencilerin siyasi konuşmalarını ağızlarını açarak dinliyorlardı.

Çeşitli emperyalist tekellerin, kompradorların ve büyük feodallerin ezip sömürdüğü şehir küçük burjuvazisinin darbe karşısındaki tavrı köylülerinkinden biraz farklı oldu. Bu ara tabakanın siyasi bakımdan ileri unsurları ilk başlarda kendilerini amansızca ezen general Davut Han'ın defterini düren Taraki'nin «devrim» ve «sosyalizm» maskesine, Taraki'nin mayıs ayının (1978) başlarında radyodan ilan ettiği 30 maddelik gösterişli programına ve sahte şiarlarına kandılar. Radyo başlarında kümelenen, gazeteleri derin bir merakla okuyan öğrenciler, öğretmenler, küçük memurlar, küçük işletme sahipleri, dükkâncılar, küçük tüccarlar v.s. kendilerini kurtaracak «kutsal reformları» öğrenmeye çalışıyorlardı. «Devrimin babası», (bizdeki Rus uşaklarının deyimiyle de «savaş eri») Taraki, rad-

yodan küçük burjuvazinin ağzını sulandıracak, onu sarhoş edecek reformlar vaadediyordu. «Savaş eri»ne göre: eski feodal geleneklere son verilecekti. Ekonominin kamu kesimi takviye edilecek (bu bürokrat-burjuvazinin gücünün takviye edilmesi demekti) fakat küçük ve orta sermaye korunacaktı. Yönetim demokراسiye, devrime ve halka karşı unsurlardan temizlenecekti (yani Rus'çu bürokrat-burjuvazi, boyun eğmeyenlerin ve rakiplerinin «icabına» bakacaktı). Silahlı kuvvetler güçlendirilecek ve askerlere ülkenin siyasal yaşantısına katılma hakkı tanınacaktı (böylece bir program maddesi devletin kilit noktalarını ve çeşitli mevkilerini subayların tuttuğu sosyal-faşist bir diktatörlüğün işine yarayacaktı). Demokratik özgürlükleri güvence altına alan yeni bir anayasa kabul edilecekti. Kadınlara, erkeklerle eşit hak tanınacaktı. Vergi sistemi emekçi halk yararına değiştirilecek, ilk-öğretim bütün ülke için parasız ve zorunlu hale getirilecekti. Çiftçilerin de faal katkılarıyla demokratik bir toprak reformu uygulanacaktı v.s.. Tüm bu parlak vaadlere kanan şehir küçük burjuvazisinin bir kanadı, Taraki taraftarlarının ilk dönemlerde «devrimi destekleme», «devrimi koruma» yürüyüşlerine katıldılar. Ama Taraki'ye karşı direnişin başlaması ve giderek gelişmesiyle birlikte küçük burjuvaziyi mahve sürükleyen yokluk, karaborsa, vurgun, yığınlar halinde tutuklama, işkence, can güvenliğinin ortadan kalkması, keyfi müsadere v.s. afetinin büyümesi üzerine bunlar, akıllarını başlarına devşirmeğe ve kendilerini acımasızca ezen sosyal-faşist diktatörlüğe karşı direniş cephesine katılmaya başladılar.

Gelelim Afgan halkının gerçek kurtarıcısının durumuna... Sanayisi çok zayıf olan Afganistan'da işçi sınıfı hem sayıca az, hem de küçük işletmelerde dağınık bir vaziyetteydi. 200 kadar «büyük» işletmede

40 bin sanayi işçisi çalışmaktaydı. 1969'da 70 bin olan el sanatı tezgahlarında tahminen 200 bin kişi çalışıyordu. 1972-73'te ise 4,3 milyon olan faal nüfusun % 74'ü tarımda, % 8,1 sanayide, % 7'si ise el sanatlarında çalışıyordu. Buna göre sanayide (344 bin) ve el sanatlarında (301 bin) toplam 645 bin kişi çalışmaktaydı. Buna ek olarak bir milyon Afganistan'lı da İran tarımında, inşaatlarında v.s. çalışıyordu. Monarşinin ve faşist Davut Han diktatörlüğünün demir cendere içine aldığı, siyasetten ayrı tuttuğu, angaryalar ve keyfi uygulamalarla vahşice sömürdüğü Afgan proletaryasının bir bölümü de, komprador kapitalistlere karşı duyduğu derin sınıf kininin etkisiyle, kendisini anti-kapitalist göstermeye çalışan Taraki'nin «devrimci», «demokrat», «sosyalist» görünümlü darbesine ve diktatörlüğüne karşı tavırda ilk başlarda tereddütte düştü. Çünkü gerçekleri açıklayacak, yol gösterecek kendi partisinden yoksundu. Güçlü sınıf sendikalarından, birlik veya derneklerinden yoksundu. Proletarya bir dönem darbecilerin radyo; gazete gibi güçlü yayın araçlarıyla yürüttükleri propagandalarının, sosyal-faşist demogojilerinin etkisi altında kaldı. Fakat proletarya da direnmelerin başlamasıyla birlikte yavaş yavaş diktatörlüğün iğrenç yüzünü gördü. Fakat Taraki'ye karşı mücadeleye, kendi bayrağı altında, bağımsız siyasi bir güç olarak katılmadı. Sınıfın ileri kesimleri Taraki'ye karşı doğuşen örgütlerin içinde yer aldı veya Kabil gibi faşist diktatörlüğün ağır baskı ve sıkı denetiminin hükmü sürdüğü şehirlerde direniş örgütlerini destekledi.

TARAKI'NİN BABRAK KARMAL VE TARAFTARLARINI TASFİYESİ

Darbeden sonra ülkeye daha çok Rus danışmanı,

teknisyeni ve askeri malzemeleri girmeye başladı. KGB ve GRU'nun sevk ve idaresindeki bu unsurlar, ordunun, bürokrasinin, polis ve yerli istihbarat örgütünün «düzene sokulmasını», «hizaya getirilmesini» üzerlerine aldılar. Şehirlerde, köylerde ve dağlarda Taraki'ye karşı direnişin yavaş yavaş gelişmeye başlamasıyla birlikte, devlet, cihazındaki muhalif unsurları ve «tarafsızları» adım adım tasfiye etmeye, yerlerine efendisinin bir dedigini iki etmeyen daha sadık unsurları almaya giriştiler.

Taraki'nin 21 kişilik kabinesi Davut Han taraftarlarını devlet cihazından temizledikten sonra kendi içinde hesaplaşmaya girdi. Kabinenin 11 üyesi Halk Partisi'ne (halki'lere), 10 üyesi de Parçam grubuna mensuptu. Ve kabilelerle en çok ilişkisi olanlar da Parçam'cılardı. Kabin üyelerinin milliyet durumları ise şöyleydi: 11 üye Paştun, 6'sı Tacik, 2'si farsça konuşan Hazara ve 2'si de türkçe konuşan Uzbek idi. Taraki, H. Amin, Karmel ve Abdulkadir kabinenin en önde gelen elemanlarıydı. Bunlar bir avuç Rus'çu bürokrat-burjuvayı ve toprak ağasını temsil ediyorlardı. Ama daha çok parsa toplama, devlete tam hakim olma, uşaklık tekeline kurma konusunda birbirlerini tasfiye veya yok etmek için fırsat kolluyorlardı. Bunların içinde en güçlüleri Taraki'ydi. Taraki, Halki'lerin devlet makinasında tam ve tartışmasız hakimiyetini kurmak için ilk iş olarak kendisi için en yakın tehlike olan, iktidarı birlikte paylaştığı, Babrak Karmal'in Parçam grubunu hedef seçti. Darbeden iki ay sonra, yani temmuzda, yakın arkadaşı ve «devrim» in «şahini» Amin'le birlikte tasfiye tezgahını kurdu. Kendisine bağlı istihbarat memurları ve askerlerle köşebaşlarını tutarak Babrak'ı kısıp aldı ve onu başbakan yardımcılığından ve ADHP genel başkan yardımcılığından azletti. Silah ve süngü zoruyla hava alanına getirilen Babrak'a, Prag'a büyük elçi ola-

rak «atandığı» hatırlatıldı. Bu Taraki'nin belayı başından defetmesi idi. Tabi aynı anda Babrak'ın en yakın arkadaşı içişleri bakanı Nur Ahmet Washington'a, sosyal işler bakanıyla Babrak'ın yanından ayrıramadığı «vazgeçilmez dostu» Bayan Anahita Batebzab (şimdi Babrak kabinesinde eğitim ve sosyal işler bakanıdır) Belgrad'a sürüldü. Kardeşi, yeğeni ve bir başka yakını da İslamabad, Londra ve Tahran büyükelçiliklerine «tayin» edildiler.

Parçam'ın siyasi liderlerinin tasfiyesinden hemen sonra Taraki orduya yöneldi. Ağustosta Amin'le birlikte tutuklama furcasını başlattı. 27 nisan darbesinde çok önemli rol oynayan ve albayken generalliğe terfi ettirilerek Milli Savunma Bakanlığı koltuğuna oturtulan Abdulkadir tutuklanarak bir tank üssündeki barakasına tıkıldı. Milli Savunma Bakanlığını, «Devrim Konseyi başkanı», ADHP başkanı, başbakan, «baş komutan» Taraki üzerine aldı. Bu kadar fedakarlığa katlanan «devrim babası», Abdulkadir'le beraber genel kurmay başkanı Şahpur Ahmedzai'yi, Eğitim Bakanı Albay Muhammed Rafi'yi, Bayındırlık Bakanı General Ali Keştmand'i ve Sınır İşleri Bakanı Nizamaddin Tahzib'i de tutuklattı. Bu tasfiye ve tutuklamadan sadece üç üye hükümette kaldı. «Devrimin babası», kendisine boyun eğen, yapılacak herşeyi destekleyeceklerini söyleyen bu zavallı eski Babrak yanlılarını zararsız gördü ve görevlerinde kalma-larında razı oldu. Tüm bu tasfiyeler Rus istihbarat şeflerinin gözleri önünde oldu. Onlar bu tasfiyelere doğrudan ciddi bir müdahalede bulunmadılar. Kararların anında alınıp anında uygulanabilmesi, iktidarın kolay güdülebilmesi için yetkilerin tek elde toplanmasının, diktatörlük cihazı içinde çatlak seslerin çıkmamasının gereğine inanıyorlardı. Ama öte yandan bu tasfiyelerin zararı da vardı. O da tasfiye edilenlerin yandaşlarının muhalefete geçmesi ve bunun

da dolaylı olarak direnişçilerin işine yaramasıydı. Bu bakımdan da endişe ediyorlardı. Nitekim Taraki tasfiyeden iki ay sonra (eylül) Babrak ve taraftarlarını atadığı görevlerden de uzaklaştırdı. Hepsini hükümete ve rejime karşı darbe hazırlamakla, ihanetle suçlayarak ülkeye çağırdı. Fakat efendileri onları Prag'da bir araya toplayarak kendilerinden ilerde, lazım olur diye yedek bir cunta kurdular. (aslında bu girişim, Taraki'yi devirme ihtimalinin ciddi olarak gözönünde tutulduğunun bir göstergesiydi). Babrak'ın ülke içindeki taraftarları ise Taraki'ye karşı muhalefete geçtiler.

Ekim ayı geldiğinde Taraki iktidar içindeki en yakkın ve kendisi için en tehlikeli düşmanlarının hesabını görmüştü. Şimdi artık o, Rus planları çerçevesinde, tüm dikkati ve gücüyle direniş kuvvetlerine yüklenebilirdi. Ama bu onun tüm rakiplerini yok ettiği anlamına gelmezdi. Yanıbaşında, zararsız görünen, bilinmez ecel bıçağı Amin vardı. KGB piyonu, gizli polisi, Kabil garnizonunu ve üç hava üssünü elinde tutan Kremlin kurmaylarının bu ali kıran baş keseni Kabil'in içinde tehlikeli bir pars pençesi gibiydi. Ve gerçekte tüm operasyonları Taraki'nin onayıyla yürüten de oydu.

Şimdi gelelim gerçek savaş arenasına... Hedefin gözüne kurşun atanlarla, Afganistan'ı satanların dağlarda, ovalarda ve şehirlerdeki vuruşmasına...

Peki nasıl oldu da bu «Emanullah takipçisi», halka rüyasında bile göremeyeceği reformlar vaadeden «reformcu», çok kısa bir zamanda tüm Afganistan milliyetlerini, özellikle de ezeli derdi toprak olan Afganistan köylülerini karşısına aldı. Bunun en özlü ve malum cevabı elbetteki, dünyayı yeniden paylaşmak sevdasıyla yanıp tutuşan ve bunun gereği olarak bir an evvel Hint Okyanusu'na inmek isteyen bir efendi-

nin uşağı olmaktır. Aşağıda, iki başlık altında (Taraki'nin halka ve halkın Taraki'ye karşı savaşı) anlatacağımız yazı bu soruya da yeterli bir cevap vermiş olacaktır.

TARAKİ'NİN HALKA KARŞI SAVAŞI

Taraki darbe gününden itibaren bir yandan devlet cihazı içindeki rakiplerini temizleme eylemini yürütürken diğer yandan da hem başında bulunduğu faşist diktatörlüğe karşı silaha sarılan halkla, hem de muhalefetini silaha dökmüş olan ABD ve yandaşı diğer emperyalistlerin uşaklarıyla savaşıyordu. Savaşın çetin bir karakter kazanması daha doğrusu köylülerin yığınlar halinde çatışmalara katılması ekim 1978'den itibaren oldu. Ekim ayının başında Taraki'nin üç renkli Afgan milli bayrağını değiştirmesi tüm halkı direnişe çağıran bir ajitasyon rolü oynadı. O zaman gerilla kuvvetleri Afganistan milliyetlerine bir savaş çağırısı yayınladılar.

«Herkes silah başına! Afganistan'dan yana olanlar, Sovyetler Birliği'nden yana olan Taraki'ye karşı savaşa!» (Le Point (Paris'te yayınlanan haftalık dergi) mayıs 1979)

Artık Büyük İskender'e, Keyhüsrev'e, Dara'ya ve İngiliz sömürgecilerine dağlarda ve geçitlerde «töve-billah» dedirten Afgan köylülerinin büyük savaşı başlamıştı. Artık sınıf savaşına susayan geniş köylü yığınları Taraki'ye karşı kendi feodal ve tüccarlarının önderliğinde de olsa Afgan dağlarında döğüşebilirlerdi. Artık köylülerin kendilerine karşı biriken o muazzam kinlerini sosyal-faşist diktatörlüğü yıkmaya yönelten feodaller ve tüccarlar derin bir nefes alabilir, savaşı gönül rahatlığıyla yönetebilirlerdi. Taraki'nin saldırılarının odak noktalarını ilk başlarda Nu-

ristan, Karez, Herat, Kunar, Paktia gibi bölgeler teşkil etti. Taraki'nin Rus, Özbek, Tacik ve Kırgız milliyetinden danışmanlar tarafından sevk ve idare edilen ordusu bu bölgeleri Mig'ler ve roketatar helikopterlerle yoğun bir şekilde bombaladılar. Taraki herşeye en kısa zamanda hakim olmak isteyen Rus Sosyal-Emperyalistlerinin kadın-erkek, genç-ihtiyar ayırımı yapmaksızın her türlü muhalefeti vahşice ezme hattını sadakatle uyguladı. Sosyal-Emperyalistler Afganistan'da, ABD'nin Vietnam'da davrandığından daha cahilce davrandılar. Bilindiği gibi Amerikan emperyalistleri Vietnam'da gerillaları halktan tecrit ve yok etmek için tüm köyleri «stratejik köycükler» dedikleri etrafı dikenli tellerle ve karakollarla çevrili toplama kamplarında birleştiriyorlardı. Balığı yakalamak için suyu kurutmak taktiğini uygulayan Amerikan emperyalistleri asi ve kararlı köyleri ise napalm'larla yakıyor, yıkıyorlardı. Taraki'nin 100 bin kişilik ordusuyla gerillaların hakkından gelemeyen, kurtarılmış bölgelere güçlkle giren, girdiğinde ise büyük kayıplarla çıkan Rus Sosyal-Emperyalistleri vahşi bir hırsıyla, köyleri, direniş yuvaları haline gelen dağları, ormanları v.s. havadan bombalamaya, napalm'larla yakmaya giriştiler. Hatta yer yer sinir sistemini bozan, kusma ve bulantılara yol açan mikrobik bombalar kullandılar. «Afganistan uzmanı» Mike Barry, Herat bombardımanını şöyle anlatıyor:

«Sovyet yanlısı rejimi kurtarmak için Sovyet pilotları sıkı bir şekilde müdahale etti. Afgan pilotları ayaklanan Herat kentini bombalamayı reddedince, 1979 martında Sovyetler bombardımana başladılar. Bu pilotlar kursuna dizildi. Bazen kendi topraklarından da hareketle nöbeti Sovyetler devraldılar. Baskılar korkunçtu, köyler yerle bir edildi, halk camide ibadet halindeyken tamamen yok edildi. Ancak daha korkuncu da var: dağlardaki yerleşim merkezleri tamamen napalm'larla kavruıldı.»

«Barry, Taraki'nin yüzlerce vahşet örneğinden birisini de şöyle anlatıyor:

«17 ağustos 1979'da dört Hazara Kabil'de bir polis noktasına girdiler ve silahları aldılar, üçü kaçtı biri yakalandı. Moğol tipinden dolayı Hazara olduğuna karar verildi. O zamanlar içişleri bakanı olan Amin, Hazara mahallesindeki pazardan rastgele 300 hazarayı (esnaf, müşteri v.s.) topladı. Bir arazide 150'sinin üzerine benzin döktürerek diri diri yaktırdı. Geri kalan 150'sini buldozerlerle kazılan çukurlara doldurttu ve aynı buldozerlerle diri diri gömdürdü. Ardından allelerin toptan yok edilmesi hükümet sistemi haline geldi.» (a.g.y.)

Kitle kırımlarıyla, kitlelere boyun eğdirebileceklerini sanan sosyal-emperyalistler ve kuklaları halka, hiç bir dini ve ahlaki değere saygı göstermeden saldıyorlardı. Mesela yukarda Barry'nin anlattığı Herat kenti bombardımanından az önce (1979 mart) bu kente bağlı Zindehcan ve Kuriyet ilçelerinde zorla yol yapımında çalıştırılan köylüler yemekten sonra namaz kılmak istediler. Rus danışmanları ve Taraki'nin adamları köylülerin bu isteğine karşı çıktılar. Onlar köylüleri «20. yüzyılın sonunda bu ne kadar aptalca bir şey, çalışmak gerek, namaz kılmak da ne demek oluyor?» diye küstahca azarladılar. Aralarında çıkan kavgada, halk Rus'larla Taraki'nin adamlarını kazma ve küreklerle öldürdü. Ardından Rus pilotlarının kullandığı MIG'ler halkı bombaladı. Daha sonraki gelişmelerde Herat'ta onbinlerce insan öldürüldü. Onların terörü ne kadar keyfi bir şekilde kullandıklarını şu örnek de gösteriyor: 1979'un haziranında öğrenciler Taraki'nin hayatı konusunda kendilerine günde bir saat ders verilmesine kararlılıkla karşı çıktılar. Ve bir öğretmene saldırdılar. Bunun üzerine hükümet bu «isyancı ve karşı-devrimci» öğrencilerden 48'ini idam ettirdi.

Operasyonların yoğunlaşmasıyla birlikte Kabil

hava alanına uçan dev Antonov nakliye uçaklarının seferleri de sıklaştı. Bu uçaklardan en modern silahların yanında, yeni, yeni sorgulama ve anti-gerilla uzmanları, istihbarat kurtları, eğitmenler, gözde stratejist ve taktisyenler v.s. inmeye başladı. Afgan subaylarının yavaş yavaş yerlerini alan bu kadrolar çarpışmalara daha yoğun bir şekilde katıldılar. Ordu içindeki isyanların artmasıyla birlikte tüm köşebaşlarını, kumanda merkezlerini tuttular. MiG-21'lerin tümüne yakınına Rus pilotları kullanıyorlardı. Bu süreç içinde Taraki efendileriyle onlara 5 aralıkta imzaladığı anlaşmayla doğrudan müdahale hakkı veren onlarca kölelik anlaşması imzaladı.

Taraki'nin başında bulunduğu sosyal-faşist diktatörlüğün halka yönelik katliamları sadece topa tutma, havadan bombalamalarla gerçekleşmiyordu. Onun vahşi karakterini en açık bir şekilde onbinlerce tutukluya uyguladığı işkence ve yoketme siyaseti ortaya koyuyordu. İktidarı ele geçirdiği andan itibaren geniş tutuklamalara giren Taraki ve yandaşları onbinlerce insanı cezaevlerinde işkenceye, açlığa ve duvar diplerinde ölüme teslim ettiler. Bu cezaevleri direnişçi işçi, köylü, aydınlarla, tanrısına hamdu senalar Taraki'ye ise camileri yıktığı için beddualar okumaktan başka hiç bir suçu olmayan yurtsever imamlarla, kocası gerillalara katılan emekçi kadınlarla, analarının tutuklanmasına tepki gösteren yalın ayaklı çocuklarla, gerillalarla, isyancı Batı uşağı feodal ve kompradorlarla tıklım tıklımdı. Bunlar feodal ruhlu Afgan bürokrat-burjuvazisinin zalim işkencecileriyle, KGB'nin akıl veren sorgulama uzmanları tarafından yığınlar halinde eziliyor yokediliyorlardı. Cezaevi idarecileri 'ADHP'nin en zalim unsurlarından, «cehennem zebani olur musun?» sorusuna «maaş kaç?» diye cevap verecek adamlardan seçilmişti. 1979'un eylül

ayında Uluslararası Af Örgütü, çeşitli kısıtlamalara rağmen bin ailenin çocuklarla birlikte tutuklandığını tespit ettiklerini açıklıyordu. Mike Barry ise şöyle di-yordu:

«Ülkenin eğitilmiş unsurları, memurlar, rektör, profesör, aydın ve mollalar katledildi. Binlerce insan uğursuz Poli Şarki hapishanesine gönderildi. Yalnızca yeni gelenlere yer açmak için, hücrelere onar onar doldurulan erkekler ve çocuklar idam edildiler. Üstelik ne dava, ne yargılama, ne de ailelere, yakınlarına yiyecek getirmeleri için bir uyarı vardı. (aileler yakınlarına yiyecek getirmekle yükümlüydü)» (a.g.y.)

Onbinden fazla tutuklunun bulunduğu ve gecede 20 ila 50 kişinin idam edildiği Poli Şarki'yi yani Alman emperyalistlerinin inşa ettiği, Afganistan'ın Kabil'e yakın bu Paulo Kondor'unu anlatan Le Mond muhabiri şöyle yazıyor:

«Tutuklular aileleriyle kesin görüştürülmemekte, yakınları sadece tutuklunun çamaşırlarını almak için hapishaneye gelebilmekte, bazan ise eğer tutuklu kirililerin içine bir mektup koyarsa kendisinden haber alınabilmektedir. Kirli çamaşırlarla temizlerin değişme günü her cumadır. Bazı kereler temiz çamaşırları getiren aile yakınları görevli memur tarafından «kirililer yok» cevabıyla karşılaşırsa bunun anlamı tutuklunun ölmüş olmasıdır» (ağustos 1979)

Karmal'ın Parçam'cılarının, en kararlı direnişçilere kadar binlerce insanı ezen bu cezaevinde 1979'un ağustos ayına kadar 3 bin kişi öldürülmüştü. Tabi sorgusuz-sualsiz «namlu mahkemeleri»nde...

Ama bu ölüm sanayi Taraki'nin başında bulunduğu sosyal-faşist diktatörlüğe bir yan gelir de sağlı-yordu. Cezaevlerine tıkılan ve namluların önüne diki-len mollaların, küçük burjuvaların, köylülerin, feodallerin parmaklarındaki yüzükler, kollarındaki saatler, ayrıca kadınların çeşitli ziynet eşyaları ve yeni elbise-leri Kabil'in süper-marketlerinde Afgan halkına satı-

hyor ve bu karşı-devrimci paralar (!) «savaş eri»nin kasalarına giriyordu. Tabi Taraki'nin gizli tuttuğu tüm bu rezaletler H. Amin'in darbesinden hemen sonra açığa çıktı. Türkiye'de Yankı dergisi haberi şöyle verdi:

«Geçen hafta bir Kabil süper-marketinde, idam edilmiş Afganlılara ait elbiseler, kol saatleri ve diğer özel eşyalar bulundu. Tüm bunlar Haik Partisi iktidara geldikten sonra öldürülmüşlerdi» (15/ekim/1979, Yankı dergisi)

H. Amin bu vahşiliğin sadece Taraki'ye ait olduğunu halka anlatarak kendisini temize çıkarmak istedi ama kimseyi inandıramadı. Çünkü halk onun Taraki'nin birinci derecedeki suç ortağı olduğunu biliyordu.

Tabi halka karşı girişilen bu işkence ve kıyımlar ordu içinde büyük huzursuzluklara yol açtı. Ana ve babalarını, hocalarını vurmak zorunda bırakılan, köylerini, camilerini basmak, bombalamak durumunda kalan Afganistan'ı bu asker kılıklı köylüleri yer yer ayaklanarak direnişçilere katılmaya başladılar. Rus danışmanların kendi subaylarını koyun gibi güttüğünü, Rusça konuşan yaratıkların garnizonlarda, kırsallarda mantar gibi türediğini ve her şeye hükmettiğini gören askerler ve küçük subaylar, 1979'un bahar ve yaz aylarında başlarındaki komutanları öldürerek tanklar da dahil çok sayıda silahla birlikte direnişçilere katıldılar. Çarpışmalar sırasında başlarındaki Rus danışmanlarının ve yüksek subayların ölmesiyle üzerlerindeki baskı kalkan askerler karşı saflara geçiyorlardı. Tabi onların götürdükleri toplar, roketatarlar, makineli silahlar v.s. ertesi gün direnişçilerin elinde «danışmanlar»ın karşısında dikiliveriyordu.

Afganlı subaylar üzerindeki baskıları M. Barry şöyle açıklıyor:

«Moskova'da yetişmiş Afgan subayı olan bir dostum vardı. Bana bir gün dedi ki: 'Hiç istemiyorum ama, zorunlu olarak asilere karşı savaşmaya gideceğim. Çünkü bunu yapmaz isem, anam, babam ve kardeşlerim öldürülürler'. Gitti ve savaşta öldü. Ölüsü geldiğinde ailesi cenaze için toplandı ve hemen ailenin başı olan baba hapsedildi. Neden de, üç kişiden fazlasının bir araya gelme yasasının çiğnenmiş olmasıydı. Bu yasak, rejim için savaşırken ölen bir subayın cenaze töreninde bile geçerliydi. Ülkede hiç güvenlik yoktu. Herkes heran herhangi bir nedenle tutuklanabilir yada öldürülebilirdi. Baskı öylesine kördü ki, ona karşı ayaklanmamak imkansızdı» (a.g.y.)

Bu durum, KGB ve GRU'nun ordu içinde güçlü bir istihbarat ve ispiyon ağı kurmasına yol açtı. En küçük bir itaatsizlik veya kıpırdama ölümle cezalandırılıyordu. Fakat kırsalları vahşi cezaevleri haline getiren bu tip baskılar Taraki'nin dayandığı en güçlü mihraklarda bile askerlerin ayaklanmalarına yol açıyordu. Kabil'in burnu dibinde Begrami hava üssünde yurtsever, kişilik sahibi, onurlu askerlerle Taraki'ye sadık güçler arasında geceler boyu süren çarpışmalar oluyordu. Mesela Balahisar garnizonunun ayaklanmasında her iki taraftan da iki bine yakın kişi öldü, helikopterler ve tanklar imha edildi. Badakşan'da 2500 kişilik bir tugay, tank ve uzun menzilli toplarla gerillalara katıldı. Gazeteler Taraki döneminde 110 bin kişinin askerden kaçtığını yazıyorlardı. Bunun abartılmış bir rakam olduğu şüphesi vardır. Fakat onbinlerce kişidir kaçtığı da bir gerçektir. Davut'un devrildiği sırada 2 bin kadar olan Afgan pilotlarının sayısı ağustos 1979'da 500'e düşmüştü. Ağustos ayında Taraki 50 yaşına kadar olanları silah altına almak zorunda kaldı. Onun maaşları % 20 yükseltme «reformu» bile hiç bir işe yaramadı.

Afgan ordusu içindeki Rus danışmanlarının her geçen gün artmasının sebeplerinden birisi de ordu içindeki bu «anarşi»dir. Sosyal-emperyalistlerin sağ-

lam bir kontrol ve baskı mekanizmaları kurmaları için buna ihtiyaçları vardı. Mesela onlar helikopterlerin karşı tarafa geçmemesi için her Afganlı pilotun yanına bir Rus pilotu veriyorlardı. Yine subayların ölmesi durumunda karşı saflara toplu geçişleri önlemek için (1979'un Ağustos ayından itibaren) güvenilir birlikleri Kırgız, Özbek ve Tacik'lerden oluşan Rus birlikleriyle birlikte savaşa sokuyorlardı. Onlar direnişçilerin önemli bir bölümünün Tacik, Kırgız ve Özbek olması gerçeğiyle Afgan ordusunun tepkisini de dikkate aldıkları için gönderdikleri birliklerin Tacik, Kırgız ve Özbeklerden oluşmasına önem veriyorlardı.

Rus danışmanlar ve Taraki, terörün binlerce, onbinlerce insanı direnişe sevk ettiğini görünce yığınları aldatmanın ince taktiklerine sarıldılar. **Birinci olarak** onlar, direnişçileri destekleyen köylülerin sempatisini ve desteğini kazanmak için al-el-acele gösterişli reformlar ilan ettiler. Onlar ilkin zengin köylülerle küçük tefeci-tüccarların kendilerini yeterince desteklemediklerini hatta direnişçilerden yana olmaya başladıklarını görünce, küçük köylülere, borçlarının geçersiz kılındığına dair bir kararname yayınladılar. Küçük köylüleri, tefeci borçlarından kurtaracaklarını vaadettiler. Bu kararnamenin uygulanmasının denetimini de «her temel yerleşme biriminde köylülerin temsilcilerinden oluşan yedişer kişilik komitelerin yetkisine devr edeceklerdi». Ama köylüler bunun pratikte pek faydasını görmediler ve Taraki'nin kupkuru bir propagandası olduğunu çok geçmeden anladılar. **İkinci olarak:** Onlar, kendilerine karşı silaha sarılan toprak ağalarının ve zengin köylülerin topraklarını köylülere dağıtmaya çalıştılar. Taraki silaha sarılmayan toprak ağalarını, aşiret reislerini, mollaları ve tüccarları 1979'un ağustosunda saraya çağırdı. Kabil gazeteleri H. Amin'in bunlara «hükümetin programı-

nın İslamla çelişmediğini (yani çağırdığı kişilerin çıkarlarıyla demek istiyor-P) anlatmaya çalıştığını» yazıyorlardı. Efendilerinden akıl alan Taraki ve taraftarlarının, feodal boyunduruğun ve beş kuyruklu kırıbacın sahiplerine yaltaklanmaları, şirin vaadlerde bulunmaları, hatta silaha sarılan ağaları bile uzlaşmaya çağırılmaları elle tutulur bir sonuç vermedi. Fakat Taraki silaha sarılan ve uzlaşmaya yanaşmayan ağaların topraklarını (tabi tankla, topla girebildiği ve kontrol kurabildiği toprakları) köylülere dağıtmaya devam etti. Fakat köyleri Rus uçaklarınca zaman zaman bombalanan, askeri birliklerce basılan, uşaklar ve ispiyonlarca sürekli karıştırılan Afgan köylülerinin bir kısmı dağlardan inip «savaşçı»nın kendilerine dağıttığı toprakları ekme «cesaretini» gösteremiyorlardı. Üçüncü olarak: Onlar, camileri yıkmamanın ve halkın dini inançlarına saldırmamanın sonlarını yaklaştırdığını görür görmez büyük bir sahtekârlık ve yüz-süzlükle dine sarıldılar. 1979'un mart ayında patlayan Herat çarpışmalarından sonra kiralık hocalar televizyonda görüldü. Dua ve ezan sesleri radyolardan yükseldi. Her gece televizyonda kuran okunmaya başlandı. «Şeytan kardeşler»in Afganistan'ı İslamiyetten uzaklaştırmaya çalıştıklarının propagandası yapıldı. Diktatörlüğün kafaadamları, Rus danışmanlarının akliyle hareket ederek radyo ve televizyonda yaptıkları konuşmalarda halka kendileri sayesinde müslümanlığın kurtulacağını açıklamaya koyuldular.

1979'un bahar ve yaz aylarında kırsal bölgelerin çok büyük bir kesimi direnişçi örgütlerin kontrolü altındaydı. Beş-altı büyük şehire ve bazı kırsal mıntikalara sıkışıp kalan Taraki umutsuz bir savaş sürdürüyordu. Kremlin kurmayları uşaklarını kurtarmak için her çareye baş vuruyorlardı. Nisan 1979'da onlar, Rusya müslümanlarının temsilcisi (!) Orta-asya ve Ka-

zakistan diyanet işleri başkan yardımcısı Şeyh Yusuphan Sahirova'ya Afganistan müslümanlarına «kışkırtmalara kapılmamalarını», «uslu durmalarını», «Taraki'yi desteklemelerini» dileyen bir çağrı yayınlattırdılar. Haziran ayında ise bizzat Brejnev, Kosiğin'le birlikte Moskova'yı ziyaret eden Hindistan başbakanı Morarji Desai'ye «Hindistan'ın nüfuzunu kullanarak Taraki'nin iktidarda kalmasını sağlamasını» istedi. Bu arada Moskova Radyosu Afganistan'a yönelik yayınlarda «tanrı hepimizi korusun» şeklinde biten dini konuşmalara önem vermeye, programları «inanların» havasına sokmaya başladı.

Taraki'nin halka karşı savaşına az-çok değindik, şimdi gelelim halkın Taraki'ye karşı savaşına.

HALKIN TARAKİ'YE KARŞI SAVAŞI VE DİRENİŞİ

Kartallar gibi yalçın dağlara yerleşen, çoluk çoçuğu ve berhanesiyle mağaralara, ormanlara tün-yen halk, bu çetin direnişte kendi ince zekasını, maharetini, usta kavgacı mizacını, dağlı tabiatını, araziye tanımanın verdiği avantajla esneklik ve şaşırtıcı manevra kabiliyetini yine gösterdi. Tim, manga, takım, bölük ve tabur büyüklüğünde hareketli çekirdekler haline gelen, köylere, kasabalara dayanan direniş kuvvetleri, Rus'ların T-62 tanklarına, MiG-21, 23 avcı jetlerine, SU-20 bombardıman uçaklarına ve roketatar M-124 helikopterlerine, anti-gerilla birliklerine karşı inatla savaşıyorlardı. Onlar ya düşmandan aldıkları silahlarla yada dede yadigarı çakaralmazlarla umulmadık anda ve yerde hükümet kuvvetlerinin tepesine yıldırım gibi iniyor, onları dağıtıyor ve dağ silsilelerinin ergenliklerinde kayboluyorlardı. 19. ve

Afgan Halkı Kadın-erkekli Dağlara Çıkıyor.

20. yüzyılda İngiliz'lere «el aman» dedirtenlerin destanlarıyla büyüyen bu çeteciler, çok daha güçlü ve modern bir hasımla karşı karşıya olmalarına rağmen, komünist partisi önderliğinden yoksun olmalarına rağmen, mucizeler yaratıyorlardı. Tankları yok ediyor, helikopterleri düşürüyor, düşmanın en güçlü olduğu yerlerde seri baskı ve sabotajlara girişiyor, ulaşım ve haberleşme ağlarını felç ediyorlardı. Genellikle geceleri savaşan, gündüzleri ise görünmeyen bu çeteler hakkında gazeteler bazan şu tip haberlere yer veriyorlardı. «Pakistan'da Urdu dilinde yayınlanan Jung gazetesinin bildirdiğine göre... ölenlerin arasında göğüslerinde patlayıcı maddeler taşıyarak kendilerini sovyet yapısı tankların önüne atan müslüman gerillaların da bulunduğunu bildirmiştir. Gazete, müslümanların uyguladığı intihar taktiği sonucu 22 tankın tahrip edildiğini bildirmiştir.» «Şahin küçük amma zarbı büyüktür» sözü tam da bunlar içindi.

Halk yığınları, toplandığı her yeri direnişe hizmet eden yerler haline getirdi. Camiler direniş örgütlerine mensup unsurların bulunduğu, toplantı düzenlediği, ilişki ayarladığı, haber ulaştırdığı, yığınlara hitap ettiği propaganda ve irtibat merkezleri haline geldi. Bundan dolayı Rus danışmanlar ve Taraki taraftarları camilere baskınlar düzenliyor, mollaları tutukluyor, bazan da buraları bombalıyorlardı. Feodal ideolojinin bu denli hakim olduğu Afganistan'da parmakların tesbih çektiği, dudakların ilahiler okuduğu veya kulakların vaaz dinlediği bir sırada «allahın evi»ni pür-silah basmanın ne kadar büyük bir meydan okuma olduğu açıktı. Bu aynı zamanda mollalar indinde Rus'çu şeytanların camiye girmesiydi ve tanrının bu konudaki kesin «buyruğu» tartışılmazdı. Afgan mülteci komisyonu başkanı bu konuda şöyle diyordu:

«Dini alanda büyük baskılar uyguladılar. Sayısını kesin olarak tespit edemediğimiz kadar imam ve hoca katledildi. Halkın serbestçe camiye girip çıkmasını engellediler. Sonra bilirsiniz bizim gibi müslüman ülkelerde camiler sosyal yaşamın en önemli unsurudur. Toplantılar görüşmeler hep camilerde olur. Kabil hükümeti de biliyor bu gerçeği, bu yüzden isyan hareketlerinin gelişmesini önlemek için camilere silahlı askerler doldurdular. Uzun sözün kısası bu yeni hükümet bütün halkı kendine düşman etti.»

1979'un ortalarında Afganistan'daki durum Rusya için endişe vericiydi. Afganistan'ın % 80'inine, nüfusun ise yarısından fazlasına direnişçiler hakimdi. Taraki'nin iktidarını ayakta tutan ana payandalardan hepsi Kremlin markalıydı. Küçük yerli payandalar da teker teker düşüyordu. İktidarın başındakiler kendi kabilelerini bile karşılarına almışlardı. Kontrolün en sıkı olduğu Kabil'de bile çatışmalar oluyordu. Durum öyle bir noktaya vardığı «savaşı», «halkevi» adını verdiği sarayını terkederek Kabil'e 10 km. uzaktaki

bir askeri kampa sığınmak zorunda kaldı. Ailesini ise Moskova'ya gönderdi. Bu arada Rus danışmanlarının ve teknikerlerinin Kabil'deki «koloniler»i de sıkı bir şekilde savunma çemberi içine alındı ve bir kısmı ailelerini Moskova'ya gönderdi. Aynı dönemde Brejnev durumu daha iyi kavramak ve yeni «kurtarma» girişimlerinde bulunmak için, Kara Kuvvetleri komutanı İvan Pavlovski başkanlığındaki bir uzmanlar heyetini Kabil'e gönderdi. Heyette Çekoslovakya işgalinde önemli rol oynayan ordu birinci komiseri Alexei Yepisher de bulunuyordu. Bu noktadan sonraki gelişmelerin anlatımını sonraya bırakmak üzere gelelim Taraki'yi köşeye sıkıştıran direniş örgütlerinin kimlik ve niteliklerine...

Afganistan'da Taraki'ye karşı çeşitli milliyetlerden irili ufaklı onlarca örgüt mücadele ediyordu. Bunların birçoğunun kurtarılmış bölgesi ve kendine has bayrağı vardı. Şimdi bunların belli başlılarının üzerinde duralım.

AFGAN HALKININ MÜCADELESİNİ TEMSİL EDEN ÖRGÜTLER:

HEZB-İ İSLAMİ AFGANİ (Afganistan İslam Partisi)

Bu örgüt, en güçlü iki-üç örgütten birisidir. Millî ticaret burjuvazisinin ihtilalci kanadının, bir kısım küçük ve orta toprak ağalarının, mollaların, emir, malik ve şeyhlerin örgütüdür. Örgüte hakim olan, millî ticaret burjuvazisinin ihtilalci kanadıdır. Bunu mevcut örgütler içinde itibarlı ve en savaşçı olarak gösterebiliriz. Örgütün yöneticileri (ki başkanı öğrenimi-

ni Mısırda tamamlayan mühendis Gubiddin Hekmetyar'dır) Hekmetyar, Kabil Radyosunca, 1975'te Davud'un Planlama Bakanı Ali Ahmet Horum'u bizzat öldürmekle suçlanmıştır ve resmi belgeleri, anti-komünist bir tutumda bulunmuyor.

Örgütün programında «ekonomik sistem» başlığı altında şöyle deniliyor :

«Halihazırda ülkede hakim olan ekonomik sistem insanın insan tarafından sömürülmesi temelinde inşa edilmiştir. Bu yüzden bu sistem haksız ve baskıcıdır. Bu durumu göz önünde bulunduran partimiz şunları önerir: A — Kamu davalarında adaletin sağlanması, B — sömürünün engellenmesi, C — herkese eşit hak tanınması, D — sömürücü ve baskıcı güçlere karşı mücadele, E — milli kaynakların değerlendirilmesi»

Dış politika konusunda ise şu görüşlere yer veriliyor:

«Bizim dış politikamızın temeli ülkemize ve İslama hizmet edecektir. Bu çerçevede içinde aşağıdaki önlemler uygulanacaktır:

«A — Saldırı ve zulme karşı gerçeği ve adaleti savunmak. Haksız ve haince imzalanmış bütün anlaşmaları iptal etmek, B — Biz, ülkemizi savunma ve barışı genişletme amaçları nedeniyle savaşa baş vurmak dışında kararlı bir şekilde dünya barışına inanıyoruz, C — Biz, sömürgeciliğin, baskının ve sömürünün her biçimini mahkum ediyoruz ve sömürgecilik sistemini dünya savaşı ve bütün sorunların ana kaynağı olarak değerlendiriyoruz, D — Batı ve doğu sömürgeciliğine karşı mücadele etmek bütün ulusların bir görevidir. Biz bu görevimizi sonuna kadar yerine getireceğiz, E — Biz, sömürgeciliğin kurbanı olan herkesi, özel olarak da müslümanları bütün kalbimizle destekleyeceğiz, F — Biz bütün ülkelerle dostluk kurmak istiyoruz. Yurdumuzun çıkarlarına ve islamın he-

deflerine karşı önyargılı bir propaganda yapmadıkça da hiç bir ülkeye düşmanlık beslemeyeceğiz, G — Süper devletlerin aralarındaki rekabetin girdabına kapılmadan bütün ülkelerle savunma anlaşmaları imzalayabiliriz».

«Bizim devrimimiz milli devrim olacaktır. Milli derken milliyetçi demek istemiyorum. Yani bizim devrimimiz Afgan milletinin eseri olacaktır» diyen Başkan Hekmetyar örgütü hakkında şöyle demektedir:

«Afganistan'da İslam Cumhuriyeti'nin kurulmasını sağlamak için mücadele eden en eski örgüt biziz. Örgütümüz 1968 yılında Kabil Üniversitesinde kuruldu. Hatırlayacaksınız o dönemlerde zaten bütün dünyada öğrenci hareketleri gelişmekteydi. Bizim ülkemizde de halkı ve gençliği yozlaştırmaya çalışan Zahir Şah rejimi vardı. Bunlar bir yandan batılı kapitalistlerle işbirliği içine girerken bir yandan da sosyal-kapitalistlerle gizliden pazarlığa oturdular».

Dış yardım konusunda ise Hekmetyar şöyle diyor:

«Biz düşmandan başka hiç kimseden, pek geniş çaplı askeri araç ve gerek almadık». «Şimdiye kadar bir tek arap ve müslüman ülkenin hükümeti bize bir kuruş yardım yapmadı.» (Eylül 1979)

Davut Han zamanında silahlı mücadeleye başlayan ve Taraki döneminde Kunar eyaleti başka olmak üzere bazı yerleri kurtaran ve buralarda yerel hükümetler kuran Parti, 1979'un yaz aylarında, bazı uşak partilerin girişimiyle kurulan «Peymanı İttihadı İslam»a (İslam Uğruna Savaşanlar Birliği'ne) katılmadı. Parti yöneticileri, 8/ocak/1980'de, yani işgalin sürdüğü bir sırada yazılı bir açıklama yaparak İtalya'da bulunan Kral Zahir Şah'ı, yönetim yıllarında Rusya'ya boyun eğmekle suçladı ve Zahir'i Afganistan'ın kurtuluşundan sonra ülkeye getirerek yargılayacak-

larını bildirdiler. Esas olarak kendi gücüne dayanan bu örgüt İran devriminden etkilenen tüccarların ve feodallerin önemli bir kesiminin desteğine sahiptir.

Hazaralar :

Bunlar Afganistan'ın orta bölge dağlarında yaşayan şii mezhebinden 5-6 milyonluk moğol asıllı ezilen bir milliyettir. Bunlar hem milli hem de mezhep baskısı altındadırlar. Bulundukları bölgeden «Azad Hazarayat» (özgür Hazara) olarak bahseden bu milliyet, bölgelerine komşu Puştin ve Pathan hakim millet eyaletleriyle çelişki içindedir. İran devriminden etkilenen bu milliyetin Taraki'ye, Amin'e ve bugünkü Rus işgaline karşı mücadelesine esas olarak Hazaraların Humeynileri önderlik ediyor ve bunların mücadelesi de İran tarafından hararetle destekleniyor. Kelime anlamı ışık ya da aydınlık olan RAAD örgütü bu bölgelerde yani orta dağlık bölgelerde mücadele etmektedir. Şii kesime mensup milli burjuvazinin, yurtsever mollaların, orta ve küçük sürü sahiplerinin bu örgütü, İran'daki şii örgütleriyle sıkı ilişki içindedir.

Sitam-ı Milli :

Daha önce de belirttiğimiz gibi Tahir Badakşi'nin liderliğinde Babrak Karmal'ın Perçam grubundan ayrılarak Davut Han'ın faşist diktatörlüğüne karşı mücadeleye atıldı. Orta burjuvazinin siyasi bakımdan ileri unsurlarının bir örgütüdür. Küçük burjuvazinin ihtilalci kanadının yönetiminde ve tabanında önemli bir etkinliği vardır. 1979'un şubatında ABD büyük elçisi Adolph Dubs'ı kaçıran ve büyükelçinin hayatına karşılık Taraki'den hapisteki bir üyelerinin serbest bırakılmasını isteyen bu örgüttür. İsteğin reddedilmesi üzerine gerillalar elçiyi öldürmüştü.

Gulohi Inkılabı :

Bu da orta ve küçük mülk sahiplerinin bir kanadının çıkarlarını temsil ediyor. «En iyi stratejik plan uzmanlarının kendi çatıları altında bulunduğunu ileri süren» bu örgütün lideri Faiz Ahmed «Afganistan'ın kurtuluşunun sol bir devrimde aranmasının gerektiği»ni belirtiyor.

Afganistan Komünist Partisi / Marksist-Leninist (İnşa Örgütü) :

Edindiğimiz bilgilere göre, bu örgüt mevcut direniş örgütlerinin içinde en devrimci fikirlere sahip olan örgüttür. Bu örgüt, sosyal-emperyalizmin varlığını kabul etmekte, «üç dünya teorisini» modern-revizyonist bir teori olarak reddetmekte, Mao Zedung'un Yeni Demokratik Devrim ile ilgili tezlerini doğru bulmakta; AEP'ni Mao Zedung'a karşı takındığı tavır ve komünist partiler arası ilişkilerde Marksist-Leninist ilkeleri çiğnediği noktalarında eleştirmektedir. Örgüt, Ahkar adlı illegal bir merkezi yayın organı çıkartmaktadır. AKP/ML-İÖ şu anda tüm teşkilat olarak gerilla savaşı içinde olduklarını, ancak bu savaşa yeterince hazırlanmadan girmek zorunda kaldıklarını belirtmektedir.

Biz örgütün, ihtilalci küçük burjuva aydınlarının bir örgütü mü, yoksa proletarya partisinin çekirdeği mi oldukları hakkında bir fikir belirtmenin erken olduğu görüşündeyiz.

Görebildiğimiz kadarıyla bu örgütün henüz gücü zayıftır ve Afganistandaki direnişin, gerilla savaşının önderliği konusunda önemli bir rol oynayamamaktadır.

KAPİTALİST-EMPERYALİST UŞAĞI ÖRGÜTLER:

Cephe-i Necat-ı Milli (Milli Kurtuluş Cephesi) :

Azılı anti-komünist öğretim üyesi ve kraliyet ailesine bağlı Muhammedzai aşiretinden bir şeyh olan Segbetullah Muceddidi'nin başkanlığındaki bu örgüt, batılı kompradorların (ama muhtemelen Amerikancı kompradorların) ve bir kısım büyük feodalın bir hareketidir. Bu örgütün, saflarında eski kralcı feodal-burjuvalar ve feodallerin önemli bir yeri vardır. Örgütün liderleri, diğer örgütleri İslamı ve Kuran'ı bilmemekle suçlamaktadır. Segbetullah, «Rabbani ile zaten birleşiyoruz, onun dışındakiler cahil insanlardır. Ne islamı bilirler ne de kuranı» demektedir. Taraki ve Amin döneminde kurtarılmış bölgeleri ve kendisine özgü bayrağı olan bu parti Taraki darbesinden sonra kuruldu. Hezb-i İslam ve Cemaatı İslam kadar olmasa bile güçlü sayılır.

İslamcı Milli Devrim Cephesi :

Hız Muhammed soyundan geldiği söylenen feodal-bürokrat Pir Seyid Ahmed Geylani başkanlığındaki bu örgüt de Amerikan uşağı tüccarların ve bir kısım büyük feodalın, şeyhin çıkarlarını temsil etmektedir. En son kurulan örgütlerden birisidir ve başkanı «Afganistan'ın hür dünyanın desteğiyle kurtulabileceğini» söylemektedir. 1979'un eylülünde Rabbani, Paktia'da mücadele den bu örgütün başkanı hakkında şöyle diyordu: «Amerika'lılar şimdi yayın organlarında Afganistan'daki mücadelenin liderliğini Seyid Ahmed Geylani adında birinin yüklendiğini söyleyip duruyorlar. Bu adam hiç bir şey değildir» (a. g.y. sf. 14)

ÖNDERLİĞİNİ KESİN TESBİT EDEMEDİĞİMİZ ÖRGÜTLER:

Cemaat-i İslam :

Tacik kökenli profesör Burhaneddin Rabbani'nin başkanlığındaki bu örgüt, milli ticaret burjuvazisinin üst kanadıyla Avrupa'cı kompradorların ve bir kısım büyük feodalın örgütüdür. Örgütte esas söz ve inisiyatif sahibinin hangi sınıf olduğunu kesin tespit edemiyoruz. Davut döneminde kurulan bu parti liderlerinin arap şeyhleriyle, müslüman ülkelerle özellikle de Suudi Arabistan'la sıkı ilişkileri vardır. Fakat güçlü bir partidir ve tabanında güçlü bir milli burjuva potansiyel vardır. Yönetiminde milli burjuvazinin sağ kanadının da önemli bir ağırlıkta olduğu bu parti, Afganistan'da İran'daki gibi bir «İslam Cumhuriyeti» kurmayı savunuyor. Puşkılarm önemli bir kesimi tarafından desteklenen Rabbani «aralarındaki çelişkiler ne olursa olsun ABD ile SSCB'nin islamiyete karşı güçbirliği yaptıkları, ortak hareket ettikleri» kanısında olduğunu ifade ediyor. Bu iki emperyalist ülkenin ortadoğudaki amaçlarına ise şöyle işaret ediyor: «Burada iki süper devlet şiddetli olarak birbirlerine giriyorlar. Her ikisi de bölgeye hakim olmak istiyor. Ama müslüman halkların birliği ve mücadelesi sayesinde inşallah Filistin davası zaferle sonuçlanacak. Gerek Afganistan'da bizim zafer kazanmamız, gerekse ortadoğuda filistinlilerin zafer kazanması Rusya açısından büyük bir darbe olacak» Rusya'nın Afganistan'a girdiğini ama çıkamayacaklarını, Afganistan'ı şimdiden 'Rusya'nın Vietnamı' olduğunu söyleyen Rabbani Time dergisi muhabirine herşeylerini sattıklarını karşılığında silah aldıklarını söylüyor ve şöyle diyordu: «Elimizde eski model tü-

fekler vardı. Şu sıralarda 10 bin tüfegimiz var. Bazuka, top ve uçaksavarlar da elde ettik.» (eylül 1979)

Pakistan'ın büyük gazetelerinden Musavat'ın başyazarı Butto'cu Hamidullah Han Kurkibu ise parti hakkında 1979'un yazında şöyle diyordu: «Peşaver çevresindeki göçmen ve eğitim kamplarını 'cemaat-i islam' partisi organize etmektedir. Bu parti Butto'nun devrilmesinden sonra bir ara dokuz bakanla kabineye katıldı. Şimdi büyük ölçüde hükümet dışında olmalarına rağmen etkinlikleri azalacağına artıyor... Genellikle Vahabi mezhebine yakındırlar. Suudi krallığının da Vahabi olduğu unutulmamalı. Müftü Mahmut, en güçlü isimlerindendir. Cemaat-i İslam'ın önde gelen liderleri sık sık Suudi Arabistan'a giderler. Bu kuruluş Homeyni sürgünde iken Şah'ın baskısına rağmen onu Paris'te ziyaret ederek puan toplamıştır. İran'ın şimdilik lideri, zor gününde kendisini unutmayanlara karşı minnettardır. Silahlar konusunda ayrıntılara girmek istemiyorum. Ancak göçmen kamplarına milyonlarca dolarlık maddi desteğin Suudi Arabistan'dan geldiğini söyleyebilirim. Homeyni şimdilik tahminime göre direkt yardım yapmıyor. Ancak şii örgüt ile yakın temasa başladıklarını gösteren belirtiler var».

Hareket-i İnkılab-ı İslam :

Uzlaşmaz bir «İslam Cumhuriyeti» savunucusu ve Homeyni yanlısı olan Muhammed Nebi Muhammedi başkanlığındaki bu örgüt, Rabbani'nin deyişiyle, «saygıdeğer ulemadan oluşuyor». Rabbani 1979'un eylülünde şöyle diyordu: «Cemaat-ı İslam, Hareketi İnkılab-ı İslam ve Milli Kurtuluş Cephesi arasında çok yakın ilişkiler var. Geniş bir cephe kurma konusunda çalışmalarımız var.» (a.g.y.)

İslam Partisi:

Yunus Hales önderliğinde Hezb-i İslam'dan ayrılan bir gruptur. Celalabad kentinin kuzeyindeki güçlü bir aşirete dayanmaktadır. Esas niteliğinin milli olabileceği kanısındayız.

İnkılab-ı İslami (İslam Devrimi) :

Bu örgütün de milli tüccarların ve bir kısım feodalin örgütü olabileceği kanısındayız. Pek zayıf bir örgüt sayılmaz. Bu da Hezb-i İslam gibi komprador örgütlerle sıkı ilişki içinde değildi ve kompradorlarla, büyük feodallerin girişimiyle 1979'un Ağustosunda bir araya gelen ve ortak bir cephe kurmaya çalışan örgütlerin dışında kalmıştı.

Necat-i Vatan :

Dış ilişkileri iyi olan, maddi gücü gittikçe büyüyen ve gizli radyoyla mesaj gönderebilen bu örgüt, ocak ayında, sürgünde bulunan eski genel kurmay başkanı Müstagni'yi «cumhurbaşkanı» olarak seçti.

Nassre-ül İslam (İslam Fatihleri) :

Yakın bir geçmişte kuruldu. Merkezi Katil'de olan bu örgütün tüm faaliyetleri Kabil pazarlarında dolaşan Rusları öldürmek ve halka bildiriler dağıtmaktan ibarettir.

Şule-i Cavit :

Bu örgütü yurtdışındaki bir grup öğrenci ve aydın kurdu. Uluslararası af örgütünün Afganistan dosyasını hazırlayan ve ülkede Sonsuz Işık yani Şule-i Cavit olarak anılan bu örgütün yığınlarla bağları zayıf ve sınırlıdır. Çin revizyonistlerinin izinden yürüyen bu örgüte Çin'liler bile yardım etmemektedirler.

Çünkü güçsüzdür ve Çin'liler için Sosyal-Emperyalistlere daha büyük darbeler indiren ve gelecek vaadeden savaşçı örgütleri yardımlarla, dostluk ilişkileriyle kazanmaya çalışmak daha uygun bir stratejidir. Şule-i Cavit hakkında Hazara asıllı bir Afganlı şöyle diyor: «örgütün gücü, potansiyeli ve imkanları son derece sınırlıdır. O kadar ki komünist Çin yardımlarını bu örgüte değil, bazı başka kuruluşlara ulaştırmaktadır.»

Bu örgütlerden başka İran sınırında Balkhinin çevresinde toplanan bir grup vardır. Ayrıca Afgan Belucilerinin lideri Muhammed Şerif'in çevresinde güçlü bir direnişçi topluluk vardır. Bunlar da İran'la sıkı ilişki içindedirler. Afgan direnişçilerine yardım eden İran Belucilerin dini lideri Mevlevi Abdulaziz Mollazade ve yönetimindeki İttihat-ül Müslimin Partisi tarafından bunlara da yardım edilmektedir. Direnişi güçlendirmek amacıyla İran Radyosu Beluci dilinden bu bölgeye yönelik propaganda yayınları yapmaktadır.

Afganistan'da Rus sosyal emperyalizminin eli kanlı uşağı Taraki döneminde başlayan ve giderek yaygınlaşan, sosyal emperyalist işgalle birlikte tam bir köylü çete savaşı karakterini alan bu silahlı direnişin içindeki örgütler işte bunlardır.

Milli çelişmenin ön plana çıktığı her sömürge, yarı-sömürge olduğu gibi Afganistan'da yürütülen savaş da özünde bir köylü savaşıdır ve onlar kendisinden taktik olarak daha güçlü bir düşmana karşı yürütülecek bir savaşın gerilla savaşı olması gerektiğini, asırlar boyu süren mücadele tecrübelerinden öğrenmişlerdir. Yoksul Afgan halkının kendiliğinden öğrendiği bu ders, bugünkü direnişin biçimine de damgasını vurmaktadır.

İşgalci Rus sosyal emperyalistlerine ve onların

uşağı sosyal-faşist klişe karşı yürütülen bu silahlı mücadelenin insan kaynağı başta yoksul ve orta köylüler olmak üzere Afgan halkıdır; fakat bu tek başına silahlı mücadelenin niteliğini ve geleceğini tayin etmez. Tayin edici olan, hareketin hangi sınıfların kumandasında olduğu, silahların hangi sınıfların siyasetini kurşuna döktüğüdür; yani önderlik sorunudur.

O halde Afganistan'daki silahlı mücadelenin önderliği kimin elindedir?

Biz bu sorunun şu anda kesin olarak halledilmiş bir sorun olmadığını; emperyalist devletlerin uşakları ile islam ideolojisinden aşırı derecede etkilenen Afgan milli burjuvazisinin önderlikte tayin edici payları olduğunu düşünüyoruz.

ABD başta olmak üzere çeşitli emperyalist ülkeler ve Çin revizyonistleri, Afgan direniş hareketinde insiyatifi veya önderliği ele geçirmek için yoğun bir faaliyet yürütmektedirler. ABD Pakistan üzerinden direniş örgütleri içindeki taraftarlarını dolar, silah ve teçhizatla desteklemekte, onların Pakistan'da eğitim kampları kurmalarına, dolaylı veya dolaysız yollarla yardımcı olmaktadır. Afganistan'ın en kıdemli emperyalist ağası İngiltere ise BBC aracılığıyla Peştu, Beluci ve Dari dillerinden yoğun bir propaganda faaliyeti sürdürmekte, direniş örgütleri içinde taraftar kazanmaya ve güçlenmeye çalışmaktadır. BBC'yi «devrim düşmanı» ilan eden Rus uşakları, onu dinleyenleri derhal Poli Şarki cezaevine tıkiyorlardı. Afganistan'a yönelik radyo yayınları yapan Çin ise başta ABD'nin desteklediği örgütler olmak üzere yardımlarını en büyük direniş örgütlerine yaparak sempati ve taraftar kazanmaya çalışıyor.

ABD emperyalistleri, direnişi kendi insiyatiflerine alabilmek için, mevcut örgütleri kendi uşaklarının

insiyatif ve kumandaya sahip olabilecekleri bir cephede birleştirmeye çalışmaktadırlar. Yukarıda saydığımız örgütlerin çokluğu; bunların her birinin kendi kurtarılmış olanları veya üs bölgeleri ve hatta bayrakları, «cumhurbaşkan»ları v.s. olması, iki sonuç doğurmaktadır. Birincisi, direnişin birleşik hareketini, ortak manevra kabiliyetini, vurucu gücünü zayıflatmaktadır. Bu, bütün örgütlerin tek bir cephede birleşme istğine yol açmaktadır. İkincisi, Afganistan direnişinde birleşik bir önderliğin olmadığını ve önderlik sorununun halledilmemiş olduğunu gösteriyor. Bu, direniş örgütlerine hakim olan sınıfların, birleşme halinde kendi insiyatif ve kumandalarını kurulacak cephe içinde tesis etmek için kıyasıya bir mücadele yürütmelerine yol açmaktadır.

Her kıyaslamanın tek ayak üzerinde durduğunu akılda tutarak bir kıyaslama yapacak olursak, Afganistan'daki direnişin örgütlenişi, önderlik sorunu, vs., Türkiye'de emperyalist işgale karşı silahlı direnişin ilk yıllarındaki durumuna benzemektedir. Bu dönemde Türkiye'de yoksul halkımız kendiliğinden işgalci emperyalistlere karşı silaha sarılmış, çete savaşının ateşini dağlarda yakmıştı. Heryerde pıtırak gibi örgütlenme -kuvay-i milliyeler, müdafaa-i hukuk cemiyetleri vb.- ortaya çıkmıştı. Önderlik, şurada milli ticaret burjuvazisinin, küçük burjuva aydınlarının, küçük toprak beylerinin vb. elinde, diğer bir yerde büyük feodallerin, komprador burjuvaların elinde olmak üzere, kesin olarak çözülmemiş bir sorun olarak ortada duruyordu. Fakat yine de Mustafa Kemal aracılığıyla emperyalizmin uşakları 1919'dan itibaren hareketin önderliğini birleştirmeyi ve genel bir kontrolünü sağlamayı başardılar. 1920 sonu - 1921 başından itibaren de önderliklerini tam olarak tesis ettiler.

Afganistan'da da bugün hem hakim sınıfların

Amerikancı ve Avrupacı kanatlarının önderliğinde, hem de milli burjuvazinin değişik kesimlerinin önderliğinde güçlü direniş örgütleri vardır. Bunlar bugün henüz ortak bir cephede toplanamamıştır. Bu yönde yapılan girişimler henüz sağlam, kalıcı bir sonuç vermemiştir. İlk cepheleşme adımı 1979'un 13 Ağustosunda atıldı. Cemaat-i İslam, Milli Kurtuluş Cephesi, Hareket-i İnkılab-i İslami, ve İslam Partisi bir araya gelerek «Peyman-ı İttihad-ı İslami» (İslam Uğruna Savaşanların Birliği)ni kurduklarını açıkladılar. Bunlardan Milli Kurtuluş Cephesi, açık ABD uşaklarının örgütüdür. Diğer üçü ise, önderliğini kesin tesbit edemediğimiz örgütlerdir. Bu cepheleşme çabası aslında ABD emperyalizminin insiyatif ve kontrolünü genişletmesini temsil ediyordu. Hebz-i İslam ve Enkilab-i İslam gibi etkenliği olan örgütler bu cepheye anlaşmazlık yüzünden katılmamışlardı. Bu cephe sağlam temeller üzerinde kurulmadığı için işlevini yerine getiremedi. İşgalden sonra ise yeni cepheleşme girişimlerine tanık olduk. Sözcülüğünü Rabbani'nin yaptığı, toplam altı örgütün (Hebz-i İslam, Cemaat-i İslam, Hareket-i Enkilab-i İslam Partisi, Milli Kurtuluş Cephesi, İslamcı Milli Devrim Cephesi), komprador burjuva-toprak ağaları örgütleriyle milli burjuva örgütlerinin bir araya gelmesiyle kurulan «Afganistan'ın Kurtuluşu İçin İslam İttifakı», işgalin hemen ardından cepheleşme ve önderlik sorunlarının çözülmek üzere olduğu izlenimini veriyordu. Ne varki bugün bu cepheninde sağlam temeller üzerinde oturmadığı anlaşılmaktadır.

Afganistan hareketinin önderliği konusunda dikkat etmemiz gereken diğer bir nokta da, belirli bir gücü olan direniş örgütlerinin tümünün «islam» yafatasını taşıyor olmasıdır. Bu, hem Afganistan'da feo-

dalizmin gücünün; hem de çeşitli emperyalistlerin, ezilen halkların devrimci mücadelelerini kendi hegemonya dalaşlarına alet edebilmek için dinciliği pompalamalarının sonucudur. Büyük emperyalist devletler özellikle müslümanların çoğunlukta olduğu yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde feodal ideolojinin (islamın) halk yığınları üzerindeki ağır etkisinden alabildiğine yararlanmaktadırlar. «İslam Cumhuriyeti» sloganı, kompradorların ve ağaların karşı-devrimci yüzlerini saklamayı sağladığı gibi, feodalizmle güçlü bağları bulunan milli burjuva hareketlerinin de kısa zamanda demokrasiye karşı dönmelerinin, emperyalizmle uzlaşmanın bir aracı olmaktadır.

Afganistan'daki büyük direniş örgütlerinin islam ideolojisinden ya tamamıyla ya da önemli ölçüde etkilenmeleri, ABD ve onun yandaşı emperyalistlerin hareketi daha kolaylıkla satın almalarını; onların uşağı feodallerin ve kompradorların önderliği daha kolaylıkla ele geçirebilmelerini sağlayacak bir durumdur. Ayrıca islam ideolojisinin ezici etkinliği, mevcut milli burjuva örgütlerinin anti-feodal ve anti-faşist yanlarının çok zayıf olduğuna da işaret etmektedir.

Sonuç olarak, Afganistan'da Rus sosyal-emperyalizminin işgaline ve onun bir avuç uşağına karşı gelişen silahlı mücadelenin önderliğinin kesin olarak hangi sınıfın elinde olduğunun henüz açık bir sorun olduğunu; fakat kapitalist emperyalistlerin ve onların uşakları olan kliklerin, islami ideolojinin yaygınlığı, doların, şantajın ve emperyalist oyunların gücü ve komünist bir önderliğin yokluğu ortamında şu anda genel bir yönlendirme sağladıklarını veya o yönde gelişmekte olduklarını söyleyebiliriz.

TARAKİ'NİN PAKİSTAN VE İRAN'LA ÇEKİŞMESİ

Her devrim nasıl ki kendi ateşini gericiliğin hükmü sürdüğü komşu ülkelere, daha uzaklara ulaştırır ve oralarda devrimci sınıfları harekete geçirirse; aynı şekilde her karşı-devrim de kendi gerici ateşini gücü oranında çeşitli ülkelere ulaştırmaya, oralarda ki karşı-devrimci güçleri harekete geçirmeye veya desteklemeye çalışır. Taraki'nin sosyal-faşist Nisan darbesinden sonra da aynı kurallar işlemeye başladı. Darbeden hemen sonra Taraki düzenlediği basın toplantısında adet üzerine dünyaya, komşularıyla iyi geçineceğini açıkladı. En zayıf anında bir çok ülkenin kendisini tanımasında, muhaliflerini ezme saldırısında dıştan çatlak seslerin çıkmamasında yarar umuyordu. O durumunu sağlamlaştırmak sağlamlaştırmaz sosyal-emperyalistlerin Hint Okyanusu'na inme stratejilerinin bir gereği olarak burnunu Pakistan'ın iç işlerine sokmaya başladı. Sosyal-emperyalistler Hint Okyanusu'na doğrudan inebilmek için ya Pakistan'a hakim olmak ya da Afganistan'la Basra Körfezi arasında bir köprü veya koridor teşkil eden Belucistan'ı koparıp almak durumundaydılar. Her iki yol üzerinde de faaliyeti yoğunlaştırdılar. Fakat Belucistan meselesine daha çok önem vermeye başladılar. (Çünkü Belucistan'ı koparabilirlerse doğrudan batının petrol boğazı Hürmüz'ü de kontrol altına almış oluyorlardı. Bu boğazdan ise Avrupa'nın petrol ihtiyacının % 60'ını, Avustralya'nın yine % 60'ını, Japonya'nın % 90'ını, ABD'nin % 20'sini karşılayan miktarda petrol taşıyan tankerler geçmekteydi.) Onlar, bir yandan Ziya-ül Hak'ın Amerikan'cı faşist diktatörlüğünü yıkmaya çalışmalarını yürütürken, diğer yandan da bu faşist diktatörlüğün milli baskı ve zulmü-

ne karşı silahlı mücadele veren Belucistan direnişini avucunun içine almak için kışkırtma, direnişin önderliğini satın alma girişimlerini yoğunlaştırdılar. 1979'un temmuzunda büyük borazan TASS, «Ziya-ül Hak'ın kafasının tasını attırarak» şekilde Pakistan'a yönelik kışkırtıcı yayınlarını tırmandırdı. O, «Pakistan'ı, Afganistan aleyhinde histerik propaganda yapmakla ve «saldırganca» davranmakla suçladı. Aynı şekilde «Savaş eri» Pakistan'ın Belucistan bölgesine yakın muntikalarda düzenlediği yaradan fazlası asker ve polisten oluşan mitinglerde Pakistan'ı bol, bol tehdit etti; «Belucilerin haklı mücadelesini» sonuna kadar destekleyeceğini açıkladı. 1979'un ağustosunda O, Pakistan'daki Paştunistan (6) ve Belucistan eyaletlerinin Ziya-ül Hak'a karşı mücadelede Rus yardımlarına bel bağlayan bir kısım Serdar ve tüccarlarının temsilcilerini kabul etti. O, bu yöre halklarının isteklerinin gerçekleşmesi için elinden geleni yapacağını söyledi. Belucistan'da yapılan gösterilerde Rus uşağı bürokratlar, teslimiyetçi tüccarlar ve feodaller Taraki'nin resmini taşıyacak kadar ona bağlılıklarını gösterdiler. Taraki Pakistan'a karşı tam bir tahrik hattı izledi. Onu, topraklarını gerilla kovalama bahanesiyle top ateşine tutmaktan, diplomatını kaçırmaya kadar çeşitli provokasyonlara kışkırtmaya çalıştı.

Taraki'nin Homeyni İran'ına karşı siyaseti ise, Kremlin kurmaylarının, devrimin, milli burjuvazinin sağ kanadının temsilcileri olan önderlerine karşı izlediği «ikili taktik» siyasetinden bağımsız değildi. Bilindiği gibi Brejnev ve avnesi İran'ı kendi kucağına düşürmek için Ayetullahlara karşı bir yandan iştah kabartan yağlı teklifler sunar ve yüz­süzce iltifatlar yağdırırken, cazibeli silahları ve rublenin ucunu gösterirken, diğer yandan da İran'daki beşinci kolunu maddi bakımdan destekleme, ezilen milliyetlerin di-

reniş örgütlerine sızma, önderlerini satın alma, kışkırtma ve maddi destek metoduyla bu örgütlerde etkinlik kazanma siyasetini izliyordu. Taraki ise bir yandan Homeyni'ye dostluk çağrıları yaparken, devrimi desteklediğini beyan ederken ve bir müslüman ülkenin başkanı olarak (!) «birlik» isteğini dile getirirken diğer yandan da İran Belucilerine gülümsüyor, göz kırpyordu. Çünkü İran Belucistan'ı da Afganistan'la Basra Körfezi arasında bir köprü durumundaydı. İran'ın Ayetullahları Taraki'nin bu riya-kar ve kalles siyasetine teşhir ve mücadele siyasetiyle karşı çıktılar. İlk tavrı 18 mart 1979'da ezilen Azeri milliyetinin önderi durumunda olan Ayetullah Ş. Medari aldı. O Afganistan'da ortaçağda dahi görülmemiş baskı ve işkencelerin yapıldığını, 170 dini liderin Afgan hükümetinin emriyle öldürüldüğünü, müslümanların toplu olarak bulunduğu bölgelerin -Kandehar katliamını örnek vererek- bombalandığını açıkladı ve sosyal-faşist diktatörlüğü açık bir dille kınadı. Aynı yılın ağustosunda ise Homeyni Afgan ordusuna ve memurlarına şu çağrıda bulundu:

«Afgan ordusu ve devlet memurları, o kokuşmuş adama karşı verilen mücadelede ulusun hareketine katılın. Bu, müslümanlığın bir buyruğu, boynumuzun borcudur.»

Homeyni'nin Ayetullah yardımcılarında birisi ise Afganistan'a müdahalede bulunulmasını istedi. Fakat Taraki Ayetullahlara sözle cevap vermekle kalmadı. O aynı zamanda namluları da konuştu. Yıllarca İran'a pasaportsuz olarak çalışmaya giden ve pasaportsuz olarak da memleketlerine dönen masum emekçi kabilelerini sınırda kurşuna dizdirdi. Birçok gazete Taraki'nin 4 bin emekçiyi (bu abartmalı bir rakam olabilir) yokettiğini yazdı. Taraki bu cinayeti sınır tecavüzüne kalkışan İran ordusuna verilen bir cevap şeklinde göstererek örtbas etmeye kalkıştı.

TARAKİ'NİN DEVRİLMESİ

Taraki'nin içte ve dışta durumu son derece kötüydü. İçte tüm halkı, dışta ise efendisi Rusya hariç tüm komşularını karşısına almıştı. Tek kelimeyle, diken üzerindeydi. Sosyal-emperyalistlerin canı fena halde sıkılıyordu. Hint Okyanusu'na ineyim derken Afganistan «bataklığına» batmıştı. Üstelik uzayan bu savaş, Rusya Özbekistanı'na, Türkmenistan ve Kırgızistan'ına «kötü örnek» oluyordu. Bundan dolayı Kremlin şefleri bunalımlı bölgelerin adamı Safroncuk aracılığıyla Taraki'ye Doğu Avrupa'daki Perçamcıların ve bazı gerilla liderlerinin de bulunduğu geniş cepheli bir koalisyon hükümeti planını dayatırlar. Taraki'nin bu konuda gönülsüz olmasına rağmen bu yolda girişimlerde bulundular. Onlar, Hindistan'da bulunduğu sırada Suudi Arabistan'lı yetkililerle görüşen Cemaat-ı İslam başkanı Burhaneddin Rabbani'ye, Taraki rejiminin yerine bir «milli birlik hükümetinin kurulmasını» önerdiler. Fakat stratejik tarruz aşamasının ortalarında olan ve Kabil'e saldır- mak için yanıp tutuşan tüm gerilla gruplarının bu uzlaşma önerisine yanaşmaları hayaldi. Onun için 1979'un sonu, '80'nin başlarında Kabil'e saldırmayı planlayan Rabbani bu öneriyi reddetti.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Kabil'e gelen Kara Kuvvetleri komutanı Pavlovski, Kabil'i kuşatan «asi ve hain» dağların yakında kendileri için nasıl bir felaket koparacaklarını kavramakta güçlük çekmedi. KGB ve GRU'nun kalın dosyalarını karıştırmaya, uzmanların gevezeliklerini daha fazla dinlemeye hacet yoktu. O, Kremlin'e halkın büyük bir hınçla lanetlediği ve çocuğundan ihtiyarına kadar beddualar yağdırdığı kabinenin nemrutlarının alaşağı edilmesi-ne ve gelecek aylarda işgale hazırlanmasına dair bir

rapor sundu. Yönetimin alaşağı edilmesi için derhal gerekli hazırlıklara girişildi. Doğu Avrupa'daki Babrak Karmal ve avanesi, umutla beklemeye başladı. Bu durumu bazı batılı istihbarat servisleri de sezdiler. Darbeden bir ay önce yani 6 ağustosta Yankı dergisi Time dergisine dayanarak şöyle diyordu:

«Şu sıralarda Sovyetlerin iktidarda bulunan liderlerden devlet başkanı Muhammed Nur Taraki ve başbakanından uzaklaştığına değin belirtiler olmasına karşın muhalifler tarafından daha kabul edilebilir liderler aradıkları da sanılıyor. Şimdiye kadar ortada böyle bir kimse görünmüyor. Bunun yanında Taraki tarafından sürgün edilen komünist liderlerin Doğu Avrupa ülkelerinde kendilerine de görev düşebilir ümidiyle bekledikleri biliniyor» (6-12 ağustos 1979, Yankı)

«Blocsuzlar konferansı»na katılan ve dönüşte Moskova'ya uğrayan Taraki, Brejnev'e bütün başarı-sızlıkların sorumlusu olarak Amin ve adamlarını gösterdi. Diplomasi diliyle bunların temizlenmesini ve kendisine bir şans daha tanınmasını ihsas ettirdi. Halkın nefret ettiği bu zalim uşağını kanlı bir tezgahla yok edip sicili daha temiz, aşiretlerle ilişkisi daha iyi olan Karmal'ı başa geçirmeyi tasarlayan Sosyal-Emperyalist patronlar uşaklarına küçük bir şans daha tanıdılar. Devlet cihazındaki en güçlü ve tek rakibi-ni yoketmenin ruhsatını alan Taraki, büyük bir yok-etme hırsı ve iştahıyla Kabil'e indi. Fakat sarayın, ardında yüz köpek hırlayan yavuz kurdu Amin, efendilerinin memnuniyetsizliğini kavramış, havadaki dar-be kokusunu almış, durumu ve kendi paçasını kurtarmak için, Taraki'yi devirip yerine geçmenin en çıkar yol olduğuna karar vermişti. Kabil'deki Rus büyükelçisi Aleksander Pusanov'la birlikte Amin'e tezgah kurmaya çalışan Taraki, avının tezgahına düştü.

Amin, şeytani kabiliyetini göstererek Rus danış-man ve ajanlarının istihbarat ve denetim açısından bir

anda sıyrılıp cüretli bir hamleyle kendisini tuzığa düşürmeye çalışan «yasal başkan» Taraki'nin ecel beraatını yazdı. Daha Brejnev'in yanına kondurduğu bu senin sıcaklığı geçmeden öbür dünyaya göçen «yasal başkan» ve adamlarından boşalan yerler danışmanların gözleri önünde anında dolduruldu. Tabi bu hengame içinde Rus sosyal-emperyalistleri derhal Afganistan'daki üslerinde görevli olan hava kuvvetlerini alarına geçirdiler. Tanklarını da Kabil radyosunu ve önemli caddeleri tutmakla görevlendirdiler. Fakat en dişelenecek bir durum olmadığını biliyorlardı. Olay, bir uşağın diğerini devirmesinden ibaretti.

Taraki'nin koltuğuna oturan ve ADHP'nin başına geçen (14 eylül 1979) Amin, halka «savaş eri»nin, «çaresi olmayan bir hastalığa» yakalandığını açıkladı. Darbeden hemen sonra Brejnev'le Kosigin, bir kaç ay önce ölüm fermanını imzaladıkları uşakları Amin'e gönderdikleri mesajla «Afganistan'ın yeni lideri olarak seçilmesinden» dolayı sevinç duyduklarını belirttiler ve kendisini kutladılar. «Devrimci Afganistan'la Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin daha da geliştirileceği umudunda» olduklarını belirttiler. Patronlar gerçekte pek de sevinç duymuyorlardı. Çünkü yepyeni, halk tarafından zalim olarak tanınmayan birisini getirip hınçları yatıştırmak, halkı kandırmak varken, halkın nefret ettiği bir zalimin yerini, halkın yakından tanıdığı bir başka zalim almıştı.

Bizdeki Rus sosyal-emperyalizminin uşakları ise darbenin hemen ertesinde «yeni bir aşama»ya giren Afgan «devrimi»ni candan kutladılar. «Tekelci başının Taraki'nin öldürüldüğü yalanını» yaydığını açıkladılar. Politika gazetesine göre «savaş eri» hastaydı. Merdivenden ayağı kayarak düşmüştü. Türkiye'nin Taraki'si İsmail Bilen ise Brejnev ve Kosigin'in kutlama mesajını okuduktan sonra sınıf kardeşi

Amin'in «utku»sunu candan kutladı. (Aynı uşağın 3 ay sonra yani 30 aralıkta efendileriyle birlikte, Amin'i «CIA ajanı» ilan ettiğini ilerde göreceğiz) ve 24 eylülde TKP'nin Sesi radyosunda Amin'in tarihi konuşmasına yer verdi. Radyo şöyle diyordu:

«Devlet başkanı Hafızullah Amin, yaptığı bir konuşmada emperyalist ülkelerin gerici çevrelerinin Afganistan'ın iç işlerine karışma girişimlerini sert bir biçimde yermiş ve... şunları söylemiştir:

«Afganistan emekçileri feodalizmin kalıntılarını ortadan kaldırmak, toprak ağalarına son vermek için savaşıyor. Bu emperyalist batının ve yayın organlarının belirttiği gibi dine inanmayanlarla, müslümanlar arasında bir iç savaş değildir. Bu emekçilerle, sömürücü çevreler arasında yaratılan bir sınıf savaşdır. Gerici emperyalist çevreleri rahatsız eden de budur.»

Saraydaki cesetlerin çıkarılmasından bir müddet sonra Kremlin'in usta diplomatlarından KGB ajanı «danışman bakan» Vasiliy Safronchuk, Kabil'in başkanlık sarayındaki yeni bürosuna taşındı. 1979'un yazında «Afganistan'ın sorunlarına politik çözümler bulmak»la görevli olarak Kabil'e gelen ve «Afganlı asilerle politik anlaşma zemini arayan» bu tecrübeli entrikacı, çevresindeki ajan ve «uzmanlar» ağıyla devlet cihazındaki yerli uşakları sıkı bir denetim altına aldı. Efendiye sormadan yapılacak işlerin de olduğunu savunan bazı uşakların oyunbozanlık etmemesi gerekiyordu. En başta da Amin'in.

Köşebaşlarını KGB ve GRU ajanlarının tuttuğu başkanlık sarayının koltuğuna kurulan Amin, ilk iş olarak halka ne kadar «affedici» olduğunu gösterdi. Ve 700 «siyasal tutuklu»yu affetti. Efendilerinin verdiği akılla tüm yıkılan camilerin yeniden onarılmasını emretti. Basının müslümanlık konusuna önemle eğilmesi direktifini verdi. Artık o televizyonda halka hitap ederken sözlerine «Bismillahirrahmanirrah-

him»le başlıyordu. Tabi bu arada camiye gidiyor, camiden çıkarken «devrim»in gazetecileri onun boy, boy resimlerini çekiyor, gazetelerinde basıyorlardı. Rus danışmanlar neredeyse «zavallı» laik ve bürokrat Amin'e sakal bıraktıracak, ulema hilatı giydireceklerdi. Amin bunları yaparken, para ve mevki düşkünü dalkavuk hocalardan kurulan hükümetin emrindeki «ulema Cemiyeti» de, «hükümetimiz şeriata uygundur» diye fetvalar veriyor, «şeytan kardeşler» diye adlandırdıkları gerillaların katlinin farz olduğunu ilan ediyorlardı. Fakat gerilla savaşı yükseldikçe, cami ziyaretleriyle, radyoda kuran okuma programları artıyordu. Rusların Afganistan'a yönelik yarı-dini programları veya vaazları da kâr etmiyordu.

Herşeye yeni bir düzen vermeye çalışan ve «CIA'nın eğitip, yurtiçine soktuğu karşı devrimcilere» karşı yoketme seferberliği açan «CIA ajanı Amin» (1), 18 ekimde Afganistan'da «proletarya devrimini sağlama almak» için istihbarat örgütlerinin, yeniden örgütlenmesi gerektiğini ilan etti. «Afganistan'ın Çıkarlarını Koruma Örgütü (AGSA)»nü, yani bu gizli polis örgütünü dağıtarak kendisine sadık unsurlardan «Emekçinin İstihbarat Örgütü (KAM)»nü kurdu. Örgütün görevini «ülke düşmanlarının kökünü kazımak, proletarya devriminin mükemmelleştirilmesi yolundaki devrim ve halk düşmanlarının yok edilmesi» olarak tespit etti. Ruslar, KGB ve Doğu Almanya'nın SSD istihbarat örgütüne bağlı olarak çalışacak olan bu istihbarat örgütüne, ekimin sonunda 6-7 yüz bin dolarlık araç ve teçhizat hibe ettiler.

Amin bir yandan marazatlık çıkaranları sorgusuz-sualsiz kurşuna dizdirme, yakınları kaybolan tutuklu ailelerinin inatçı gösterileri sonucunda, Taraki döneminden beri cezaevlerinde kurşuna dizilen 12 bin kişinin adlarını Kabil'de içişleri bakanlığının kapısı

na astırma gibi «cesur» taktiklere başvururken, diğer yandan da halka «devrimin güçlendiği»ni, «daha önce kurulan komiteler temelinde, işçilerin, köylülerin, aydınların, memurların, yurtsever esnaf ve zanaatkarların din adamlarının ve ordu temsilcilerinin ortak örgütü» olacak bir «Ulusal Devrimi Savunma Örgütü»nün kurulmak üzere olduğunu açıklıyordu. Birleşmiş Milletlerdeki temsilcisini Rusça konuşturarak herkesi hayretler içinde bıraktıracak kadar Rus'çu olan Amin, bir Japon gazetesine verdiği demeçte «danışmanların devrimi koruduklarını» söylüyordu.

Ayakta kalmak için gerilla kuvvetlerine karşı başarılı olması gerektiğini bilen Amin, Rus danışmanlarla birlikte halka karşı çok kanlı saldırılar planlayıp uyguladı. Rus sosyal-emperyalistleri, Amin ve ekibinin hükümetini «nasıl olsa devrilecek» anlayışıyla çok hor bir şekilde kullandılar, kitle kırımalarının vahşi bir aracı haline getirdiler. Gelecek yeni hükümetin ve işgalci birliklerin yükünü hafifletmek için ona sorumluluğu çok ağır suçlar işlettiler. Aralık ayının sonuna kadar yüzlerce tank ve uçakla, Paktia, Nuristan ve Bamyan'daki kurtarılmış bölgeleri ele geçirmeye çalışan Amin 40 bin mülteciyi Pakistan'a sürmekten ve binlerce köylüyü öldürmekten başka hiç bir doğru dürüst sonuç elde edemedi. Üstelik danışman adı altında Afganistan'a binlerce Rus subay ve askerin sokulmasına rağmen... Ekim ayında «danışman»ların sayıları 10 bine yaklaşıyordu.

Ekim ayı ortalarında Amin'e karşı bir darbe düzenlendi. Fakat Amin darbeyi bastırdı. Bastırma fırsatında askeri birliklerin önemli bir bölümü direnişçilerin saflarına geçti. Aralık ayında Taraki'den devraldığı iç hat durumundan kurtulmaya çalışan Amin, Kabil ve beş-altı şehirde iyice sıkışıp kaldı. Stratejik saldırı durumunda olan direniş kuvvetleri 1980'nin ilk

aylarında topyekün saldırıya geçmenin hazırlıklarını yoğun bir şekilde sürdürüyorlardı. Aynı şekilde Sosyal-emperyalistler de Amin'i devirmeye ve işgale hazırlanıyorlardı. Sınırda 30 bin asker (3 tümen) yığılmış, Afganistan'a gizliden gizliye tedbiri kıyafet ederek askeri birlikler göndermeye başlamışlardı bile.

Aralık ayında kulağı delik ve istihbaratı güçlü kapitalist-emperyalist basın, «gerillaların mücadelesini bastıramadıkları için Kabil ile Moskova arasında görüş ayrılıklarının çıkabileceği»ne, Rusların «Davut'u uzaklaştırdıkları gibi Amin'i de yerinden uzaklaştırarak yeni bir lideri yada liderler kadrosunu getirmeleri ihtimali»ne dikkati çektiler. Aynı ay içinde Amin'in direktmesiyle «Taraki'yle birlikte Amin'e tuzak kuran» büyükelçi Aleksander Pusanov görevinden alındı.

AMİN'İN DEVRİLMESİ VE İŞGAL

Rus içişleri bakanı tuğgeneral V. S. Paputin'in Amin'i işgal konusunda ikna edememesi ve üstelik öldürülmesi bardağı taşıran son damla oldu. Paputin'in öldürülmesinden önce Rusların büyük bir gizlilik içinde Afganistan'a asker ve silah yığmaya başlaması Amin'i tedirgin etti. Bir darbe tehlikesini sezen Amin yeniden düzenlediği Merkez Komitesindeki üye sayısını 25'ten, 80'e çıkardı. Ama bu onun son çırpınışlarıydı. 22 aralıkta ABD dışişleri bakanlığı sözcüsü Hodding Carter: «Salı ve çarşamba günleri Moskova ve Kabil arasında 150'den fazla sefer yapan Sovyet AN-22, AN-12 nakliye uçaklarının yaklaşık 4 bin ila 5 bin sovyet askerini ve cephanesini» getirdiklerini açıkladı. Bunun üzerine Pravda gazetesi 24 aralıkta yani darbeden üç gün önce Hitlervari bir kar-

şılık verdi: «Afganistan'da Sovyet birlikleri bulunduğu ilişkin iddialar, Afgan hükümeti ile Sovyetler Birliği'nin aralarını açmaya yönelik kasıtlı yalanlardır» dedi. Bu cevabın verildiği günlerde darbe hareketinin ilk adımları atılmaya başlanmıştı bile. Rus sosyal-emperyalizminin Afgan üslerindeki ve sınırda ki birlikleri alarına geçirilmiş, her birliğin görevi, birlik kurmaylarına anlatılmıştı. Amin'in öldürülmesinden önce gelecek yeni yönetimin yükünü hafifletmek, işlerini kolaylaştırmak için cezaevlerinde seçilmiş 2500 kişiyi kurşuna dizdiler. Darbe gecesini önce, Rus tankçıları, Afganlı asker ve subayların kullandıkları 200 kadar tankın tamirat bahanesiyle akülerini söktüler. Aynı anda hava üslerinin haberleşme aygıtlarını «elden geçirdiler». Polis ve asker karakollarını namlu denetimine aldılar. Aynı gece bunlar olurken Kabil garnizonunda yüksek rütbeli Rus subayları ve danışmanları düzenledikleri bir kokteylde Afganlı general ve subaylarla bira ve votka içiyor, savaş meselelerini konuşuyorlardı. Subaylar KGB ve GRU'nun usta nişancılarınca denetleniyordu. Kabil'in ve dolaşısıyla Afganistanın en süzölmüş Afganlı subayları ellerinde kadehlerle toplu bir vaziyette sezdirmeden gözaltına alınmışlardı. Bu hazırlıkların tamamlandığı bir sırada «devrim» başladı. Rus operasyon birlikleri saraya, radyoevine ve çeşitli stratejik mevkilere yıldırım gibi indiler. Amin'i ve en gözde adamlarını anında yok ettiler. Ve geniş çaplı bir tutuklamaya giriştiler. Darbenin fiilen başladığı anda hatta daha önce, sınırda ki Rus mekanize tümenleri istilaya başladılar. Kuzeyden ilerleyen «panzer tümenleri» Afgan ordusuna ait garnizonları ve kilit mevkileri işgal ede ede kısa zamanda Kabil'e ulaştılar. Şehre giren sosyal-faşist ordunun ilk işi -güvenilir olanlar hariç- Afgan ordusunu silahsızlandırmak oldu. 8 Ocak tarihli Cum-

huriyet gazetesi bu durumu «Sovyetlerin ülkede ilk işleri Afgan askerlerinin silahlarını alıp, onları kışla-ya sokmak olmuştur» diye yazdı. Bir hafta içinde karadan ve havadan (dev Antonov nakliye uçaklarıyla) Afganistan'a 50 binden fazla asker soktular. Bt, Çar I. Nikola'nın 19. yüzyılın ortalarında Polonya'yı (114 bin askerle) ve Macaristan'ı (200 bin askerle) ezip geçmesini andırıyordu. Bu, Hitler'in Çekoslovakya'yı istilasını andırıyordu.

ABD başta olmak üzere tüm emperyalistlerin ve gericilerin bağımsızlık ve özgürlük kahramanı kesildiği, gerilla kuvvetleriyle, işgalci ordu arasında çatışmaların sürdüğü bir sırada, yani darbeden bir müddet sonra Çekoslovakya'dan alel-acele getirilen Babrak Karmal Amin'den boşalan koltuğa oturtuldu. Bundan önce 28 aralıkta Kabil radyosunu işgal eden KGB ve GRU ajanları şu açıklamayı yaptılar: «Amin'in kanlı iktidarı, Amrikan eemperyalizminin ajanlarından oluşan çete devrildi... Amin suçunu itiraf ederek emperyalizmle işbirliği yaptığını açıkladı». Aynı anda Sosyal-Emperyalistler büyük bir yüzsüzlükle Afganistan'a, Afgan hükümetinin çağırısıyla girdiklerini açıkladılar. «Afganistan hükümeti»nden kasıt KGB'nin Taraki zamanında Prag'da kurduğu yedek Karmal cuntasıydı.

Cuntanın Rus uşaklarınca hararetle kutlandığı ve desteklendiği bir sırada İ. Bilen de, Babrak'ın «utku-sunu ve başkanlığa seçilmesini şöyle kutluyordu:

«A. D. Cumhuriyeti Başbakanlığına seçilmeniz nedeniyle sizi candan kutlarım... Kardeş Afgan halkının... ulusal, demokratik, anti-feodal ve anti-emperyalist devrimi son uykuya ulaştırmak için yürüttüğü savaşı coşkuyla selamlıyoruz... Sovyetler Birliği'nin yardımıyla, emperyalizme ve iç karşı-devrime karşı, kardeş Afgan halkının bu haklı savaşının utkuya ula-

şacağına inancımız kesindir. Kardeş selamlarımızla. TKP-MK sekreteri İ. Bilen (TKP'nin Sesi radyosu, 30 aralık).

Rus tankları, uçaksavar ve toplarıyla korunan başkardık sarayına yerleşen bu kukla cunta basın toplantısı yerine televizyonda boy göstermeyi tercih etti. Baş «kahraman»ın yanında Rus bürokrat-burjuva kadınları gibi yakası dantelalı bir rob giyen Sosyal İşler ve Eğitim bakanı bayan Dr. Anahita duruyordu. Yine baş «kahraman»ın sağ arka tarafında ise satırından şans eseri kurtuldukları «savaş eri»nin, Rus askeri danışmanların duvara ilıştirdikleri Taraki'nin resmi görünüyordu. Anahita'nın hüznü sesi bu çeteyi «savaş eri»nin, Karmal'ın deyişiyle «partinin soylu kurucusu ve sevgili önderi»nin (Politika 31.12.1979) ruhuna bir dakikalık saygı duruşuna davet etti. Mazlum Afganistan halkı, belki de yeryüzünde ilk defa, satırından şans eseri kurtuldukları kendi cellatlarını saygıyla anan uşaklara ve onları bu hale mecbur eden efendilere tanık oluyordu. Saygı duruşunun ardından kiralık bir molla, Taraki'nin ruhunun ebedi istirahatı için dua etti. Daha sonra «Affedici ve merhametli Allah adına» girişiyle söze başlayan Babrak konuşmasında şöyle dedi: «Amin'in kanlı diktası altında yaşayan sizleri bu şarlatanın devrilmesi nedeniyle kutlamak istiyorum... Bütün dünyaya duyurmak istiyorum ki, bu halk düşmanının tek kişilik kanlı rejimi, işlediği cinayetlerin ağırlığına dayanamayarak kesinlikle sona ermiştir». O, Rusya'nın «Afganistan'ın sevgili ve güçlü dostu olduğunu» önemle vurguladı ve halka af vaadetti (7). Bunu takip eden günlerde Kabil radyosu Karmal'ın başkentin büyük camiinde cuma namazı kıldığını bildirdi. Kalpağı ve tespihiyle «Cenabı Allah»ın huzuruna çıkan Afgan proletaryasının önderi (!) aynı günlerde «devrimin

arınarak ve güçlenerek ilerlemesini sağlamak için «Ülkede vicdan özgürlüğüne uymayan görevlileri cezalandıracağını» açıkladı. İstihbarat örgütü KAM'ı dağıtarak yerine «karşı devrimcileri izleyecek» olan KHAD'ı kurdu. Devlet dairelerinden liderlerin fotoğraflarının kaldırılması, «sol» sloganların kullanılması ve çoğu Taraki döneminde yazılan sokaklardaki sloganların silinmesi için emir verdi ve bu hizmetini Afganistan halklarına duyurdu. Tabi, bu silaha sarılan ticaret burjuvazisi ve feodallerle uzlaşma zemini hazırlamanın, halkın öfkesini ve şiddetli tepkisini yatıştırmanın, mücadele şevkini kırmanın bir manevra-sıydı. O, aynı zamanda Afgan bayrağının rengini ve biçimini değiştireceğini de açıkladı. Kırmızı bayrağa yeşili ekleyerek gerillaları uzlaşmaya çağırdı. (İkinci Dünya Savaşı sırasında Arnavutluk'u işgal eden Mussolini de aynı taktiğe başvurmuştu. O, «Arnavut yurt-severlerin nefret ve başkaldırmasının nedeni bu iş-retlerdir» diyerek Arnavutluk bayrağından faşist sem-bolü ve saray tacını çıkarmıştı.) Tüm bu sosyal-em-peryalist propaganda ve taktikler, ortalığın kana-ba-ruta boğulduğu bir sırada yürütülüyordu. 125 milimlik toplara sahip, laiser telemetreli T-62 ve T-72 tank-larının asfalt yollara tespih tanesi gibi dizildiği, BTR ve APC tipi zırhlı muharebe araçlarının vızır vızır iş-lediği, ağır sahra toplarının ve çok namlulu roketatar-ların Kabil çevresine mevzilendiği, Rusya'dan uçak-larla getirilen Rus bürokratlarının Afgan devlet bü-rolarına ve sivil hizmetlere yerleştirildiği bir sırada «Mollalar konseyi başkanı Sadık, Sovyetler Birliği'nin ülkenin iç işlerine hiç bir zaman karışmadığını» (22 ocak 1980, Politika gazetesi) halka açıklıyordu. Aynı günlerde SBKP-MK üyesi, dış ilişkiler uzmanı Valen-tin Falin ve yardımcısı Vadim Sagladin, Alman Stern

dergisine Hitler'in sağ kolu Gobels'e taş çıkartacak cinsinden verdikleri demeçte şöyle diyorlardı:

«Bir başka ülkeye zor kullanarak girmeye çalışmak deli-lik. Bizim ilkemize göre devrimler ihraç edilmez.» (29/ocak/1980, Cumhuriyet)

Dünyanın en büyük karşı-devrim merkezlerinden birisi olan Rus Sosyal-Emperyalizminin kendisini, «devrimler ihraç edilmez», şeklindeki Marksist-Leni-nist ilkeyle savunmaya kalkışması kadar gülünç bir şey olamaz. Onu, «sen devrim ihraç etmeye kalkışı-yorsun» diye suçlayarak bu zeminde savunmaya zor-lamak kadar da aptalca bir tutum olamaz. Bu tutum bugün dünyanın dört bir yanına hararetle karşı-dev-rim ihraç eden savaş kışkırtıcısı Rus Sosyal-Emperya-lizminin yüzünü ve gerçek niteliğini gizlemesine ya-rar.

İŞGALE KARŞI DİRENİŞ VE BAHARA HAZIRLIK

Bir haftada 4 binden fazla insanı yokeden Sosyal-Emperyalist istila, Afganistan milliyetlerini yığınlar halinde direnişe itti. Babrak'ın yardımcısı Sultan Ali Keşmand'ın dediği gibi «okuma yazma bilmemekten kaynaklanan devrim (!) düşmanlığı» (Politika, 11/1/1980) yaygın bir gerilla savaşı şeklinde ortaya çıktı. Herat kentinde halk, Mareşal Sokolov'un -(bizim uşakların deyişiyle) «devrimi rayına oturtma»ya ge-len- tanklarına karşı taş, demir çubuk ve sopalarla saldırdı. Sırtlarındaki bebekleriyle kadınlar, ihtiyar-lar yolları taş, toprak ve kayalarla, tanklara, zırhlıla-ra kapayarak yıldırım baskının hızını önemli ölçüde yavaşlattılar.

Afgan Halkı Taştan Barikatların Arkasında «Devrim Yapmağa Gelen» Rus Tanklarına Karşı Savaşıyor.

Sokaklarda direnen ama ilkel silahlarla zırhlıların karşısında tutunamayan, mevzilerde kaybeden, binlerce, onbinlerce Afganlı, karınca yığınları gibi dağlara çekilmeye başladılar. Geçitleri tutmak, kayalarla yolları kapamak, köprüleri uçurmak, haberleşme hatlarını kesmek, Taraki ve Amin döneminde ele geçirdikleri tanksavarlarla zırhlı konvoylara saldırmak şeklinde bir gerilla savaşına giriştiler. Tanklar ve toplarla şehirleri işgal eden Rus generalleri, kış rahat geçirmek için aslanı yatağında basmak, yani dağlara saldırmak zorundaydılar. Bunun için de önce gerillaların yuvalandıkları dağları havadan napalm bombalarıyla bombaladılar, ardından buralara dağ savaşları için eğitilmiş paraşüt birliklerini indirdiler. Çatışmalar daha da şiddetlendi. Göğüslerine patlayıcılar bağlayan genç Afganlı kızlar kendilerini tankların altına atma şeklinde büyük kahramanlık örnekleri verdiler. Aktif direnmenin yanında halk, şehir-

lerde işgale karşı pasif direnme biçimlerine başvurdu. Mesela şubatın başlarında Tass ajansının, Babrak ve hükümet üyelerinin Hz. Muhammed'in doğum günü dolayısıyla Kabil'in büyük camiinde, ibadete katıldığını bildirdiği bir sırada Kandehar şehrinde halk, Rus tanklarının ve uçaklarının tehdit ve gözdağı verme manevralarını protesto etmek için dükkanlarını kapıyor, 7'den 70'e geceleri damların üzerine çıkarak tek bir sedalarıyla hıncını açığa vuruyordu.

«Devrimi yeni bir aşamaya» sokan Rus generalleri, umduklarından da çetin ve inatçı bir direnişle karşılaşmışlardı. Afgan ordusunun tank ve zırhlı araçlarla birlikte tugay, tugay direnişçilere katılmaları, havaalanlarında, garnizonlarda Rus'larla yer yer çatışmaları işlerini bir hayli güçleştirmişti. Kuzey Bölge Askeri komutanı olan Amin'in kardeşi Abdullah Amin kuvvetleriyle birlikte direnişçilere katılmıştı. Binlerce asker savaşmayı reddetmişti. 8 ocak tarihli Cumhuriyet şöyle yazıyordu:

Afgan askerlerinin büyük çoğunluğunun yurttaşlarına karşı savaşmayı reddettikleri için Sovyetler tarafından hapsedildikleri ileri sürülmüştür. Afgan subaya göre, Afganistan'da cezaevlerinde bulunanların büyük çoğunluğunu gerillalara karşı savaşmayı reddeden, Afgan asker ve subayları oluşturmaktadır.

Karmal hükümetinden bir yetkili ordunun en az % 40'ını kaybettiklerini ağızından şöyle kaçırıyordu:

«Afgan askerlerinin gerillaların saflarına geçmeleri haberi, ülkede moral bozmak için çıkartılmış bir haberdir... Afgan ordusunun en az % 60'ı yeni yönetimden yararır.» (Milliyet, 21.1.1980)

Şimdi gelelim Rusların, gece hedef tesbit eden cihazlarla donatılmış en modern helikopterlerle üzerinde uçtuğu, zaman zaman top ateşine tuttuğu asi dağlardaki hayata...

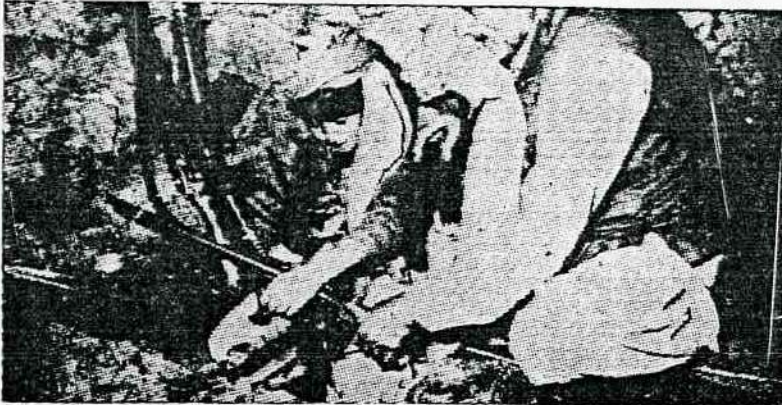
İşgal, Afgan halkının önemli bir kesiminin dağlara, mağaralara, kovuklara, derelere, yüksek yaylalara sığınmasına yol açtı. Hindikuş dağlarına çıkmayı başaran Milliyet muhabirine bir savaşçı şöyle diyor:

«Hepimiz ülkemizin çeşitli yerlerinden ayrıldık, geldik buraya toplandık... Çoğumuz evlerimizdeki silahlarımızı getirdik buraya... Burada ise Ruski'lerin silahlarını kullanmayı da öğreniyoruz» (3.2.1980), Milliyet)

Muhabir kamptaki yaşayışı ve işbölümünü ise şöyle anlatıyor:

Afgan yurtseverler kampında savaşçılar yalnız değillerdi. Yüzlerini bile göremediğimiz kadınlar, başlarını bile çıkarmadıkları çadırlarda, savaşçılar için yemekler yapıyorlardı.»

«Burada gördüğünüz ve göremediğiniz her Afganlının bir görevi vardır' dedi, yüzbaşı Hanif 'çocuklar şu kayaların altındaki bir mağarada silah onarımında çalışıyorlar'. Kapısında çocukların nöbet tuttuğu atelye-mağarayı gezen gazeteci gördüklerini şöyle anlatıyor: «Depo olarak kullanılan bu mağarada, yerlere mungeneler çakılmıştı. Her mungenenin başında bir çocuk, elindeki ege ile bozuk silah parça-

Mağarada Silah Onarımını Öğrenen Bir Çocuk.

larını eğeliyor, sonra da egeleyip düzelttiği parçaları, tüfekteki yerine takıyordu.

«Bu çocuklara bu onarım işini iki usta bir haftada öğretti' dedi yüzbaşı Hanif, 'ele geçirdiğimiz bazı silahların mekanizmaları bozuk çıkıyor. Ustalar belirli parçaların hangi bölümlerini ne kadar düzeltmek gerektiğini söyleyip, bu onarım işini çocuklara bırakıyorlar... Onarımı tamamlanan silahlarla bir kaç el ateş ettikten sonra, her birini tipine göre ayırıp, depodaki yerlerine koyuyoruz» (5.2.1980) Yüzbaşı Hanif ihtiyarların görevini ise şöyle anlatıyor:

Savaşamayacak kadar yaşlı olanlar ise, daha başka çok daha önemli görevler yapıyorlar. Onlar kentlerden silah toplayıp, buraya bize getiriyorlar... Hindikuşların tepelerinde gerilla savaşına başlamış olan arkadaşlarımız, vurdukları Ruski'lerin paltoları ve botlarıyla birlikte, tabii ki, silahlarını da topluyorlar. Bazan da Ruski'lerin kampına baskınlar yapıyorlar. Bu sayede ele geçirdikleri silahları, çuvallara doldurup kentte belirli noktalara gönderiyorlar. Yaşlı gönüllülerimiz de, bu silahları bırakıldıkları o noktadan alıp, küçük partiler halinde bize ulaştırıyorlar. Şimdiye kadar içlerinden bir kişi bile yalanmamıştır.» (3.2.1980)

Silahların depo edildiği bir mağarayı gezen gazeteci şunları yazıyor:

«Kapısında sekiz ve on yaşlarındaki iki çocuğun nöbet tuttıkları mağaranın içi karanlıktı... Fenerin ışığının aydınlığında gördüklerime inanmadım önce. Sovyet yapısı modern silahlar, sanki fabrikadan yeni çıkmışlarcasına yepyeni bir biçimde sıra sıra duruyordu. Ve bu sıra, elimizde fenerle mağaranın içine ilerlediğimiz sürece, bizle birlikte ilerliyordu.» (4.2.1980)

Büyük çoğunluğu atadan kalma Ensfield tüfeklerle savaşan gerillaların komutanı halkın silahlanma ve düşmanı yenme anlayışını şöyle dile getiriyor:

«Ruski'leri kendi silahlarıyla vuracağız... Onlar bizim insanlarımızı silah yapıp nasıl bize karşı kullandırsa, biz de onlara

karşı kendi silahlarıyla karşı koyacağız... İnsanın kendi silah olduğu sürece, karşısındaki süper devlette olsa yenemeyeceği hiç bir kuvvet yoktur.»

madan tüm Afgan direniş kuvvetlerini gerici veya emperyalistlerin beslemesi olarak gösterenleri ve ona sırtını dönenleri mahkum ediyor. Bugünkü Afgan direnişinde yediden, yetmişe kadar seferber olmaya çalışan, düşmanın silahıyla silahlanmayı, düşmanı, düşmanın silahıyla vurmayı esas alan ve insan faktörüne önem veren çeşitli milliyetlerden Afgan halkının gerilla savaşı önemli bir yere sahiptir. Hiç bir yalan ve demogoji bu tarihi gerçeği örtbas edemez. Ve bu savaş içinde Afganistan proletaryası kendi Marksist-Leninist Partisini örgütleyerek ezilen halkı zafere kavuşturma, Rus sosyal-emperyalizminin işgalini kırmakla kalmayıp Afganistanı bir bütün olarak emperyalizmin kanlı esaret zincirinden kurtarma şansına sahiptir.

EMPERYALİSTLERİN VE İŞBİRLİKÇİLERİNİN İŞGAL KARŞISINDAKİ TAVIRLARI

İşgal, ABD başta olmak üzere tüm kapitalist-emperyalistleri ve işbirlikçilerini ayağa kaldırdı. Peki Sosyal-Emperyalistler bu işgalle yeni bir pazar kazanmış olmamalarına, aksine kaybetmek üzere oldukları bir pazarı cüretli bir işgalle iyice avuçları içine almış olmalarına rağmen emperyalistler ve işbirlikçileri neden bu kadar telaşa kapıldılar, gürültü kopardılar? Çünkü bu işgal, orta ve yakındoguyu, petrol kuyularını ve yollarını ele geçirip köprü başlarını tutmak isteyen Rus Sosyal-Emperyalistlerinin rakiplerine açık bir meydan okumasıydı. Çünkü, bu işgal onun

şaşırtıcı cüretini, iştah ve hırsını, gelecekte daha tehlikeli maceralara atılabileceğini en çarpıcı bir şekilde gösteriyordu. Bunun için, ABD ve yandaşları, yakın ve ortadogudaki pazarlarına göz diken, buraları ele geçirmek için yanıp tutuşan bu genç ve güçlü emperyaliste karşı derhal harekete geçtiler. İran devriminin üzerine savaş filoları gönderen, onu müdahaleyle tehdit eden ve bölgede büyük bir gerginlik yaratan Amerikan emperyalistleri, işgal karşısında derhal barış, bağımsızlık ve insan hakları savunucusu kesildiler. Kapitalist-emperyalistlerin başını çeken ve hamisi rolünü oynayan ABD, yandaşlarını Rus sosyal-emperyalizmine karşı daha kararlı tavır almaya teşvik etti ve harekete geçirdi. Rusya'ya karşı dışediş mücadeleyi savunan İngiltere, derhal dışişleri bakanını Türkiye, Pakistan v.b. ülkelere gönderdi. Carter 8 ocakta yaptığı konuşmada «Sovyetlerin Basra körfezini kontrol altına almalarını önlemek için» Somali, Umman ve Kenya'daki askeri tesislerin kullanılacağını açıkladı. Pakistan pazarının tehdit edildiği telaşıyla hareket eden Carter, Petrolcü uşakları başta olmak üzere Pakistana yardım için bir uluslararası konsorsiyumun kurulması çağrısını yaptı. Rusya'ya karşı ekonomik müeyyideler uygulayacağını açıklayan ABD, yandaşlarıyla birlikte işgalin yarattığı panikten yararlanarak orta ve yakındogudaki yarı sömürgelerini kendilerine daha çok bağlamanın, bu bölge ülkeleri arasında Rus Sosyal-emperyalizmine karşı bir ittifak oluşturma yoğun faaliyeti içine girdiler. Bu arada Sosyal-Emperyalist tehditten ödü kopan Çin revizyonistleri ABD ile aralarındaki siyasi, ekonomik ve askeri bağları iyice güçlendirdiler. İçte komünistlerin canına okuyan, dışta ise Dünya pazarlarında, ABD'nin kanatları altında parsa toplamaya çalışan, buna-

lımlı bölgelerde derhal boy gösteren, Amerika'nın yerli uşaklarına moral ve akıl hocalığı yapan Çin karşı-devrimcileri, ABD savunma bakanıyla yaptıkları görüşmelerde ABD'ye cömert ve dostane tekliflerde bulundular. ABD'nin Çin topraklarında, Rusya'nın hareketlerini anında tespit edebilecek en modern cihazlarla donatılmış üsler kurmasını canı gönülden istediler. Ekonomide olduğu gibi istihbarat alanında da işbirliğinin geliştirilmesini savundular. Bu arada Afganistan'ın «kurtarılması» meselesinde, karşılıklı dayanışma ve ortak çaba göstermede anlayış birliğine vardılar. Bundan daha önemlisi, ABD'ye ait yarı-sömürge-lerin, buraları kapmaya çalışan Rus sosyal-emperyalizmine karşı savunulması, Rusya'nın yarı-sömürgele-ri- nin ve nüfuz alanlarının ise «kurtarılması» mesele- sinde karşılıklı yardımlaşmanın önemine parmak bas- tılar.

İşgal, ABD ve yandaşı emperyalistlerin bölgedeki uşaklarını da telaşlandırdı. Onlar, hem kan ve ateşle ezmeye çalıştıkları halk hareketini bir kaldıraç olarak kullanıp iktidara gelmek isteyen ve işgalle birlikte fa- aliyetleri yoğunlaşan Rus uçaklarının, hem de doğru- dan Rus müdahalesinin veya tehdidinin verdiği kor- kuyla, efendilerinin kanatları altına daha çok girme- ye başladılar. Enver Sedat, Ziya-ül Hak gibileri bü- yük bir telaşla efendilerini imdada çağırdılar. Bunlar efendilerine, başında bulundukları ülke toprakların- dan istedikleri gibi yararlanma «izni» verdiler. Bu arada Türk komprador ve toprak ağaları ABD ile sa- vunma işbirliği adlı yeni bir kölelik anlaşması imzala- dılar. ABD ve yandaşları işgalin yarattığı atmosfer- den yararlanarak uşaklarına bir yığın uyduluk şart- ları kabul ettirdiler. Tabi bazı uşaklar da (özellikle da- ha az tehdit altında olanlar) bu durumdan yararlanı-

rak efendilerinden koparamadıklarını koparmay.a yağmadan daha fazla pay almaya çalıştılar. Tüm bu kompradorlar, özellikle müslüman ülkelerin kompra- dor ve toprak ağaları Afgan işgalini kullanarak halk yığınlarının kendilerine yönelen devrimci, demokra- tik muhalefetini yatıştırmaya ve sempati toplamaya çalıştılar. Ülkemizde efendilerini şirin göstermeye ça- lışan çeşitli komprador kliklerin yanında yer alan karşı-devrimci Aydınlık grubu, ABD'yi bir çırpıda «ara güç» ilan ediverdi. Bu arada Rusya'nın yarı-sö- mürgele-ri ve çeşitli ülkelerdeki Rus işbirlikçileri (bir- kaçı hariç) işgali hararetle desteklediler. Abdülfettah İsmail (G. Yemen), M. Haile Mariam (Etyopya) gibi uşaklar kendi ülkelerinin ordularının «halk milisle- ri»nin de gerektiğinde Afganistan'a gönderileceğini bildirdiler.

İşgal nedeniyle ABD ve yandaşlarınca şiddetle suçlanan ve teşhir edilen Rus Sosyal-Emperyalistleri, Brejnev'in sözcülüğünde kendilerini Hitlervari bir ta- vırla savundular. Brejnev, eşkiyanın, eşkiyayı suçla- yamayacağını haklı olarak şöyle dile getirdi:

İran halkına silah şakırdatan abluka tehdidinde bulunan açıkça askeri baskı yapanların, uluslararası ahlakın savunucula- ri arasına girmeleri bayağı bir ikiyüzlülüktür.» (Yürüyüş, 1980)

Brejnev savunmasını yaparken, emperyalist ka- rakterinden dolayı içindeki niyeti ve gizlemeye çalıştığı gerçeği ister istemez açığa vurdu. O petrol koku- sunun kendilerini çektiğini şöyle açıkladı: «Petrol kokusu sömürgecileri çekiyor» Hakkına razı olma- yan, gözünü başta ABD olmak üzere diğer em- peryalistlerin pazarlarına diken ve dünyayı ye- niden paylaşmayı hararetle talep eden bu sosyal-em- peryalist elebaşısı, bu sözle ABD ve yandaşlarını kas- tediordu. Ama bu gerçeğe uymuyordu. Petrol koku-

sunun ABD ve yandaşlarını çektiğini söylemek kadar anlamsız bir şey olamazdı. Çünkü petrol kuyuları zaten onların elindeydi. O halde petrol kokusunun çektiği bir sömürgeci varsa o da Brejnev'di. Başka türlü hareket etmenin, yani Afganistan'ın elden çıkmasına seyirci kalmanın imkansız olduğunu açıklayan Brejnev devrimci kelimeler ve cazip cümlelerle gizlediği gerçeği açığa şöyle vurdu:

«Başka türlü hareket etmek, güney sınırimızda Sovyet devletin güvenliği için ciddi bir tehlike odağının oluşmasına pasifçe bakmak anlamına gelirdi» (a.g.y.)

Brejnev dünyanın paylaşılmasında Afganistan'ın kendilerine düştüğünü, ABD'nin ve başkalarının Afgan olaylarına burunlarını sokmamalarını ise şöyle açığa vurdu:

«Kaldı ki Afgan olayları ABD'nin ve başka ülkelerin ulusal çıkarları veya güvenliklerine hiçbir şekilde dokunmuyor» (a.g.y.)

İğrenç bir yüzüzlükle «ortada Sovyet müdahalesi veya saldırısı diye bir şey olmamıştır ve yoktur da» diyen Brejnev, klasik emperyalist taktiğe başvurarak rakiplerini «Afganistan'a müdahale edenler emperya istlerdir» diye suçladı.

ÜLKEMİZDE ORTAYOLCULARIN İŞGAL KARŞISINDAKİ TUTUMLARI

Ortayolcuların eleştirisine geçmeden önce bir hatırlatma yapmak istiyoruz. Bu yazının giriş bölümünde ülkemizdeki AEP taraftarlarının tutumlarını bilmediğimiz için sadece Halkın Kurtuluşu'nun hatalı tutumuna değinip geçmiştik. Burda şunu yeniden belirtelim ki Halkın Kurtuluşu'nun Afganistan konu-

sundaki tutumuyla Kamboçya konusundaki tutumu özünde aynıdır. O işgale karşı çıkmakla birlikte, Afgan milliyetleriyle işgalciler arasındaki savaşı «it dalaşı» olarak göstermektedir. Üstelik hiç araştırmaya bile lüzum görmeden, kara cahillikinden dolayı komprador partiler bir yanda dururken, bunların adlarını hiç ağzına almazken, milli burjuvazinin partisi olan Hezb-i İslami, yani Hekmetyar'ın İslam partisini komprador bir parti olarak göstermekte, herşeyi «müslüman kardeşler» öcüsüyle açıklamaktadır. Bu tutum, Afgan milliyetlerinin haklı mücadelesine, devlet egemenliği ve kendi kaderini tayin hakkı uğruna verdiği mücadeleye çok büyük bir saygısızlıktır. İşgalden önceki sayısına bakılırsa (İşgalden sonraki sayısı elimize geçmedi) Devrimci Halkın Birliği'nde aynı anlayıştadır. Yani o da direnişin başını kompradorların çektiğini ve dolayısıyla bunun bir «it dalaşı» olduğunu savunmaktadır.

İşgal ortayolcu akımları çokgüç duruma düşürdü. İşgal karşısında şaşırıp kalan, bocalayan Kurtuluş ve DEV-SOL gibi ortayolcu akımların tutumları ibret vericidir. Şaşkınlık ve çıkmazın yarattığı öfkeyle kaleme sarılan bu akımlar «revizyonist diktatörlük»ün yıllardır hüküm sürdüğü «sosyalist ülke»yi, Afganistan'da herşeyi ağzına gözüne bulaştırdığı için eleştirmeye başladılar. Afganistan'daki darbelerin devrim olmadığını, «barış içerisinde bir arada yaşama», «kapitalist olmayan yol», «barış içinde geçiş» tezlerinin «Afganistan pratiği» ile bir kere daha mahkum olduğunu ve işgalin devrim ihracı olduğunu «bilimsel kanıtlarla» ispatlamaya kalkıştılar. Eşkiyanın kaba ve iğrenç metodlarını eleştiren, ona «marksist-leninist» kibar ve daha ahlaki metodlar göstermeye çalışan ama onun azılı eşkiya karakterini hiç bir zaman göremeyen veya görmek istemeyen bu küçük burjuva aydınları, ay-

nı zamanda Afgan milliyetlerinin direnişini de hiç bir somut ve bilimsel kanıt getirmeden bir çırpıda gerici bir direniş olarak karaladılar.

Bunlardan KURTULUŞ tavrını, Rus Sosyal-Emperyalistlerinin kervanına katılmak ama onları eleştirmek şeklinde belirledi. O, peşpeşe yapılan darbele- re devrim denilemeyeceğini, Marks, Engels, Lenin'den bol bol alıntılar yaparak, gereksiz entellektüel gevezeliklerle çürütmeye kalkıştı. Tabi darbeler konusunda herhangi bir yanlış anlamaya meydan vermemek için de şunu vurguladı: «Birbirini izleyen bu yöntemlerin gerici olduğunu iddia etmiyoruz» yalnız bu darbeler «Marksizmi çarpıtma işinde epeyce ileriye gidiyorlar», «bu tür hareketlere destek sağlamak yanlış mıdır? Elbette ki değildir» (2.1.1980 Kurtuluş) Sosyal-emperyalizmle uzlaşan, ona bel bağlayan gruplardan birisi olan Kurtuluş, Afganistan'daki sosyal-faşist iktidarların bağımsızlık ve demokrasi düşmanı, halk düşmanı karakterlerini değişik görüş muhalefet ve rakip tanımayan, fanatik tekelci karakterlerini kavramıyor, onların sözde devrimci, demokrat propagandalarına kanıyor' Afganistan'daki «ilerici cephe»nin kurmayı olarak gösterdikleri «... Komünist, ilerici, cuntacı, reformcu karmasından oluşmuş» (17/ocak/1980) iktidarlar diyorlar.

Kremlin kurmaylarına akıl vermeye kalkışan Kurtuluşa göre bu işgal zamansızdı. Çünkü «büyük bir risk ile yüzyüze gelindiğinde tepkilerin neler olacağı hesaba katılmaksızın girişilebilecek olan bir müdahale böyle bir durumda kimse nazarında haklılık kazanamaz», «SSCB'nin böyle bir girişimde büyük bir çıkarı da yoktur.» Gerçi «Sovyetler Birliği belki de kısa bir süre sonra gericileri bastırabilecektir ama «zarar» emperyalistlerin sık sık kullanabileceği 'saldırganlık' demogojisi olacaktır» (17.1.1980 Kurtuluş)

İşgali bu tip oportünist kıvırtmalarla destekleyen Kurtuluş, direniş kuvvetlerini derin bir kinle «gerici», «dinci» olarak ilan ediyor. Üstelik bunu son derece gerici bir teoriye dayandırıyor. Onlara göre Afganistan gibi «işçi sınıfının dahi bir güç olarak bulunmadığı, henüz temelde kabile örgütlenmesini aşmamış bir toplumda, kendiliğinden gelişen geniş bir kitle hareketinin olmadığı, olan hareketin önderliğinin kabile reisleriyle, ideolojisinin de gerici, anti-komünist temelde yükselen islami ideoloji ile sınırlı olduğu bir toplumda kendi mücadele dinamiğiyle gelişen, kendi gücüne güvenen, örgütlü ve gerçek anlamda bağımsızlıkçı bir hareket olamaz» (17.1.1980 Kurtuluş). Tabi bundan dolayı «sadece SSCB'ye değil komünizme karşı olduğu açık olan gerici müslüman gerillalar» (2 ocak 1980) lanetlenmelidir. Görüldüğü gibi Kurtuluş, Afganistan'ın, «İşçi sınıfının bir güç» haline gelmesine kadar kaderine razı olmasını savunuyor. O, bu ülkedeki direnişin desteklenmesini, önderliğin aşiret reislerinin ve mollaların elinde olmaması şartına bağlıyor; çünkü Kurtuluş'a göre böyle bir önderlik «anti-komünist» olacaktır. Aslında Kurtuluş'un yarı-sömürge ve sömürgelerde sönmek bilmeyen mücadele ateşlerini değerlendirme kıstası, bu hareketlerin Sovyetler Birliği'ne karşı mı, yoksa onun yedeğinde ya da yararına mı olduğudur. Kurtuluş'a göre, «Sovyetler»in desteklediği hareketlerde, sarık, sakal, kutsal kitap ve aşiret reislerinin önderliği hiç de önemli değildir. Mesela Kurtuluş'un teorisi, Ayetullahların başını çektiği güdük İran Devrimi, Sahra aşiretlerinin reislerinin yönettiği Polisario gerilla savaşı vb. durumlar için geçerli değildir; ama Afganistan'a gelince işler değişmektedir; çünkü çeşitli milliyetlerden Afgan halkı ve bunlarla birlikte ABD ve Batı Avrupalı emperyalistlerin uşakları Rus sosyal

emperyalistlerinin işgaline karşı silaha sarılmıştır. Bu hareket içinde kompradorlar ve ağalar olmasa bile yine gerici sayılır çünkü «revizyonist diktatörlük» altındaki «sosyalist ülke»ye karşıdır (!).

Kurtuluş, sömürge, yarı-sömürge halklarının, ister feodallerin isterse halk sınıflarından birinin önderliğinde olsun, verdikleri mücadelenin, objektif olarak emperyalist sisteme darbe vurup vurmadığına bakmıyor: O'na göre, 60 yıl önce Lenin'in Afgan Emirinin önderliğinde yoksul halkın İngiliz emperyalistlerinin işgaline karşı koyuşlarını desteklemesi hatadır çünkü o zamanki önderlik safkan ve feodal ve «islami ideoloji ile sınırlı» bir önderliktir.

Dev-sol'a göre de Afganistan'ın işgali «ithal Sovyet Devrim modeli»dir. Kurtuluş'tan birazcık daha «insafli» olan Dev-Sol özünde onunla aynı şeyi savunuyor. Küçük burjuvazinin Sosyal-Emperyalizmle uzlaşan kesimlerinden birisini temsil eden bu hareket de «Afganistan deneyi»ni «revizyonist politikanın pratikteki iflası» olarak gösteriyor ve hemen ardından şöyle diyor: «Ama 'Sovyet askerleri Afganistan'daki emperyalist işgal ordusudur' tesbiti de yanlıştır» (Dev-Genç, 21.1.1980) Çünkü bunlara göre böyle tehlikeli (!) bir tesbit eninde sonunda «Sovyetler»e emperyalist dedirtir. Dahası ABD'nin ekmeğine yağ sürmüş olunur. Revizyonizmin özünü kavramamanın, Rusya'yı sosyalist görmenin hazin sonucudur bu. Dev-Sol'a göre bugün Afganistan halkının baş düşmanı ABD emperyalizmidir. Ve Afgan müslüman gerilla hareketi, «... Sovyetler Birliğine karşı ABD'nin manevra alanına girmiştir. Böyle olması da kaçınılmazdı. Çünkü Afgan müslüman gerilla hareketi, Marksist önderliğin değil, dinci ideolojinin hakimiyeti altındadır» (a.g.y.). İşte Kurtuluşun gerici teorisi burada da karşımıza çıkıyor, «dinci ideolojinin haki-

miyeti altında» emperyalizme karşı direniş olmaz. Mutlaka onun «manevra alanına» girer. Ama bir şartla, Afganistan gibi yerlerde, İran gibi değil... «dinci ideoloji» bir avuç hain hariç tüm Afgan halkının başında yurdunu çiğneyen yüzbine yakın Rus Sosyal-emperyalist işgalcilerine vurunca gerici ve haksız oluyor. Ama aynı «dinci ideoloji» İran'da (ki İran ABD tarafından işgal de edilmemişti) Amerikan emperyalistlerine ve uşaklarına vurunca ilerici ve haklı oluyor. Yine bunlara göre «sosyalist değil» ama «ilerici olan, Taraki'nin, Amin'in ve Babrak'ın işgale karşı direnen müslüman kitleyi aldatmak amacıyla başta takke, elde tesbih, Kabil camilerinde seccade eskitmesi ikiye bölünmüşlüğü», «dinci ideoloji»den kaynaklanan «gericilik» değil, basbayağı «ilericilik»tir. Afganistan meselesinde, çeşitli oportünist manevralarla Rusya'nın kervanına katılan Dev-Sol sarıklı gerillalara acıdığını da samimiyetle açığa vuruyor: «SB'nin revizyonist politikasının günahını Afgan müslüman gerillalar çekmektedir» (a.g.y.).

Afganistan meselesinde ortayolcular içerisinde en ilerici veya olumlu tavrı Dev-Yol almıştır. Dev-Yol'a göre, «SSCB'nin Afganistan'a askeri müdahalesi nüfuz alanını korumak içindir» (ocak, 1980), «büyük devlet politikasının sonucudur». Bu tesbitlerin dışında Devrimci Yol'un tavrı Dev-Sol'a aşağı yukarı aynıdır. Modern revizyonizmi kavrayamama ve Rusya'yı sosyalist görme hastalığı ister istemez bunları da batağa sokuyor. Bunlar Rus sosyal-emperyalistlerine «Afganistan'ın yoksul köylü halklarının feodalizmin pençesi altında ve sefalet içinde sürdürdüğü yaşantıyla hiç ilgilenme»diği için fena halde kızıyorlar. «Revizyonist diktatörlüğün hüküm sürdüğü sosyalist Sovyetleri» yani kendilerini teoride yarattıkları bu hilkat garibesini Afganistan'daki tembelliğinden dolayı ya-

na-yakıla şöyle şikayet ediyorlar, «... Halk hareketiyle, bir köylü devrimiyle feodalizmin esaretinden kurtulabilmelerinin bütün objektif koşulları mevcut olduğu halde böyle bir halk devriminin geliştirilmesi ve desteklenmesiyle (a.b.ç.) hiç mi hiç ilgilenmemiştir» Devrimci Yol'a göre «Sovyetler» nüfuz alanını korurken bunlarla da ilgilenmeliydi.

Devrimci Yol da diğer ortayolcular gibi Afganistan'daki sosyal-faşist cuntaları «feodalizmin ortadan kaldırılmasını amaç edinmiş... Ve bu doğrultuda mücadeleler vermeye de çalışmış» (a.g.y.) ama sonunda başaramamış iktidarlar olarak göstermekte ve bunlara karşı ceryan eden Afgan direnişini ise (Bu direnişe katılan örgütlerin önderliğine, direnişe ne zaman ve neden katıldıklarına, emperyalistlerle ilişkilerinin olup olmadığına, varsa bu ilişkilerin derecelerine hiç bakmadan) gerici olarak karalamaktadır. Onlar işgali «SSCB ile ABD nüfuz alanı çatışmasının bir sonucu» tespitinden hareketle Afgan direnişini Amerika'nın örgütlediğini, sevk ve idare ettiğini söylemektedirler. Ama «Sovyetler»in Afganistan'da tarihi olarak nasıl bir rol oynadığı (ilericimi, gericimi, haklımı, haksızımı) konusunda açıkça bir şey söylememekte, susmaktadırlar; ne varki anlattıklarından, «Sovyetler»in ABD'ye karşı nüfuz alanını koruma pozisyonuna rağmen tarihi olarak ilerici ve haklı bir rol oynadığı ama bunu marksist-leninist kurallara göre değil de «revizyonist» ve «büyük devlet politikası» kuralına göre oynadığı sonucu çıkıyor.

Ortayolcuların bu hatalı ve devrime zararlı tutumlarına rağmen Afganistan olayları özellikle onların yurtsever tabanını derin bir şekilde sarsmış, modern revizyonizm, hegemonyacılık, büyük devlet şovenizmi ve sosyal-emperyalizm konusunda ciddi bir şekilde düşünmeye yöneltmiştir.

AFGANİSTANLI KOMÜNİSTLERİN İŞGAL ŞARTLARINDAKİ TUTUMU NE OLMALIDIR

Ne yazık ki bugün Afganistan'daki komünistlerin gücünü yeterince bilmiyoruz. Bugünkü durumda, edindiğimiz bilgilerle AKP/ML-İÖ hakkında bir görüş belirtmeyi de erken buluyoruz. Bunun için şimdilik Afganistan'lı komünistlerin işgal şartlarındaki tutumlarının ne olması konusunda genel ve öz bir görüş belirtmeyi gerekli ve yeterli görüyoruz.

Modern revizyonizmin ve Troçkizmin ağır ideolojik baskısı ve tahribatı altında olan bir çok komünist, demokrat ve yurtsever örgütün bir bütün olarak Afgan direniş örgütlerine şüpheyile baktığı, bu direnişin «it dalaşı»ndan başka birşey olmadığı şeklinde tereddüte düştüğü bugünkü şartlarda Afganistan'lı komünistlerin herşeyden önce Stalin'in şu temel tesbitini gözönünde bulundurmaları ve tereddütlü unsurlara kavratmaları gerekiyor:

«Emperyalist baskı koşulları içinde ulusal hareketin devrimci niteliği, harekette mutlaka proleter öğelerin varlığını, hareketin devrimci ya da cumhuriyetçi programının varlığını, hareketin demokratik bir temelinin varlığını gerektirmez. Afgan Emirî'nin, Afganistan'ın bağımsızlığı için mücadelesi Emir'in ve taraftarlarının kraliyetçi karakterine rağmen nesnel olarak devrimci bir mücadeledir. Çünkü bu mücadele emperyalizmi zayıflatır, parçalar ve baltalar» (Leninizmin Sorunları, sf. 65, Stalin)

Bu gün işgal edilen Afganistan'da doğru bir siyaset izlemek, sağlam devrimci taktikler bulup geliştirmek, dar kalıplar içine sıkışıp kalmamak için mevcut durum dünya ve ülke çapında doğru tahlil edilmelidir. Devrimin dostları, düşmanları, devrimin ve karşı-devrimin zayıf ve güçlü yanları doğru tespit edilmelidir. Bugün Rus sosyal-emperyalistleri tara-

findan işgal edilen Afganistan'da milli devrim ön plandadır. Baş çelişme işgale karşı olan tüm Afgan milliyetleriyle işgalci Rus sosyal-emperyalistleri ve uşakları arasındaki çelişmedir. Baş düşman, işgalci Rus sosyal-emperyalistleri ve onların uşaklarıdır. Bununla birlikte ABD başta olmak üzere diğer emperyalistler ve uşakları da Afgan milli devriminin düşmanlarıdır ama işgal şartlarında bunlar baş düşman değildir. Afgan milli devriminin itici güçleri proletarya, köylüler, şehir küçük burjuvazisi ve milli burjuvazinin sol kanadıdır. Milli burjuvazinin sağ kanadı devrimin kazanılmasına çalışan sallantılı, kararsız müttefigidir. İşgale karşı direnen hakim sınıf klikleri tarafsızlaştırılması veya tecrit edilmesi gereken güçlerdir.

Afgan komünistlerinin bu savaşta, işgale karşı direnen uşak sınıf kesimlerine karşı tavrını, ancak Afganistan'ın bugünkü özgül durumunu ve şartlarını, dünya devriminin **bugünkü** genel stratejisi içinde ele alarak belirleyebiliriz.

Bugün dünya çapında savaşın baş kışkırtıcıları, Rus sosyal-emperyalistleri ve ABD emperyalistleridir. Bugün dünya hegemonyası için mücadelede başı çeken bu iki en büyük emperyalist devlet, bazan müttefikleriyle birlikte, bazan da tek başına, dünyanın her bölgesinde birbirleriyle mücadele içindedirler. Halkları ve ulusları her biri kendi boyunduruğu altına almak ve boyunduruğu altında bulundurduklarını da rakibine kaptırmamak için amansızca çekişiyorlar. Batı Almanya başta olmak üzere Batı Avrupadaki büyük emperyalist devletler, Japonya ve Kanada emperyalistleri, Rus sosyal emperyalizmine ve onun müttefiklerine karşı genellikle ABD'nin yedeğinde hareket etmelerine rağmen, bu onların, bu iki en büyük emperyalist devlet arasındaki çatışmadan yararlan-

rak nüfuz alanlarını veya sömürü ve talan paylarını genişletmek, yeni hayat sahaları bulmak için dişe diş bir mücadeleye girmelerini ve savaş kışkırtıcılığı yapmalarını engellemiyor. Bugünkü yeni-sömürgecilik ortamında zlum halklar birçok emperyalistin birden sömürü ve boyunduruğu altındadır. Emperyalistler ve onlara bağlı uşak klikler, bu ortak tahakkümde esas paya sahip olabilmek için birbirleriyle mücadele ediyor; akıl almaz entrikalar, kanlı darbeler tezgahlıyorlar. Bugün dünyamızda ezilen halkların büyük çoğunluğu ya esas olarak ABD emperyalizminin veya Rus sosyal emperyalizminin tahakkümündedir ve diğeri orada esas paya sahip olabilmek için kıyasıya bir yıkıcı mücadelenin içindedir; ya da hakimiyet dereceleri şu ya da bu ölçüde dengelenmiştir ve başta bu iki en büyük emperyalist olmak üzere büyük emperyalist devletler hakimiyet ibresini kendi lehlerine çevirmek için amansız bir mücadele içindedirler.

Afganistan'daki bugünkü durumu dünyadaki bu duruma bağlı olarak değerlendirmeliyiz. Bugün Afganistan'da hakimiyeti, kesin olarak Rus sosyal-emperyalistleri ele geçirmiş durumdadır. Fakat ABD de bu ülke üzerindeki hakimiyeti ele geçirme mücadelesini bırakmış değildir. Emperyalist sömürü ve yağmalarını, SSCB'nin ağır baskı ve tehdidinden dolayı Amerikan şemsiyesi altında ve esas olarak onunla barışçı rekabet içerisinde sürdüren diğer batılı emperyalistler, Japonya vb. de bugünkü şartlarda, Rusya'ya karşı Amerika'nın yanında yer almış durumdadırlar. Ama onlarla ABD arasındaki ilişkide bazan İran'da olduğu gibi, o ülkenin Rusya'nın hakimiyet ve kontrolüne düşmeyeceğinden emin oldukları durumlarda, ABD'den boşalan yeri kendilerinin doldurması için Amerikan emperyalizminin hakimiyetinin yıkılmasına doğrudan veya dolaylı siyasi ve ekonomik destek

sağlamakta; bu gibi durumlarda onunla olan ve bugün için barışçı yöntemlerle süren rekabetleri az da olsa ön plana çıkmaktadır. Afganistan'da ise, bunlarla ABD arasındaki rekabet ikincil plana düşmüş, işbirliği ve ittifak iyice öne çıkmıştır. Fakat, Rus işgalinin kırılmasına paralel olarak ittifak içinde rekabet güçlenecek belki de ön plana çıkacaktır. Daha şimdiden (işgalden yaklaşık iki ay sonra) Roma'daki AET Dışişleri Bakanları toplantısında yayınlanan bildiride Batı Avrupa'lı emperyalistler şöyle diyorlar:

«Afganistan'a yapılan Sovyet müdahalesi ile içine düşülen bunalıma olumlu bir çözüm yolu bulunmasının ancak bu ülkeye güçlü ülkelerin rekabeti dışında kalan bağlantısız (buradaki bağlantısızlıktan kasıt kendilerinin serbestçe at oynatabilecekleri bir Afganistan'dır) bir nitelik verilmesi ile sağlanabilir» (Milliyet, 21 şubat 1980)

Bugün ABD ve yandaşları arasındaki rekabet, daha çok, direniş örgütleri içinde kendi taraftarlarının güçlenmesi ve önderliği ele geçirmesi için olmaktadır. Bu halk güçlerine ve rakiplerine karşı mücadele ve sızma, satın alma, para ve silah desteğiyle etkinliğini arttırma, geleceğe dönük yatırımlar vb. şeklinde yürümektedir.

Bugün Afganistan milli devriminin güçlü ve zayıf yanları nelerdir? Geniş bir silahlı kitle temeli, genel olarak emperyalizme karşı çetin ve inatçı bir tarihi mücadele tecrübesi, özel olarak da Rus sosyal-emperyalizmine karşı iki yıllık bir silahlı mücadele tecrübesi, yine genel olarak dünya halkları tarafından, özel olarak da İran halkı tarafından desteklenmesi, arazinin gerilla savaşına elverişli olması vs. devrimin güçlü yanlarıdır. Direnişin Komünist Partisinin önderliğinden yoksun olması bir yana direniş saflarında doğru politika izleyen bir komünist partisinin ve bu partinin komutası altında güçlü bir halk ordusu-

nun bulunmaması, ülkenin feodal parçalanmışlık içinde olması, halk yığınlarının feodal ideolojinin güçlü etkisi altında olması ve kabileler arasında bitip tükenmez çatışmaların cereyan etmesi; ABD ve yandaşları (Çin dahil) tarafından direnişin iğdiş edilmesi, yozlaştırılması, kontrol altına alınması yönünde bir gelişmenin var olması; işgalcinin dünyanın en güçlü emperyalistlerinden biri olması ve Afganistan'a komşu olması; direnişin güçlü bir proleter enternasyonalist destekten (maddi ve manevi) yoksun olması gibi faktörler de devrimin zayıf yanlarıdır. Tüm bunlardan dolayı Afgan devrimi dengesiz gelişecek ve en önemlisi de uzayacaktır. Rus sosyal-emperyalizminin, uşaklarıyla birlikte bu değerli stratejik mevkiden kovulması pek çetin olacaktır.

Bugün Afganistan'lı komünistlerin en acil ve esaslı görevi komünist partisini mücadele içinde kurmak, dağlarda ve şehirlerde gerilla savaşına dört elle sarılmaktır. Bununla birlikte komünistler öncelikle halka en yakın küçük burjuva devrimci, demokrat ve yurtsever örgütlerle sıkı dostluk ilişkileri kurmalı, bunlarla karşılıklı dayanışmayı güçlendirmeli, bu örgüt, grup ve kişileri bir araya getirerek bunlarla güçbirliği yapmalı, ittifaka gitmeye çalışmalıdır. Halka en yakın devrimci güçlerin işgale karşı savaşını güçlendirmek, genel direniş «cephesi» içinde devrimcilerin etkinliğini arttırmak, komprador örgütlere karşı, devrimci bir alternatif oluşturmak ve onların etkinliğini kırmak için bu şarttır. Bugün Afganistan'da «Afganistan'ın Kurtuluşu için İslam İttifakı» adlı cephe, ismen de olsa mevcuttur. Bu cephe dağılsa bile mevcut şartlarda komünistlerin örgüt olarak katılabilecekleri bir cephenin kurulması ihtimali düşüktür. O halde komünistler mevcut ya da kurulabilecek ittifakların işgale karşı mücadelesini desteklemeli; ittifak

içindeki halk sınıflarına ait örgütlerle (bunların kuyruğuna takılmadan, örgütsel bağımsızlığını titizlikle korumak şartıyla) yakın ilişkiler içine girmeli; hatta uşak örgütler de dahil, tüm bu örgütlerin içinde ve bunların faaliyet gösterdiği, hakim olduğu bölgelerde sınıf uyanıklığını gevşetmeden faaliyet yürütmelidir.

Milli devrim bugün için, herşeyden önce Rus işgalinin kırılmasına ve giderek bu işgalin kırılmasından sonra ise, diğer emperyalistlere ve onların uşaklarına yönelmelidir. Milli devrimin bugünkü aşamasında devrimin baş düşmanı yukarıda da belirttiğimiz gibi, işgalci Rus sosyal-emperyalistleridir. Onlara karşı tavır açıktır: Silahlı savaş! Fakat öte yandan Afgan devriminin bu günkü aşamasında işgale karşı olan diğer emperyalistler arasında ayırım yapılmalı ve bunlar arasındaki çelişkilerden yararlanılmalıdır. Dünya savaşının baş kıskırtıcılarından olan ve Rus sosyal emperyalistlerinin yerini doldurmak için en başta mücadele eden ve bu imkana en çok sahip olan ABD emperyalistlerine ve uşaklarına karşı esas olarak bunları tecrite yönelen bir siyaset izlenmelidir; ama işgali kırıncaya kadar ABD ve uşakları saldırmadıkça silahın namlusu bunlara yöneltilmemelidir. Batı Avrupa'lı emperyalistlere, Japonya ve bunların uşaklarına karşı milli devrimin bugünkü aşamasındaki taktiğe gelince... Bunlar tarafsızlaştırılmaya çalışılmalı ve mümkünse şartlar uygun olduğunda bunlarla ittifak yapılmalıdır.

Afganistan'lı komünistler işgalciye karşı savaşırken halkın en hayati çıkarlarını savunmalı, öncelikle sağ kanat milli burjuva ve komprador örgütlerin niteliklerini, amaçlarını bıkıp usanmadan halka açıklamalı; onlara gerçek kurtuluş yolunu göstermelidir. Bunun yanında bu örgütlerin çevirdiği tezgahları, emperyalistlerle ilişkilerini, uyguladıkları baskıları,

işgalciyle uzlaşma, pazarlığa oturma eğilim ve girişimlerini açığa çıkarmalı, halka açıklayarak bunları teşhir etmelidir. Bu görevi aksatan, savsaklayan veya yapmayan bir komünist partisi, halkın sempatisini ve desteğini kazanamaz.

Bugünkü durumda Afganistan'da savaşın uzaması komünistlerin lehinedir. Eğer komünistler doğru bir politika izler ve bunu militanca hayata geçirirlerse, direniş cephesinde büyür, halkın büyük bir kesiminin önderliğini ele geçirebilirler.

RUS SOSYAL-EMPERYALİZMİNİN AFGANİSTAN'I İŞGALİNDEN ÇIKARMAMIZ GEREKEN DERSLER

Afganistan olayı biz Türkiye'li Marksist-Leninistlere neleri gösteriyor?

Afganistan'ın işgali, dünya çapında esas akımın hala devrim olmaya devam etmesine rağmen, savaş etkenlerinin de artan bir hızla yükselmekte olduğunu gösteriyor.

Afganistan'ın işgali, büyük emperyalist devletlerin dünyanın hammadde kaynakları, pazarları ve nüfuz alanları üzerindeki dalaşmalarının daha da arttığını; bu emperyalist paylaşım savaşı kıskırtıcılığının başını ABD emperyalizminin ve Rus sosyal-emperyalizminin çektiğini gösteriyor. Bu iki emperyalist güç, diğer emperyalistleri yedeklerine alarak, çılgınca silahlanarak, militarizmi güçlendirerek, birbirlerine karşı dünyanın stratejik bölge ve mevzilerinde tehlikeyi ve kanlı manevralara, müdahalelere girişerek savaş kıskırtıcılığının başını çekiyorlar.

Afganistan işgali, bunların sonucu olarak Dünya Marksist-Leninistlerine, kadroların, işçi sınıfının ve

ezilen halkların emperyalist savaşa karşı uyanıklıklarının arttırılması, ideolojik ve siyasi olarak silahlandırılması, «emperyalist savaşa karşı savaş» için hazırlanması görevini yüklüyor.

Afganistan işgali, bunların sonucu olarak dünya Marksist-Leninist'lerine, kadroların, işçi sınıfının ve ezilen hakların emperyalist savaşa karşı uyanıklıklarının arttırılması, ideolojik ve siyasi olarak silahlandırılması, «Emperyalist savaşa karşı savaş» için hazırlanması görevini yüklüyor.

Afganistan işgali, Rus sosyal-emperyalistlerinin, ortadoğudaki azgın emellerini ve ABD ve yandaşlarının da buna karşı giriştikleri yeni emperyalist oyunları Ortadoğunun ezilen halklarının gözü önüne seriyor. Türkiye'nin Ortadoğunun petrol yataklarının kontrolü ve Boğazlardan geçiş açısından jeopolitik önemi göz önüne getirilirse, muhtemel bir emperyalist paylaşım savaşı için Türkiye'nin topun ağzına sürüleceği; paylaşım savaşı öncesi her iki emperyalist blokun da Türkiye'yi ellerinde tutmak isteyecekleri ve bunun için kanlı entrikalarını, tehdit ve baskılarını yoğunlaştıracakları açıktır. Ve eğer bir emperyalist paylaşım savaşı gündeme gelirse, Türkiye'nin Rus sosyal-emperyalistlerinin işgal etmek için iştahla baktıkları ilk ülkelerden biri olacaktır.

Afganistan işgali, önümüzdeki dönemin çetin günlerine hazırlamak, fırtınaları göğüslemek, devrime önderlik edebilmek için proletarya partisini her alanda güçlendirmenin, halkın silahlı gücünü adım adım inşa etmenin muazzam önemini bir kez daha gösteriyor.

Afganistan işgali, ideolojik planda modern revizyonizmin oluşturduğu büyük tehlikeyi bir kez daha gözler önüne seriyor.

Afganistan işgali, bugün ülkemizde ortayolcu

olarak adlandırdığımız akımları Rus sosyal-emperyalizmine karşı tavır almaya ikna etmenin ve zorlamanın önemini daha açık bir şekilde gösteriyor.

Afganistan'ın işgalinden, fabrikalarda, sendikalarda, köylerde, vs., yığınlara Rus sosyal emperyalizmini kavratmak için somut bir örnek; sosyal faşistleri siyasi planda tecrit etmek ve vurmak için güçlü bir silah olarak yararlanmalıyız. Çeşitli gösteri, konferans, vb. eylemlerle, yayın araçlarıyla, Rus sosyal emperyalizminin iğrenç işgalini kınamalı; çeşitli milliyetlerden Afgan halkının işgale karşı haklı direnişlerini desteklemeli, bu direnişin önderliğini ele geçirmek yolunda olan ABD emperyalistlerinin ve müttefiklerinin oyunlarını teşhir etmeli, lanetlemeliyiz. Ve en önemlisi, bu eylemlere, Türkiye'nin devrimci ve yurtsever-demokrat örgütlerini «eylemde birlik, ajitasyon ve propagandada serbestlik» ilkesi temelinde katmaya çalışmalıyız.

Ve son olarak Afganistan işgali, bugün ülkemizde kırıların önemini, sadece devrimimizin burjuva demokratik aşamasında olmasından dolayı değil, aynı zamanda emperyalist işgal tehlikesi nedeniyle de bir kez daha vurgulamakta; Halk Savaşı stratejisinin bizim gibi bir ülkedeki geçerliliğini bir kez daha kanıtlamaktadır.

NOTLAR

- (1) «Afganistan'ın Vietnam'dan farkı, Afganistan'daki çatışmanın egemen klikler arası bir çatışma olması ve Afgan halkının katledilmesi, Vietnam'da ise Amerikan emperyalistlerinin doğrudan Vietnam halkının bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini ezmeyi hedeflemesidir» (H. Kurtuluş, Sayı 190, sf. 2)

Gerici «müslüman kardeşler» hareketini ön plana çıkararak onlar, Afganistan'ın işgale karşı direnişini şöyle karalıyorlar: «... Bu çatışmanın temelini iki egemen sınıf kligi ve iki emperyalist devlet arasındaki it dalaşı oluşturmaktadır» (a.g.d., sf. 3)

- (2) Afganistan'a giden Hürriyet muhabiri iki gerilladan öğrendiği Afganlıların intikam duygusunu şöyle anlatıyor: «Afgan dağlarında 'Badal' adı verilen kan davası hiç bir zaman unutulmuyor. Ailede her doğan yeni bebeğin kulağına, göbek kordonu kesilmeden önce kan düşmanlarının adları fısıldanıyor. Kadınlar kan davası sona erene kadar mutfakta her gün bir bardağı ters çevrili tutuyorlar. Ailesinde badal olan bir genç kan borcunu ödemedikçe gelin alıp evlenemiyor.» (17 ağustos, Hürriyet)

- (3) Mike Barry aynı röportajda, 1964'de gördüğü durumu şöyle anlatıyor: «Sovyetler, Sovyet Özbekistan'ını Kabil'e bağlayan kuzey yolunu yapıyorlardı. Hindikuş dağlarında geçen bu yolun yapımı çok güçlü. Ünlü Salang geçidinde -üç bin metre yüksekliktedir- her kış koskoca bir Sovyet kar temizleme filosunun yolu açması gerekiyordu. Moskova bu yolu yaparken geleceği düşünmüş olmalı»

- (4) Amerika'dayken Zahir Şah'la arası açılan Taraki, 1953'te New York Times gazetesine verdiği demeçte şöyle diyordu: «Eğer Kabil'e dönersem idam edileceğim. Bu nedenle Afgan uyruğundan ayrılarak İngiliz vatandaşı olmak istiyorum. Kardeşlerime ve akrabalarımın işkence yapıyorlar. Eğer Amerika'lılar benimle ilgilenir, bana yardım ederlerse, benim kurban olmamın bir değeri olacaktır.»

- (5) Bir Afgan paşasının oğludur. 1965'te parlamentoya seçildi. Eğitim ve planlama bakanlıklarında çalıştı. Taraki'den sonra ADHP'nin en yetkili unsuruydu.
- (6) Paştunistan, Afganistan'ın güneydoğusu ile Pakistan'ın kuzeybatısından meydana gelen bölgedir. Taraki ve bir Paştu olan Karmal, Pakistan'daki «kardeşleri» Paştuların yaşadığı bu bölgeyi, yani Pakistan'ın kuzeybatısını Afganistan'a katmak istiyorlardı.
- (7) Babrak'ın affıyla Taraki ve Amin döneminde tutuklanan Perçamcılar ve yüzlerce sıradan unsur serbest bırakıldı. Serbest bırakılma sırasında orada bulunan Sofya Press'ten bir muhabir suçu sadece Amin'in sırtına yıkmak çabasıyla gördüklerini şöyle anlatıyor:
«Serbest bırakılanları gördük... tümüne üç ay boyunca korkunç işkenceler yapılmıştı... Özgürlüklerine kavuşanlar arasında sekizinci sınıf öğrencisi Abdül Sami adında bir çocuk da vardı. Bu öğrenci, elinde H. Amin'in çerçeve içerisinde alınmış fotoğrafını taşıırken yere düşürdüğü için tutuklanmıştır» (20 ocak 1980, Politika gazetesi)